

PC 18956
T A J N Ě

69
EV. ČIS. 261

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

Velitelství 2. letecké technické divize

4

1954

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

OBSAH

Vojensko-politická část

Nadporučík Jarolím Skalka:
Význam usnesení X. sjezdu KSČ pro zvýšení
obranyschopnosti našeho lidovědemokratického státu 3

Podplukovník Bohuslav Krasický:
Obnova zbrojního průmyslu západního Německa
hrozbou světovému míru 11

Operační umění a taktika

Kolektiv učitelů Vojenské technické akademie
Antonína Zápotockého:
Možnosti zdokonalení organizace protitankové
obranu a protitankových prostředků vzhledem
k soudobým vývojovým tendencím konstrukce
a použití tanků 29

Podplukovník Michal Spišiak:
Armádní sbor při odražení silných tankových
protiútoků a protiúderů 52

Plukovník Rudolf Horák:
Činnost velitele armády, velitele dělostřelectva
armády a jejich štábů při organizaci protiletectvé
obranu 66

Inženýr kapitán Jaroslav Čapek:
Radiolokátory — možnost jejich vojenského po-
užití a obrana proti nim 71

Major Josef Mikulec:
Některé otázky odsunu místního obyvatelstva
z frontového pásma 80

Operační a bojová příprava

Kapitán František Švarc:
Přesné vojenské názvosloví jeden z předpokladů
rychlého a jednoznačného velení 85

Vojensko-historická část

Podplukovník Karel Blažek:
Sedmý drtivý úder 89

Informace o obsahu nových služebních knih
a pomůcek 102

Informace o obsahu zahraničních vojenských
odborných časopisů 104

Do čísla jsou vřity 2 obrazové přílohy na zvláštních
nestránkovaných listech.

СОДЕРЖАНИЕ

Военно-политическая часть

Старший лейтенант Яролим Скалка:
Значение решений X съезда КПЧ о по-
вышении обороноспособности нашего на-
родно-демократического государства 3

Подполковник Богуслав Красицкий:
Восстановление военной промышленности
Западной Германии — угроза мира 11

Оперативное искусство и тактика

Коллектив преподавателей Военно-техни-
ческой академии имени Антонина Запотоц-
кого
Возможности усовершенствования органи-
зации противотанковой обороны и противотан-
ковых средств с учетом развития современ-
ных тенденций конструкции и применения
танков 29

Подполковник Михал Спишиак:
Стрелковый корпус при отражении сильных
контратак и контрударов танков 52

Полковник Рудольф Горак:
Работа командующего армией, командую-
щего артиллерией армии и их штабов при
организации противовоздушной обороны 66

Инж. капитан Ярослав Чапек:
Радиолокаторы — возможности их приме-
нения в военном деле и оборона от них 71

Майор Иосиф Микудец:
Некоторые вопросы по эвакуации местного
населения из фронтовой полосы 80

Оперативная и боевая подготовка

Капитан Франц Шварц:
Точная военная терминология — одна
из предпосылок быстрого и однозначного
управления 85

Военно-историческая часть

Подполковник Карл Блажек:
Седьмой сокрушительный удар 89

Информации о содержании новых уставов 102

Информации о содержании специальных
иностранных военных журналов 104

В сборник вшиты 2 приложения с рисунками
на особых нумерованных листах.

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Casopis ministerstva národní obrany

Ročník čtvrtý

4

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1954

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS

LIBRARY

1911

1911

VOJENSKO-POLITICKÁ ČÁST

VÝZNAM USNESENÍ X. SJEZDU KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA PRO ZVÝŠENÍ OBRANYSCHOPNOSTI NAŠEHO LIDOVĚ DEMOKRATICKÉHO STÁTU

Nadporučík Jarolím Skalka

Ve dnech 11. až 15. června 1954 konal se v Praze X. sjezd Komunistické strany Československa. X. sjezd KSČ se stal významným mezníkem v životě naší lidově demokratické republiky. Na sjezdu bylo zhodnoceno plnění linie IX. sjezdu a byla přijata závazná usnesení, jejichž uskutečnění má za úkol vytvořit podmínky pro úplné vybudování socialismu v naší zemi. Sjezd schválil činnost Ústředního výboru KSČ v době mezi IX. a X. sjezdem strany. Schválil, aby referát přednesený soudruhem Antonínem Novotným, byl směrnicí pro další činnost Komunistické strany Československa. Přijal Směrnice pro sestavení státního plánu rozvoje národního hospodářství ČSR na rok 1955 a Směrnice pro podstatné zvýšení zemědělské výroby v nejbližších dvou až třech letech. Sjezd dále schválil stanovy strany, přijaté celostátní konferencí KSČ dne 18. prosince 1952 i se změnami, navrženými X. sjezdem strany a zvolil členy nového Ústředního výboru, kandidáty ÚV a členy Ústřední revisní komise KSČ.

X. sjezd vysoko vyzvedl zásadu kolektivnosti stranického vedení a poukázal na škodlivost idealistického kultu osobnosti. Kult osobnosti záleží v tom, že se neustále vynáší jednotlivé osobnosti nad kolektiv, nad kolektivní orgán strany a že se jim připisují činy, které leží mimo rámec možností jednotlivce a které mohou vyřešit výhradně lidové masy pod vedením strany. Škodlivost kultu osobnosti pak je v tom, že nevychová v masách tvůrčí iniciativu, aktivitu a víru ve vlastní síly, ale naopak trpné očekávání, že všechno za ně udělají jednotlivé osobnosti. Kult osobnosti vychovává kádry k slepé oddanosti k jednotlivcům, která je naprosto cizí duchu marxismu-leninismu. Kult osobnosti dále oslabuje politickou bdělost a ostražitost členů strany. Je tedy kult osobnosti v naprostém rozporu se zásadou kolektivnosti vedení, která je jedním ze stěžejních principů stranické práce. Idealistický kult osobnosti však není škodlivý jen v životě organizací komunistické strany, ale působí zhoubně na všech úsecích našeho hospodářského, politického a kulturního života, brzdí jejich rozvoj a podlamuje kritiku a sebekritiku bez ohledu na osoby, která je jednou z hlavních hybných sil socialistické výstavby. X. sjezd KSČ zdůraznil význam boje proti idealistickému kultu osobnosti za důsledné prosazení zásady kolektivnosti vedení mimo jiné tím, že přijal návrh předsednictva ÚV, aby do stanov strany bylo zakotveno toto ustanovení: „Neoddělitelnou součástí vnitrostranické demokracie je kolektivnost vedení. Kolektivnost vedení je nejvyšší zásada jednání a rozhodování všech stranických orgánů a organizací od Ústředního výboru až po základní organizace. Uplatňování zásady kolektivnosti dává největší záruku správnosti přijatých usnesení a zaručuje širokou iniciativu stranických mas. Zásada kolektivnosti nijak neoslabuje osobní

odpovědnost, Kult osobnosti odporuje zásadám marxisticko-leninské strany. "Boj proti kultu osobnosti tedy ani v nejmenším neznamená oslabování osobní odpovědnosti v práci. Je také zcela přirozené, že uplatnění linie X. sjezdu u armády, orientace útvarových organizací na důsledné prosazování zásady kolektivnosti vedení stranické práce naprosto nesmí a nemůže vést k oslabování zásady nedílné velitelské pravomoci, nýbrž právě naopak k ještě aktivnějšímu úsilí všech komunistů o další posílení autority velitelů všech stupňů.

X. sjezd byl velikou přehlídkou síly, akceschopnosti a jednoty Komunistické strany Československa. Zhodnotil úspěchy, kterých strana dosáhla při budování socialismu od IX. do X. sjezdu, a zároveň se vši ostrostí odhalil nedostatky v práci stranických i státních orgánů a vytyčil směrnice, jak tyto nedostatky nejrychleji odstranit. Sjezd potvrdil tu skutečnost, že není ani jediné významné otázky v životě našeho státu, kterou by bylo možno řešit bez vůdčích pokynů strany. Je to zcela přirozené. Vždyť Komunistická strana Československa je nejen politickou vůdkyní lidu, ale i organizátorkou nového socialistického hospodářství a životním základem našeho lidové demokratického řízení. Bez vedoucí úlohy KSČ by nemohla lidová demokracie plnit funkci diktatury proletariátu, jejímž nejpřednějším úkolem je zajišťovat další uskutečňování základního ekonomického zákona socialismu v naší zemi, t. j. maximální uspokojování neustále rostoucích hmotných a kulturních potřeb společnosti nepřetržitým růstem a zdokonalováním socialistické výroby na základě nejvyšší techniky.

X. sjezd má nesmírně důležitý význam i pro další upevňování a výstavbu naší lidové demokratické armády a obranyschopnosti naší lidové demokratické vlasti. Důležitost posilování obranyschopnosti země a jejího zabezpečení před útokem zvenčí byla zdůrazněna již na IX. sjezdu. Situace v době IX. sjezdu v armádě byla velmi kritická. Naše armáda nebyla bojeschopná. Velitelský sbor by ve své většině spjat s buržoasními kruhy a usiloval o návrat kapitalistických poměrů. Velitelé a štáby nebyly na výši úkolů soudobého vedení válek, operací a bojů. Vedení armády všemožně znemožňovalo zavádění sovětských vojenských řádů, studium a uplatňování sovětské vojenské vědy. Pod rouškou nepolitičnosti armády byly kladeny velké překážky činnosti Komunistické strany Československa v armádě. Výcvik vojsk byl prováděn podle zastaralých method, kterých bylo používáno v rakousko-uherské armádě. Péče o vojáka byla minimální. Vojáci byli oblečeni do starých uniforem trofejního původu. Výživa vojáků byla naprosto nedostatečná. Kulturní a sportovní činnost v armádě téměř neexistovala. Tento neuspokojivý stav v armádě vyvolával nespokojenost vojáků a často i nechuť k vojenské službě.

Obranyschopnost naší země byla narušována řadou dalších okolností. Na příklad zbrojní průmysl byl v podstatě záměrně likvidován, branná příprava civilního obyvatelstva a mládeže byla silně bržděna. Skutečný stav obranyschopnosti naší země v době IX. sjezdu charakterisoval ve svém diskusním příspěvku na X. sjezdu soudruh ministr národní obrany generál armády Alexej Čepička slovy: „Otázky obrany státu byly zatačeny záměrně do pozadí, nutnost upevňovat obrannou sílu země byla záměrně podceňována a zlehčována. Obranná schopnost státu byla mizivá a pro případ nepřátelského přepadu byl náš lid fakticky bezbranný.“

IX. sjezd strany vytyčil jako hlavní úkol dosáhnout rozhodného obratu ve výstavbě armády. Na základě směrnic IX. sjezdu učinil

Ústřední výbor strany opatření, která vedla k upevnění bojeschopnosti armády, k likvidaci agentury Slánského v armádě a k přiblížení naší armády slavné Sovětské armádě.

Důsledným prováděním opatření v armádě, učiněných Ústředním výborem strany po IX. sjezdu, dosáhla naše armáda významných úspěchů, které byly zhodnoceny na X. sjezdu. Především v tom, že byl změněn nepříznivý stav velitelského sboru, který byl vážnou brzdou růstu bojeschopnosti armády. Strana získala pro armádu dostatečný počet mladých schopných dělníků, drobných a středních rolníků a příslušníků pracující inteligence. Strana vyslala do armády více než 3500 svých funkcionářů. K 1. lednu 1954 bylo již z celkového počtu důstojníků 69,1% dělnického původu, 29,3% z rolnických, úřednických a živnostenských rodin nezaměstnávajících cizí pracovní síly. Dnes je ve velitelském sboru 61,7% komunistů.

Dalším významným opatřením bylo vybudování široké sítě vojenských učilišť, škol a kursů. Jestliže v roce 1949 měla armáda jen jednu vysokou školu, dnes v armádě jsou čtyři vysoké školy. K rychlému vybudování nového velitelského sboru přispěl i správný poměr k příslušníkům staré vojenské inteligence. Všichni čestní příslušníci staré vojenské inteligence, kterým strana svěřila odpovědné funkce, pomohli svými zkušenostmi řešit odborné vojenské otázky a vychovávat mladé důstojnické kádry. Díky péči strany byla tak vyřešena v armádě nejpálčivější otázka složení a kvality našeho velitelského sboru. Dnes je velitelský sbor naší lidové armády svým složením z lidu vzešlý a je schopen vychovávat vojska, vést jim v boji a vést je k vítězství.

Důležitým úspěchem, kterého bylo dosaženo v armádě od IX. sjezdu, je pronikavé zlepšení v péči o materiální a kulturní potřeby vojáků. Naši vojáci dostávají k úspěšnému plnění náročných úkolů bojové a politické přípravy vydatné jídlo a všechno potřebné, mají správnou životosprávu a masově rozvíjejí sportovní a kulturní činnost. Sportovní výkony příslušníků armády, stejně jako vojenská kulturně umělecká tělesa, kroužky a divadla přesahují svým významem rámec armády a mají velký ohlas mezi našimi pracujícími i za hranicemi státu.

Klíčový, rozhodující význam pro tempo upevňování bojeschopnosti naší armády má důsledné uplatňování sovětských zkušeností. Bojová a politická příprava v armádě dosáhla od IX. sjezdu významných úspěchů především proto, že byla prováděna podle zkušeností Sovětské armády. Důsledné uplatňování sovětských zkušeností se projevuje v trvalé rostoucím počtu vojáků, kteří mistrovsky zvládli svůj obor a dosáhli výtečného hodnocení v bojové i politické přípravě. V roce 1951 bylo uděleno 4657 čestných odznaků vzorného vojáka, v roce 1952 bylo 8748 vzorných vojáků a v roce 1953 bylo vyznamenáno již 15 405 vojáků tímto odznakem.

X. sjezd při hodnocení výstavby armády mohl s hrdostí prohlásit, že hlavní úkoly vytyčené IX. sjezdem byly splněny. V čem je hlavní příčina těchto úspěchů? Je v tom, že po IX. sjezdu byla v armádě důsledně uplatňována vedoucí úloha Komunistické strany Československa. Soudruh ministr národní obrany generál armády Alexej Čepička ve svém diskusním vystoupení na X. sjezdu ukázal, že právě zásluhou Ústředního výboru, stranických organizací a straně oddaných velitelů a politických pracovníků byli odhaleni a zneškodněni příslušníci protistranického centra Slánského v armádě, kteří záměrně komolili uplatňování zásady vedoucí úlohy strany v armádě a usilovali tak o ochromení její bojeschop-

nosti. V duchu linie IX. sjezdu byl vytvořen v armádě účinný akceschopný politický aparát a u jednotek organizace KSČ a ČSM. Veliká pozornost a péče byla věnována politické výchově vojáků na podkladě nepřemožitelného učení marxismu-leninismu. Vytvoření politického aparátu, stranických a svazáckých organizací se velmi kladně projevilo v zajišťování kázně, bojové a politické přípravě jednotek.

Jednou ze základních zkušeností plynoucích z uskutečňování linie IX. sjezdu v armádě je poznatek, že tempo rozvíjení aktivity a tvůrčí iniciativy vojáků přímo závisí na tom, jak velitelé a političti pracovníci řídí práci útvarových organizací, jak konkrétně zajišťují předpoklady pro usměrňování jejich práce tak, aby se staly ještě účinnější pomocí při politickém zajišťování úkolů bojové přípravy.

Na X. sjezdu KSČ byly nejen zhodnoceny úspěchy dosažené v budování naší lidové armády od IX. sjezdu, ale současně vytyčeny závažné úkoly zaměřené na další zvyšování bojeschopnosti armády a upevňování obranyschopnosti země. X. sjezd uložil všem komunistům v armádě, aby neustále pozvedali naši armádu na úroveň úkolů současného vedení války. Nejnaléhavějším úkolem velitelů je osvojit si hluboce a tvořivě nové řady a předpisy, jejich uplatnění v životě jednotek ještě více přiblíží naši armádu armádě sovětské. Mimořádný význam má v současné době pochopení úlohy atomových zbraní pro vedení soudobého útočného a obranného boje a pohotové přizpůsobení bojové a politické přípravy jeho podmínkám. Vedení soudobé války se vyznačuje zvýšenou rychlostí pohybu jednotek a prováděním operací, která vyžaduje maximální pružnost a tempo v práci všech složek naší armády a tvůrčí konkrétní přístup k řešení každé situace. Větší pozornost než dosud bude třeba věnovat odbornému a politickému růstu mladých velitelů a dosažení co největšího počtu vzorných družstev, osádek a jednotek. Dále bude třeba posilovat vojenskou kázeň, zvyšovat bdělost a ostražitost a rozvíjet vysokou náročnost a nesmiřitelnost k nedostatkům tak, aby byla co nejúčinnějším nástrojem ke zlepšování výcviku a výchovy vojsk. Všestrannou péči je nutno věnovat hospodárnému využívání všech prostředků, které náš lid poskytuje armádě. Veliký význam má v současné době také prohloubení polytechnické výchovy našich vojáků, na níž do značné míry závisí tempo ovládnutí nových technických zbraní a příprava vojsk pro boj s použitím nejmodernějších technických prostředků současné doby.

Otázka obranyschopnosti naší země však není jen otázkou armády, ale je těsně spjata s budováním socialismu v naší vlasti.

Aby byla armáda bojeschopná, potřebuje nezbytně dostatek moderní výzbroje a dobře organizované zásobování. Splnění úkolů první pěti-letky vytvořilo spolehlivou hospodářskou základnu pro obranu země. Tak na př. ve výrobě surového železa dostali jsme se v roce 1953 na 7. místo ve světě, ve výrobě oceli dokonce na 6. (počítáno na 1 obyvatele). Vedle tisíců strojů a traktorů vyrobili naši dělníci z tohoto kovu nejmodernější zbraně všech druhů. Naše armáda, která byla ještě před 5 lety se zaostalou výzbrojí takřka bezmocná, je dnes vybavena nejmodernější bojovou technikou. I s hlediska potřeb obrany vlasti byla tedy orientace na budování těžkého průmyslu jako na hlavní článek socialistické výstavby jediné správná.

Splnění směrnic X. sjezdu strany o státním plánu na rok 1955, které jsou zaměřeny především na odstranění disproportionů brzdících rozvoj

našeho hospodářství, bude znamenat další ohromný krok vpřed. Mimořádný význam má také fakt, že uskutečnění tohoto plánu vytvoří předpoklady pro koordinaci našich hospodářských plánů se Sovětským svazem a se zeměmi lidové demokracie. Tak bude možno prohloubit hospodářskou spolupráci těchto zemí, což znamená dalekosáhlé posílení zemí socialistického tábora i s hlediska jejich obrany.

Podstatnou úlohu při upevňování obranyschopnosti naší země má působení základního ekonomického zákona socialismu, který má rozhodující vliv na posilování všech trvale působících faktorů rozhodujících o vítězství ve válce. Výstavba socialismu a zejména budování těžkého průmyslu umožňuje vyzbrojit naši armádu nejmodernější technikou, vysoce kvalitními zbraněmi, skvělou ženijní technikou a prostředky maximální motorisace jednotek, která za podmínek používání atomových bojových prostředků má neobyčejný význam. Působení základního ekonomického zákona socialismu umožnilo Sovětskému svazu v poměrně krátké době likvidovat monopol imperialistů s atomovou a vodíkovou pumou a vytvořilo předpoklady, aby imperialisté při rozpoutání útočné války byli rozdraceni touž zbraní. Bylo by ovšem bláhové, kdyby se někdo domníval, že vojenství imperialistů již ustrnulo na určitém stupni svého vývoje. Působení základního ekonomického zákona kapitalismu v jeho monopolistickém stadiu však silně omezuje strategické a operační možnosti imperialistických armád. Klesání morálního ducha vojsk s prodávající se válkou je zákonitým důsledkem nesmiřitelného rozporu mezi uchvatitelskými cíli imperialistů a zájmem prostých pracujících lidí, příslušníků imperialistických armád. S tím také podstatně souvisí fakt, že imperialistické armády nemohou do té míry využít moderní bojové techniky, jak je to možno v lidových armádách zemí tábora socialismu, jejichž příslušníci uvědoměle vedou boj za své nejvlastnější zájmy, a usilují proto sami o nejlepší a nejúčinnější ovládnutí a využívání všech zbraní. Zákonitosti socialistického společenského řádu dávají také lidovým armádám nejlepší předpoklady pro rozvinutí a uskutečnění dalekosáhlých strategických plánů, opírajících se o trvale působící faktory posílené podstatně právě působením základního ekonomického zákona socialismu.

Taková je jedna stránka významu působení základního ekonomického zákona socialismu pro upevnění obranyschopnosti země. X. sjezd však ukázal, v čem tkví sama podstata využívání tohoto zákona — v uspokojování neustále rostoucích materiálních a kulturních potřeb člověka. Směrnice pro sestavení státního plánu rozvoje národního hospodářství ČSR na rok 1955 a směrnice pro podstatné zvýšení zemědělské výroby v nejbližších 2 až 3 letech uvolňují cestu dalšímu, ještě intenzivnějšímu využívání tohoto základního zákona naší společnosti spějící k socialismu. Plnění těchto směrnic má zásadní význam i pro upevnění obranyschopnosti vlasti. Výsledky naší první pětiletky vytvořily spolehlivý základ pro rychlejší tempo rozvoje průmyslu, zboží denní potřeby a pro přímý a podstatný vzestup hmotné a kulturní úrovně našeho lidu. X. sjezd KSČ orientoval pozornost celé naší země na dosud zaostávající zemědělskou výrobu, jako na hlavní článek dalšího rozvoje národního hospodářství. Ukázal konkrétní cestu k dalekosáhlému zvýšení produktivity práce našich rolníků. Rozvoj produktivity práce v našem zemědělství, spjatý především s bojem za vítězství nových socialistických výrobních vztahů, umožní zajistit našim pracujícím takové životní podmínky, které přesevědí další tisíce a miliony pracujících kapitalistických zemí o na-

prosté převaze socialismu nad kapitalismem a o hluboce humanistických cílech socialistické revoluce.

Uskutečnění linie X. sjezdu v našem zemědělství bude znamenat významné upevnění svazku dělníků a rolníků, který je základním pilířem našeho lidové demokratického státu. Nesprávný poměr k pracujícím rolníkům, jak v politické práci na vesnici, tak i v hospodářsko-organizačních opatřeních, levičáctví v poměru k střednímu rolníku, jakož i smířlivectví ke kulakům — to vše by se projevilo škodlivě i v poměru pracujících rolníků v otázce aktivní obrany vlasti, v jejich poměru k naší lidové demokratické armádě. Proto upevnění svazku dělníků a rolníků a splnění generální linie X. sjezdu v zemědělství má dalekosáhlý význam s hlediska upevnění obranyschopnosti země. Je na příslušnících naší armády, aby také oni přispěli podle svých možností k vítězství leninské politiky budování socialistického zemědělství.

Náš lid se z vlastní zkušenosti na každém kroku přesvědčuje, že základním cílem všeho snažení komunistické strany a vlády Národní fronty je blaho dělníků, rolníků a inteligence. Bude proto bránit všechny své vymoženosti s odhodláním, které by překonaly všechny příklady z našich národních dějin. Vždyť lid, který okusil plodů svého vítězství, lid, který ucítil, co znamená vydobytá svoboda — je nepřemožitelný. Tato skutečnost by imperialistům po mnoha pro ně trpkých zkušenostech mohla být již dobře známa.

V boji za nový společenský řád vyrostla morálně politická jednota našeho lidu, jež je trnem v oku našim nepřítelům, kteří se všemi prostředky snaží tuto sílu narušit. Po likvidaci politické moci buržoazie a podstatným oslabením jejich hospodářských posic zvyšuje reakce svůj ideologický tlak a snaží se především využít prvků buržoasní ideologie ve vědomí našich lidí. X. sjezd strany ukazuje velmi jasně, jak bojovat s buržoasní ideologií a jak správně a účinně objasňovat tak významné otázky, jako je otázka lidové demokratického státu, svazků dělníků a rolníků, antagonistických a neantagonistických rozporů ve vývoji lidové demokracie, otázka kritiky a sebekritiky a hybných sil výstavby socialismu v naší vlasti, úlohy lidových mas a významu boje proti idealistickému kultu osobnosti, otázka objektivního charakteru společenských zákonů a jejich využívání, otázka vedoucí úlohy strany, otázka kolektivního vedení ve stranické práci a významu boje proti maloburžoasnímu pacifismu a p.

Boj proti buržoasní ideologii v nerozlučné spojitosti s bojem za vybudování socialistické ekonomiky posiluje morálně politickou jednotu našeho lidu a tím i obranyschopnosti naší země.

Náš lid si ovšem nepřeje válku, avšak nezaváhá ani na okamžik pozvednout zbraň na obranu národní a státní nezávislosti, na obranu revolučních vymožeností a bojovat až do konečného vítězství. Našemu lidu je cizí jakýkoli maloměšťácký pacifismus. Naši nepřátelé šířili záměrně v minulosti teorii, že československý lid má holubičí povahu. Skutečností i historie však vyvrací tuto falešnou teorii. Vedoucí sovětské delegace, první tajemník ÚV KSSS soudruh N. S. Chruščev na X. sjezdu ukázal na historických příkladech, že povaha československého lidu naprosto nemá pasivní ráz, nýbrž naopak, že činnost předních synů a dcer českého a slovenského národa je spjata s revoluční myšlenkou boje za národní a sociální osvobození. Myšlenka národního a sociálního osvobození zapustila hluboké kořeny v myšlení našich pracujících a stala se mocnou silou zejména v boji proti okupantům i při rozvíjení bran-

nosti našeho lidu. Imperialisté by se tedy krutě přepočítali, kdyby chtěli spoléhat na teorii holubičí povahy československého lidu.

Zajištění obranyschopnosti naší země a zvýšení bojeschopnosti armády podstatně souvisí s tím, aby všichni velitelé, političti pracovníci a stranické organizace pochopily rozhodující úlohu lidových mas jako tvůrce dějin i s hlediska současného vedení válek. Zkušenosti z boje korejského a vietnamského lidu tuto skutečnost znovu potvrzují a dokazují, že lid, který bojuje za svou národní svobodu, nezávislost a sociální práva, dosahuje nejvyššího stupně masového hrdinství. Není na světě síly, která by mohla vyhladit lid bojující za svoji svobodu. Je třeba pochopit, že otázka úlohy lidových mas je nejen theoretickou, ale závažnou praktickou politickou otázkou. Správné marxisticko-leninské chápání úlohy lidových mas má klíčový význam pro tvůrčí rozvíjení a konkrétní uplatňování zásad sovětské vojenské vědy v našich podmínkách.

Pochopení rozhodující úlohy lidových mas v dějinách v souvislosti s velikým významem ideologické práce strany má podstatný vztah k marxistické myšlence, že se ideje stávají materiální silou, jakmile ovládnou masy. Z toho vyplývá, že historická tvůrčí činnost lidových mas v podmínkách socialistické výstavby neobyčejně vzrůstá s růstem uvědomělosti, s vzestupem politické a ideologické úrovně pracujících. Proto X. sjezd zdůraznil veliký význam ideologické práce ve straně a v masách pracujících. Z tohoto požadavku vyplývají i úkoly pro velitele a politické pracovníky, jakož i pro stranické a mládežnické organizace v armádě. Má-li se zlepšit celá politická práce v armádě, je třeba především, aby si velitelé a političti pracovníci hlouběji a tvořivěji osvojili metody ideologického působení na vojáky, aby na vyšší úrovni, s větší pružností a důmyslem ovládli prostředky ideologické výchovy vojáků na podkladě idejí marxismu-leninismu. Je nutno skoncovat se starými metodami formálních besed a školometstvím v politické výchově vojáků i s abstraktním theoretisováním a dogmatismem při výkladu marxismu-leninismu. V politické výchově je třeba důsledně uplatňovat zásadu stranickosti, což znamená především osvětlovat hluboce pravdivé a účinné úkoly výstavby socialismu a budování naší armády, které strana dává na pořad dne. Je třeba úspěšněji než dosud zaměřovat politické školení tak, aby marxismus-leninismus byl chápán především jako nástroj aktivní přeměny světa, jako nástroj boje lidových mas pod vedením strany za vítězství nového nad starým. Ovládnout marxismus-leninismus to není jen theoretický, ale vysoce praktický úkol. Nejde jen o to, vyznávat marxisticko-leninské ideje, ale především o to, na jejich podkladě jednat a napomáhat vítězství nového. Smysl pro nové a praktická schopnost organizovat práci s hlubokou znalostí věci tak, aby všech sil bylo maximálně využito — toť nepostradatelná vlastnost každého velitele v naší armádě.

Velitelé, političti pracovníci a stranické organizace musí prohloubit individuální práci s vojáky, rozvíjet jejich nejlepší vlastnosti, tvůrčí schopnosti a aktivitu. Důležitým úkolem v této souvislosti je boj proti kancelářským byrokratickým metodám práce. Je třeba pochopit, že byrokratismus v žádném případě nelze likvidovat záplavou směrnic a formálních pokynů. Likvidovat kancelářské byrokratické metody práce znamená především pracovat na vysoké politické a odborné úrovni, pracovat s lidmi, se znalostí lidí a s důvěrou v jejich tvůrčí síly. Boj proti byrokratismu předpokládá, aby bylo skoncováno s povrchním rutinérským přístupem k úkolům, který se mimo jiné projevuje v slepé víře

ve všemocnost papírových směrnic a hlášení a vede nevyhnutelně k šíření škodlivých nálad sebeuspokojení. Administrativní pořádek a pružný osobní i písemný styk je ovšem nezbytnou podmínkou k úspěchu v každé práci. Ale co mají společného s pružným písemným stykem hlášení, která mají povrchní, popisný, čistě informativní ráz, zabývají se jen dosaženými výsledky a neodhalují podstatné nedostatky v práci a jejich skutečné příčiny. Linie X. sjezdu žádá na všech funkcionářích, aby vyvodili pro svoji práci konkrétní praktické a hluboce sebekritické závěry z této Leninovy myšlenky: „Celá věc je v tom nespokojovat se těmi schopnostmi, které v nás vypěstovala naše dřívější zkušenost, ale jít bezpodmínečně dále, usilovat neustále o více, přecházet neustále od lehčích úkolů k těžším.“

X. sjezd znovu potvrdil, že péče o člověka, o jeho blaho, o kulturní a šťastný život je nejvyšším zákonem komunistické strany. Tuto skutečnost vyjádřil ve svém projevu i vedoucí sovětské delegace první tajemník ÚV KSSS soudruh Chruščev, když řekl: „Celé novodobé dějiny vývoje vaší země i náplň tohoto sjezdu svědčí o tom, že KSČ je uznávaným a osvědčeným vůdcem československého lidu. Z vlastních dlouholetých zkušeností se přesvědčil, že se veškerá činnost KSČ zaměřuje na blaho lidu a sleduje výhradně jeho zájmy. Strana získala důvěru a podporu lidu.“ Je nutno, aby velitelé, političtí pracovníci a stranické organizace viděli i nadále svůj důležitý úkol v péči o vojáka, o jeho hmotné a kulturní potřeby. Velitelé a političtí pracovníci musí spojovat největší náročnost v bojové a politické přípravě se starostlivou péčí o hmotné a kulturní potřeby vojáků.

X. sjezd Komunistické strany Československa zhodnotil úspěchy i nedostatky, kterých strana dosáhla při výstavbě socialismu v naší zemi. Jaký je tedy nejzákladnější úkol naší armády při plnění směrnic X. sjezdu KSČ? Je to úkol všestranného upevňování obrany naší země, výsledků práce našeho lidu. Příslušníci naší armády nejúčinněji přispějí k úspěšné výstavbě socialismu v naší vlasti a k boji za udržení světového míru, budou-li ze všech sil pracovat na dalším upevnění armády, budou-li nadále zvyšovat bojovou pohotovost vojsk, která je bez ohledu na jakékoli nahodilosti zárukou rozdrčení kteréhokoli nepřítele. Bude nutno, aby velitelé ještě více zvýšili náročnost k sobě a k podřízeným a bojovali proti jakýmkoli zárodkům sebeuspokojení. Zárukou všech našich úspěchů je strana vyzbrojená vítězným učením marxismu-leninismu. Opření o nerozborné přátelství se Sovětským svazem, se zeměmi lidové demokracie a o mezinárodní solidaritu pracujících, uplatňující ještě důsledněji zkušenosti slavné Sovětské armády, pod vedením naší rodné Komunistické strany Československa vítězně dovršíme výstavbu socialismu v naší vlasti a ubráníme výsledky práce našeho pracujícího lidu.

OBNOVA ZBROJNÍHO PRŮMYSLU ZÁPADNÍHO NĚMECKA HROZBOU SVĚTOVÉMU MÍRU

Podplukovník Bohuslav Krasický

V globální válečné strategii amerického imperialismu hraje západní Německo výjimečnou roli, obdobnou Japonsku na Dálném Východě. Obou těchto zemí má být především všestranně využito k rozpoutání nové světové války.

Nehledě na jejich strategicky výhodně položené území, mají dodat podstatnou část lidských a materiálních rezerv, a proto jsou podrobovány různým dalekosáhlým opatřením ekonomickým, politickým a vojenským, umožňujícím jejich všestranné využití.

Americkým imperialistům jde o to, podrobit tak všechny ostatní kapitalistické země svým světovládným plánům a své válečné strategii. Proto jsou všechny kapitalistické země čím dál více spoutávány vojenskými pakty v jeden uzavřený, demokratický tábor obkličující kruh. Na jejich území jsou budovány válečné základny zejména pro strategické letectvo, jsou budovány ozbrojené síly, které jsou podřizovány jednotnému velení ozbrojených sil Spojených států amerických.

Západnímu Německu je svěřován mimořádně významný úkol: rozpoutat v Evropě válku, kterou bude možno přeměnit ve válku světovou, a využít ji k nastolení světového panství amerického imperialismu. K tomuto cíli směřuje důsledně prováděná politika remilitarisace a fašisace v západním Německu. Základem této politiky bylo obnovení útočného průmyslového potenciálu a obnovení všemocné vlády německých monopolů.

Nebude proto na škodu osvětlit především tyto ekonomické změny a ukázat, jak přivedly západní Německo po ekonomické stránce ještě na vyšší stupeň válečné připravenosti, než jaké dosáhl nacistický režim před rozpoutáním druhé světové války.

I.

Ekonomický vývoj Německa do druhé světové války

Ekonomický vývoj Německa vyznačoval se již do první světové války krajní nerovnoměrností. Jak známo, Německo se ve svém vývoji proti ostatním zemím značně opozdilo. K rychlému rozvoji průmyslového kapitalismu došlo až v 70. letech minulého století, kdy západní Německo předběhlo Francii, což se také projevilo na válce r. 1870/71. V době před první světovou válkou (r. 1913) vyrábělo Německo již 16,9 milionů tun surové oceli, 16,8 milionů tun surového železa a 190 milionů tun kamenného uhlí. Ve výrobě surové oceli předstihlo Francii a Velkou Británii. Nehledě na tento fakt zůstalo daleko za těmito zeměmi ve srovnání s kapacitou trhu, což hnalo německý imperialismus k novému pokusu o rozdělení světa. Německo tehdy mělo 2,9 milionů km² plochy kolonií s 12,3 miliony obyvatel, zatím co Francie držela plochu 10,6 milionů km² s 55,5 miliony obyvatel a Velká Británie 33,5 milionů km².

s 393,5 miliony obyvatel. Tak se nutně projevil rozpor mezi rozvinutým průmyslovým potenciálem a omezenými trhy, a proto Německo usilovalo o dobytí nových trhů válekou.

Po prohrané válce 1914 až 1918 ztratil německý imperialismus své dosavadní kolonie a zahraniční investice, avšak proto, že tu existoval vysoce rozvinutý těžký průmysl, síly německého monopolního kapitálu ochably jen přechodně. Brzy se německý monopolní kapitál opřel o kapitál světový, který začal Německo znovu vyzbrojovat proti Sovětskému svazu. Tak po inflaci, která zachvátila poválečné Německo, dostává se mu rozsáhlých dolarových úvěrů. Americký kapitál zorganizoval širokou invasi do německého hospodářství a vytvořil tak základ své finanční hegemonie. Pro Německo nastalo období t. zv. „americké prosperity“. V letech 1924—1929, t. j. za 6 let, činil příliv zahraničního kapitálu 15 milionů marek dlouhodobých investic a přes 6 milionů marek krátkodobých investic, z čehož americký kapitál representoval více než 70%. S přílivem amerického kapitálu se neobyčejně zpevnila moc monopolů. Zrychlil se proces koncentrace výroby a kapitálu a rozhodující převahy nabývaly největší monopoly a trusty. Akciový kapitál koncernů činil asi 65% celkového průmyslového kapitálu, a to u základních látek 89%, ve zpracujícím průmyslu 57%, v obchodě a dopravě 58%.

Nastolení fašistické diktatury posílilo monopolního kapitálu jen upevnilo. Koncerny I. G. Farbenindustrie a Krupp dosáhly světových rozměrů. Za fašistické diktatury rozhodovaly největší koncerny reprezentující válečnou výrobu. Těm se dostalo levných pracovních sil, surovin, kapitálu i státní podpory, zatím co výroba spotřebního průmyslu byla omezoována. Proces koncentrace akciového kapitálu se neobyčejně zrychlil. Od roku 1932 do r. 1943 klesl počet akciových společností na méně než $\frac{2}{3}$, zatím co se akciový kapitál připadající na jednu společnost více než zdvojnásobil. 25 koncernů ovládlo průmysl Poruří a mezi nimi 6 zaujímalo rozhodující posici. Byly to: Vereinigte Stahlwerke, Krupp, Hoesch, Haniel, Klöckner a Mannesmann.

Tyto koncerny měly v rukou 94,3% celé německé výroby oceli, 44,4% těžby uhlí a 48,7% těžby rud. Všechny 25 porurských koncernů ovládlo v Poruří 97,5% výroby oceli, 98,5% výroby litiny, 97,6% těžby uhlí. Z celoněmecké hutnické výroby ovládaly tyto koncerny plných 77%. Z těchto 25 koncernů bylo 17 v soukromých rukou a disponovaly 80% všeho majetku investovaného v Poruří. Fašistická diktatura převedla postupně národní hospodářství na válečné koleje. Zákonem z 15. 7. 1933 se pak staly kartely a nové tvoření kartelů pod vedením státu povinnými. Ministr národního hospodářství měl pravomoc seskupovat podniky podle „zájmů celého hospodářství“, t. j. podle potřeb přípravy války; měl tedy pravomoc omezovat a regulovat výrobu některých odvětví, zejména výroby spotřebních předmětů, ve prospěch výroby válečné. Na základě zákona z 27. 2. 1934 byla provedena organizace hospodářství do šesti t. zv. říšských skupin, které se dělily na hospodářské skupiny a ty opět na odborné skupiny podle odvětví a dále na podskupiny. Průmysl byl rozdělen do 4 hlavních skupin a 23 skupin, které mohly vytvářet krajové podskupiny. Tento aparát byl vybudován na vůdcovském principu. Do čela těchto hospodářských orgánů se dostali nacisté nebo jejich stoupenci. Na takto organizované ekonomické základně bylo pak započato s válečnou výrobou a s organizací konkrétních příprav na rozpoutání druhé světové války.

Po celou dobu existence fašistické diktatury byli vedoucí amerických

koncernů přátelsky spojení s vedoucími osobnostmi nacistické strany, mnozí aktivně přispěli k nastolení nacismu v Německu, zajišťovali finančně propagandu NSDAP při volbách. Tyto obchodní a přátelské vztahy, jimiž byl svázán německý monopolní kapitál s americkým kapitálem, existovaly též v době druhé světové války, zatím co se národy navzájem vraždily.

Typickým příkladem byla právě I. G. Farbenindustrie, která byla důležitou základnou německého militarismu. Ze 35 základních výrobků tohoto koncernu bylo 28 nezbytně nutných pro armádu, bez nichž nemohlo Německo vést válku.

I. G. Farbenindustrie uzavřela r. 1929 dohodu s americkou společností „Standard Oil Company of New Jersey“, podle níž dostala právo používat na území USA procesu hydrogenisace a kontrolovat tento proces za hranicemi Německa, aby tak zabezpečila své kapitálové investice ve výrobě naftových výrobků. Jako kompensaci odevzdala „Standard Oil“ I. G. Farbenindustrie 546 000 svých akcií ve výši 300 milionů dolarů a zavázala se podporovat posice I. G. Farbenindustrie na celém světě, i na území USA.

Tato spolupráce pomohla rozšířit s pomocí amerického kapitálu německé patenty na výrobu tekutého paliva a upevnit tak posice I. G. Farbenindustrie jak v USA, tak v ostatním světě. Přitom je třeba zdůraznit, že právě tato spolupráce měla pro rozpoutání druhé světové války velký význam, neboť v té době pocíťovalo Německo značný nedostatek pohonných látek, poněvadž nemělo vůbec přírodní naftu.

V roce 1938 vydala „Standard Oil“ I. G. Farbenindustrie podklady k výrobě syntetického kaučuku, butylu, ostatním americkým firmám tehdy neznámého. Nedlouho před válkou pomohl americký koncern německému koncernu I. G. Farbenindustrie zakoupit letecký benzin a jiné výrobky za 20 milionů dolarů. Za války pak „Standard Oil“ zásobovala benzinem německou trať „Condor“ v Jižní Americe a italskou „Ala Littoria“ pomáhající Německu prolomit blokádu. Tento koncern odepřel vyrábět stooktanový gazolin pro americkou armádu a dodal I. G. Farbenindustrie tajnou informaci o isooktanu a tetraethylolu. Tak tento americký koncern plnil kartelovou dohodu s I. G. Farbenindustrie v rozporu se státními zájmy Spojených států.

Ještě výrazněji se projevil svazky těchto světových koncernů v přírodních válečných akcích, jako na příklad bombardování průmyslových závodů. Podle údajů uveřejněných po válce v „United States Strategic Bombing Survey“ nezasáhlo bombardování spojeneckými letadly německý válečný potenciál zdaleka tak, aby toto bombardování mělo význam pro válku. Bombardováním byl vyřazován lehký průmysl, mající význam pro civilní výrobu, kdežto zbrojní průmysl spojený se zájmy mezinárodního kapitálu zůstal skoro nedotčen. Podle této publikace odhaduje se škoda na 15 až 20% globální kapacity. Ovšem kapacity vrcholné, takže fakticky skutečné válečné škody byly tak nepatrné, že nesnížily německou kapacitu ani na stav předválečný z roku 1936. Po kapitulaci mělo tedy Německo skoro tentýž potenciál válečné výroby jako před druhou světovou válkou.

Z těchto několika faktů je zřejmé, že americký monopolní kapitál měl velký podíl na vybudování útočného průmyslového potenciálu a na vy-zbrojení nacistického Německa pro druhou světovou válku. Tyto těsné vztahy amerického monopolního kapitálu s německým monopolním kapi-

tálem existovaly též za nacistické diktatury, trvaly i za druhé světové války a nebyly v jejím průběhu vůbec přerušeny.

Americká finanční oligarchie se ani na chvíli nevzdala plánu na využití agresivního Německa k útoku proti Sovětskému svazu.

Obnova vojenského průmyslového potenciálu po druhé světové válce je součástí agresivní politiky USA proti Sovětskému svazu.

Základem této agresivní politiky je neomezená moc německého monopolního kapitálu, která nebyla rozbita ani ochromena, jak požadovala ustanovení postupimské dohody.

II.

Zásady pro zničení válečného potenciálu stanovené postupimskou dohodou

V protokolu o jednání na postupimské konferenci ve dnech 17. července až 2. srpna byly v hospodářských zásadách formulovány tyto požadavky: „Aby byl zničen válečný potenciál Německa, bude zakázána a zamezena výroba zbraní, střeliva a válečné výzbroje, jakož i všech typů letadel a námořních lodí. Výroba kovů, chemických výrobků, strojů a jiných věcí přímo potřebných pro válečné hospodářství bude přísně kontrolována a omezena na schválené potřeby Německa v poválečné mírové době...“

„Výrobní schopnost nepotřebná pro povolenou výrobu bude odstraněna v souhlase s reparačním plánem, doporučeným Spojeneckou reparační komisí a schváleným zúčastněnými vládami, nebo nebude-li odstraněna, musí být zničena.“

„V nejkratší možné době bude německé hospodářství decentralizováno, aby bylo odstraněno nynější přílišné soustředění hospodářské moci, jehož předpoklady jsou zejména kartely, syndikáty, trusty a jiná uspořádání monopolní povahy.“

„Při organizaci německého hospodářství musí být kladen hlavní důraz na rozvoj zemědělství a mírového domácího průmyslu.“

„Po dobu okupace má být s Německem nakládáno jako s jednotným hospodářským celkem...“

Tak měly být zničeny samy základy německého imperialismu, spočívající v panství průmyslových a finančních magnátů, ve všemocné vládě německých monopolistů. Postupimská dohoda umožňovala likvidovat hospodářsko-finanční základnu německého militarismu spjatého se světovým monopolistickým kapitálem. Jaký div, když zanedlouho po jejím vyhlášení německé monopoly spjaté s americkými monopoly počaly záměrně a plánovitě sabotovat ustanovení postupimské dohody. Již tehdy bylo zřejmé, že Spojené státy americké a západní spojenci souhlasí s postupimskou dohodou jen formálně, jen proto, aby zakryli své vlastní plány využít německého militarismu a učinit jej hlavním spojencem v boji o nastolení americké světovlády. Proto se mohli němečtí monopolisté stavět na odpor provádění ustanovení postupimské dohody, zejména v ekonomické oblasti; na příklad při demontáži závodů a jejich odezdávání okupačním orgánům při dekartelizaci a p.

Ukázalo se brzy, že americkým monopolistům nešlo o důsledné plnění postupimské dohody, nýbrž o rychlé obnovení útočného německého impe-

rialismu a o jeho všestranné využití k agresivním plánům proti Sovětskému svazu. O tom nás nejlépe přesvědčí některá fakta o prováděné demontáži válečného průmyslu, o dekartelizaci a konečně o demilitarisaci a denacifikaci.

Demontáž válečného průmyslu

V duchu postupimské dohody byla po druhé světové válce stanovena určitá omezení západoněmeckému průmyslu. Avšak němečtí monopolisté usilovali od samého začátku o zrušení těchto omezení a americké okupační úřady v Německu jim vždy vycházely vstříc. Uvedu příklad:

Dne 27. března 1946 stanovila spojenecká kontrolní rada limit německé výroby oceli na 5,6 milionů tun ročně. Tento limit byl stanoven, aby bylo Německo zabezpečeno ocelí pro potřebu mírové výroby. Všechna přebývající kapacita měla být zničena, to znamená, že závody, které z výroby oceli vypadly, měly být demontovány. První plán demontáže, uveřejněný v roce 1946, obsahoval na dva tisíce závodů, z nichž 1636 bylo v americkém a britském pásmu. Podle oficiální zprávy britského velení ze 2. 4. 1947 bylo k tomuto dni demontováno jen 7% všech závodů určených k demontáži.

V červnu 1947 bylo však od tohoto plánu zcela upuštěno. Bizonii bylo povoleno zvýšit výrobu ocele na 10,7 milionů tun ročně. Proto byl revizován seznam podniků určených k demontáži a dne 15. 10. 1947 byl publikován nový seznam platný pro Bizonii, který zahrnoval již jenom 682 průmyslových závodů určených k demontáži, z nichž bylo 496 v britském okupačním pásmu a 186 v pásmu americkém. Seznam tehdy ještě obsahoval 92 hutí železa a oceli, 224 závodů na výrobu strojů, 2 loděnice a řadu dalších závodů patřících k těžkému průmyslu.

Tento seznam již počítal se zachováním tří set nejdůležitějších závodů pro válečnou výrobu a demontáž měla být provedena hlavně na újmu mírového průmyslu, který by mohl konkurovat americkým nebo anglickým monopolům. Jakmile byly zveřejněny zprávy o tomto novém soupise, vyvolaly ve veřejném mínění Francie a Anglie veliký odpor, takže Angličané vystoupili s oficiálním prohlášením vrchního velitele Robertsona, že tato úprava je již konečná. Avšak brzy se ukázalo, že jde o pustý podvod, poněvadž již v dubnu 1949 byla uzavřena dohoda mezi Spojenými státy, Velkou Britannií a Francií o demontáži pouhých 141 vojenských průmyslových závodů a o zachování 158 z těch, které měly být demontovány podle seznamu z října 1947.

Avšak ani tento minimální počet podniků nebyl ve skutečnosti demontován. Podle dohody uzavřené v Petersbergu 22. 11. 1949 mezi Mac Cloyem, Robertsonem, Francois Poncetem a Adenauerem byla ve skutečnosti zmařena demontáž válečného průmyslu a podniky vráceny z velké části svým dřívějším majitelům. Ze dvou tisíc závodů, které původně podléhaly demontáži, bylo skutečně demontováno jen asi 40 závodů podružného významu. Tak mohly americké monopoly společně se západoněmeckými uvést do chodu všechny bývalé vojenské závody na výrobu zbraní. Tak američtí imperialisté plně vyhověli požadavkům západoněmeckých monopolů, čímž se výrobní kapacita oceli zvýšila na 14 až 15 milionů tun ročně.

Po podepsání t. zv. bonské smlouvy den 28. 7. 1952 byla definitivně

odstraněna jakákoliv omezení německé výroby oceli. Podle oficiální západoněmecké publikace „Statistisches Jahrbuch für die Bundesrepublik Deutschland 1952“ vyrábělo západní Německo roku:

	Železo (v tisících tun)	Ocel
1938	15 176	17 902
1947	2 264	3 060
1948	4 663	5 561
1949	7 140	9 156
1950	9 473	12 121
1951		13 500
1952		15 500
1953		15 400

Podle těchto cifer stoupla tedy výroba oceli v období od r. 1947 do r. 1953 na pětinasobek. Při tom nutno vidět, že jde o výrobu výhradně pro účely zbrojní. Tak na příklad více než 1500 závodů vyrábí válečný materiál. Z toho 17 závodů se zabývá výrobou letadlových motorů a různých zařízení pro letadla. Urychleně se organizuje výroba letadel v závodech „Bayerische Motorenwerke“ v Mnichově a v Allachu. Mnohé závody již začaly vyrábět letadla, mezi nimi závod Lünen. Přes třicet závodů vyrábí tankové součástky a zařízení pro tanky. V závodech Römerwerke, v závodech v Glintzu u Hamburku a v závodech Concordia-Hütte v Koblenzu se vyrábí týdně více než třicet tanků. Rychle se zavádí výroba tanků typu „Panther“ v podnicích „Krupp-Penzerwerke“. Závod Motorbau-Wolf und Söhne v Langenbergu vyrábí motory pro tanky a obrněná auta. Bývalý závod Kurbel-Welen-werk vyrábí rozbušky pro letecké pumy, kulometné pásy a pancěře pro letadla. Závody firmy Schmieding v Kolíně n. R. vyrábějí zařízení pro dálková letadla. Závod Lippewerke v Lünen obnovil výrobu leteckých součástek, optické závody v Mnichově vyrábějí periskopy pro ponorky. Byla obnovena výroba letadel v Messerschmidových závodech v Augsburgu, Steyerových v Ebensee a Heinckelových v Enbachu. Závody „Blaupunkt“ vyrábějí zařízení pro tanky a motorisované dělostřelectvo. Náboje pro dělostřelectvo vyrábí 35 závodů. Podle nařízení západních okupačních úřadů začaly podniky I. G. Farbenindustrie v Ludwigshafenu, v Rotweile, v Manheimu i ostatních chemických závodech již v roce 1950 vyrábět bojové chemické látky a pohonné hmoty pro tryskové letouny a pro rakety. Loděnice začaly stavět zaoceánské lodě a hutnické závody jsou přetíženy vojenskými dodávkami.

Podle zpráv denního tisku kapitalistických zemí nejsou v bonnských a pařížských dohodách žádná ustanovení, která by zakazovala západnímu Německu výrobu atomových zbraní. Pochybnou zárukou v tomto smyslu byl dopis spolkového kancléře Adenauera Robertu Schumannovi z 27. 5. 1952, v němž se bonnská vláda zavázala, že nedoveze více než 50 g štěpného materiálu a že neuloží více než 18 tun uranu za rok. Tato čísla však mohla být změněna na základě článku 107 rozhodnutím komisiáru OSN. Takové rozhodnutí mohlo být přijato pouhou dvoutřetinovou většinou. Od této doby se stalo velmi mnoho nových událostí, které nasvědčují tomu, že američtí imperialisté s plnou důvěrou svěřili německým monopolům výrobu podstatných částí atomových zbraní. To vše se děje na základě účasti západoněmeckých průmyslníků v t. zv.

„Evropské organizaci pro výzkum atomového jádra“, která připravuje založení „Světového atomového monopolu“ (Pravda, 29. 5. 1954) obdobně jako připravil Mezinárodní úřad pro Poruří půdu pro ustavení „Evropského společenství uhlí a oceli“.

Tato skutečnost souvisí se zprávami, podle nichž americká armáda umístila v Německu (západním) atomová děla. Udržování atomových děl v Německu je svěřeno převážně německým pomocným sborům („L'Humanite“ 1. 4. 1954 v článku Piera Courtada). Podle zprávy agentury „Associaten Press“ z března t. r. je mezi 1277 osobami posádky atomové základny v Mohuči 1200 Němců. Umístění atomových zbraní na území západního Německa a odevzdání této hromadné ničivé zbraně do rukou německých revanšistů charakterizuje situaci, která se vytváří v západním Německu a do jakých důsledků byla přivedena obnova německého válečného průmyslu.

Dekartelisace

V západním Německu byla sice prováděna t. zv. dekartelisace, avšak jejím úkolem nebylo likvidovat moc monopolního kapitálu v Německu, nýbrž jednak oklamat široké masy národa a předstírat mírové úsilí, jednak pod rouškou „dekartelisace“ provést jejich reorganizaci. Moc německých monopolů byla zachována. A ty, které byly těžkopádné, byly rozděleny na jednotky pohyblivější, jejichž výrobní program lze snáze řídit a přizpůsobovat potřebám válečného hospodářství.

Tak na př. v průmyslu ocelářském a železářském, nejdůležitější to opoře válečných plánů, byla „dekartelisace“ provedena tak, že devět nejdůležitějších koncernů tohoto průmyslu (Vereinigte Stahlwerke, Thyssen, Krupp, Klöckner, Otto Wolff, Hoesch, Flick, Mannesmann a Reichswerke) bylo po vyčlenění závodů vyrábějících ocel a železo v roce 1947/48 spojeno a rozděleno od června 1951 do vertikálně vybudovaných 24 společností, z nichž 12 patří koncernu Vereinigte Stahlwerke, po dvou vlastní koncerny Mannesmann, Otto Wolff a Flick a po jedné mají koncerny Klöckner, Heniel, Krupp a Reichswerke. Poslední společnost je složena z menších závodů, které patří koncernům Vereinigte Stahlwerke, Klöckner a Hoesch. Vlastnické poměry byly tedy poněkud zjednodušeny, ale jinak zůstaly nedotčeny. Jednotná politika dělových králů je zabezpečena vlastnictvím všemocné „Hospodářské skupiny železářského a ocelářského průmyslu“, která byla proti fašistickému válečnému hospodářství posílena ještě o úřední moc.

Rovněž v těžbě kamenného uhlí je nutno „dekartelisaci“ chápat jako „reorganizaci“, která je jen prostředkem k zesílení koncentrace výroby. 9 největších těžařských skupin vlastnilo dosud přes polovinu těžby (52,6%). Podle nového uspořádání dosáhne poloviny celkové těžby již 7 skupin. Těžba přes 3 miliony tun ročně mělo dosud 16 velkých skupin, které dosahovaly celkem 70,5% roční těžby. Podle nového uspořádání bude existovat jen 15 skupin, z nichž každá těží za rok 3 miliony tun a které dosáhnou 82% roční těžby. Postupující proces koncentrace je tedy nesporný. Vlastnické poměry nebyly vůbec dotčeny, poněvadž v každém případě byla provedena výměna akcií staré společnosti za akcie společnosti nově utvořené.

Rovněž nebyl likvidován chemický průmysl a jeho trusty. I tu provedli američtí imperialisté reorganizaci, která moc trustů ještě více posílila.

Závody I. G. Farbenindustrie, které jsou v západním Německu, byly sloučeny do tří velkých komplexů, a to Farbenfabriken Bayer A. G. Leverkusen, Badische Anilin und Sodafabrik A. G. Ludwigshafen a Farbwerke Höchst, Frankfurt a M.

Tyto závody mají již dnes o 20% větší počet zaměstnanců než v roce 1938 a jejich válečná výroba byla daleko překročena. Monopolní postavení I. G. Farbenindustrie přešlo ve velkém počtu odvětví chemické výroby beze změny na nově vytvořené společnosti. Zástupci trustu, odsouzení při norimberském procesu, byli již dávno propuštěni a nastoupili svá stará místa a pracují na přípravách třetí světové války. Chemický trust nejen že vedl celou chemickou výrobu hitlerovského Německa, nýbrž kontroloval též chemický průmysl ostatních kapitalistických zemí. V jeho rukou byla soustředěna veškerá německá výroba mazadel, téměř celá výroba umělého kaučuku a 95% výroby výbušných otravných látek. Jeho chemické laboratoře a závody neutrpěly za války nálety anglicko-amerického letectva žádných škod. Aby vlády západních mocností zachránily závody I. G. Farbenindustrie před demontáží, vzaly je pod zvláštní správu a postupně všechny hlavní závody trustu vracely původním majitelům.

Denacifikace

Do čela takto reorganisovaných koncernů byli postaveni opět nacisté, kteří s pomocí anglo-amerických imperialistů unikli spravedlivému trestu. Tak na příklad známý nacist, člen ocelářského trustu a člen správních rad četných hitlerovských koncernů Heinrich Dinkelbach, byl postaven v čelo válečného průmyslu v Poruří. Wilhelm Zangen, bývalý hitlerovský ředitel zbrojařského koncernu, je dnes v čele spojeného průmyslu ocelářského a železářského. Hitlerovský bankéř a průmyslník Pferdmenges stal se členem dozorčí rady ocelářského trustu. Goeringův spolupracovník Heinrich Kost stal se generálním ředitelem správy uhelných dolů v Poruří. Vedoucí místa v koncernu a trustech zaujali opět Stinnes, Roehling, Haniel, Krupp a Flick. Finanční politiku v západním Německu vede dnes Hermann Abs, který byl před válkou ředitelem 75 společností a byl jakožto hlava nacistické „Deutsche Bank“ považován za největší finanční veličinu.

Tak se německý monopolní kapitál zmocnil státního aparátu v západním Německu, stejně jako tomu bylo za fašistického režimu. Vedoucí lidé, jako Adenauer, Erhard a jiní, jsou v těsném spojení s americkým kapitálem. Z německých monopolistů byl vytvořen „Spolkový svaz podnikatelů“, jehož založení bylo nejdůležitějším krokem k obnově moci západoněmeckých monopolů. Obnovení vojenského průmyslového potenciálu a převedení celého průmyslu na válečné koleje dostalo v roce 1951 zákonný podklad. V březnu 1951 byl totiž přijat zákon o t. zv. „zabezpečovacích opatřeních v jednotlivých oborech živnostenského hospodářství“. Podle tohoto zákona má bonnská vláda pravomoc k jakémukoli válečnému hospodářskému zásahu do západoněmeckého hospodářství, aniž se musí předem nebo vůbec dotazovat parlamentu. Vláda může zakázat některou výrobu, zastavit dodávky určitých surovin některým průmyslovým odvětvím atd. Tím je dána do rukou vlády možnost úplně vyřadit průmysl spotřebního zboží ve prospěch zbrojního průmyslu. Tak nabylo hospodářství západního Německa vyložené válečného rázu. Tohoto zákona ovšem vláda v široké míře využívá a je dnes zřejmé, že se rozvíjí

výroba v průmyslových odvětvích důležitých pro válku daleko rychleji než výroba určená mírové spotřebě obyvatelstva. Tento vývoj válečné ekonomiky západního Německa odpovídá přesné vývoji německého průmyslu v období fašistického vyzbrojování.

III.

Methody amerických imperialistů při sabotování postupimské dohody

V této souvislosti nebude na škodu ukázat, jakých method a prostředků bylo americkými imperialisty použito k sabotování ustanovení postupimské dohody. Tak se nám v pravém světle vyjeví smysl Marshallova a Schumannova plánu, které byly hlavními prostředky obnovy válečného průmyslového potenciálu západního Německa.

Jedním z prostředků, jak dosáhnout obnovy válečného průmyslu a zapojení západního Německa do válečných plánů imperialistů, bylo jeho začlenění do t. zv. Marshallova plánu hospodářské pomoci. Od počátku směřoval Marshallův plán k tomu, aby umožnil americkým monopolistům ovládnout Poruří, „hospodářské srdce Evropy“, jak je nazval John Foster Dulles a „začlenit západní Německo do evropské obnovy co nejrychleji“. V Marshallově plánu se dostalo západní Německo od počátku do privilegovaného postavení. Zákonem z 3. 4. 1948 bylo západní Německo začleněno mezi země, které se podílejí na t. zv. programu evropské obnovy, Vláda Spojených států v tomto zákoně zároveň jednostranným aktem uplatnila požadavek, aby byla zastavena demontáž podniků v západním Německu, „prospěje-li jejich ponechání v Německu co nejúčinněji účelům evropské obnovy“. Takovou evropskou obnovou bylo myšleno především uchování zbrojařských závodů v Poruří. Obnova vojensko-hospodářského potenciálu západního Německa byla prováděna tak, že Německo mělo přednost před žádostmi všech ostatních členských zemí akce t. zv. Marshallovy pomoci. Také kvota z této akce určená pro západní Německo byla ve srovnání s ostatními zeměmi mnohem vyšší a představovala celou čtvrtinu všech úvěrů povolených pro západní Evropu v rámci Marshallova plánu.

Marshallův plán se stal nástrojem kapitálové invaze do západoněmeckého hospodářství. Američtí monopolisté počítali s obnovou německých monopolů a navrhovali, aby byly německým průmyslníkům poskytnuty půjčky, kterými by si američtí monopolisté zabezpečili nadvládu v hospodářském životě západního Německa. Hlavním článkem Marshallova plánu bylo tedy obnovit porurský arsenál pod americkou kontrolou. Americké monopoly potřebovaly porurské uhlí a kovy, aby mohly hospodářsky ovládnout celou západní Evropu. Potřebovaly Poruří jako kovářnu na zbraně pro své útočné válečné plány a potřebují západní Německo jako dodavatele potravy pro svá děla.

Proto již v červnu 1948 administrátor Marshallova plánu Hoffmann vyzýval americké kapitalisty, aby investovali do západoevropského průmyslu 300 milionů dolarů, a to především do těžkého průmyslu. Bylo to v plné shodě se zájmy západoněmeckých finančních magnátů, kteří sami vybízeli své americké partnery, aby investovali kapitál do německého hospodářství. Oficiálně pak v dubnu generálové Cloy a Robertson ohlásili, že byly dovoleny zahraniční investice do západoněmeckého průmyslu.

V téže době bylo na tajné poradě v New Yorku rozhodnuto vytvořit „Sdružení amerických průmyslníků“, kteří mají zájem o investice do německého hospodářství. Do tohoto sdružení vstoupili takových velkých koncernů, jako jsou General Motors, Du Pont, United States Steel, General Electric a j. V čele sdružení byly finanční skupiny Rockefellerova a Du Pontova.

Marshallův plán znamenal tedy definitivně odklon od mírové politiky vůči Německu, která byla vyhlášena a zakotvena ve společných usneseních čtyř vítězných mocností po druhé světové válce. Západní kapitalisté neměli nikdy zájem na mírovém řešení německé otázky.

Dalším krokem k obnovení západoněmeckého válečného průmyslu bylo ustavení t. zv. „Společenství uhlí a oceli“ na základě Schumannova plánu. Základy tohoto plánu byly položeny na společném zasedání největších amerických, francouzských a západoněmeckých průmyslníků ve Washingtoně v listopadu 1949.

Toto listopadové zasedání dalo jasně najevo tuto linii: Zastavit demontáž průmyslových podniků v Poruří, zastavit vybírání reparací od západního Německa a zvýšit jeho výrobu oceli na 15 milionů tun ročně. Američtí monopolisté se snažili obnovit německý těžký průmysl v Poruří a dále jej rozvířít pomocí velkých amerických investic. Podle této dohody měla i Francie investovat v Poruří, avšak francouzský kapitál neměl překročit 40%. Hlavním výsledkem této porady byla dohoda o spojení těžařského a hutního průmyslu Poruří s těžařským a hutním průmyslem ve francouzském Alsasku-Lotrinsku v jediný průmyslový komplex, což se také stalo.

Ustavení tohoto „Společenství“ mělo za cíl vytvořit jednotný „evropský trh uhlí a oceli“. Šlo tedy v podstatě o kartel mezinárodního rázu, který je jakousi ekonomickou součástí a základnou evropské „branné organizace“, t. j. „Evropského politického společenství“. Tímto kartelem šlo o využití lotrinské rudy a porurského uhlí k vyzbrojení agresivních sil Severoatlantického paktu. Tyto zdroje, jakož i zpracovávající průmysl leží v prostorech Lotrinska, Sárska a Poruří. O tento prostor se vedly časté spory mezi Francií a Německem. Železná ruda, na níž byl francouzský a německý průmysl původně vybudován, leží velkou měrou v Lotrinsku v prostoru, který byl součástí Francie až do francouzsko-pruské války 1870—71 a který Německo kontrolovalo až do první světové války, v níž ho vítězná Francie znovu získala. Zásoby uhlí, které původně vedly k zrodu francouzského a německého ocelářského průmyslu, jsou většinou v rurské oblasti a v Sarsku. Tento kartel měl tedy odstranit spory francouzsko-německé a měl uzavřít „šňatek“ francouzské železné rudy s německým uhlím a současně poskytnout vysoké zisky americkému kapitálu, který se po druhé světové válce vedral do těchto oblastí. Proto byly tyto zdroje podřízeny „nadnárodnímu evropskému společenství“.

Evropské společenství uhlí a oceli bylo ustaveno dne 19. 3. 1951. Jeho členy se staly: západní Německo, Francie, Belgie, Lucembursko, Holandsko a Itálie. Text smlouvy byl parafován zahraničními ministry těchto zemí 18. 4. 1951. Sársko nebylo připuštěno jako samostatný účastník, je součástí Francie. Ustavením společenství měla být vyřešena otázka odbytů uhelných a ocelářských výrobků, odstraněny rozpory mezi Francií a Německem a provedena hospodářská integrace v západní Evropě. „Evropské společenství uhlí a oceli“ otevřelo dne 10. 2. 1953 jed-

notný trh šesti evropských zemí uhlí, železné rudy a později šrotu a oceli.

Jak známo, v rámci tohoto společenství jsou mezi zúčastněnými zeměmi zrušena cla na uhlí a ocel a na jejich produkty.

Západní Německo je ve výhodném postavení proti ostatním partnerům a speciálně proti Francii, protože jeho průmysl uhlí a oceli je lépe vybaven technickými prostředky a může vyrábět levněji než průmysl francouzský. Bonnským militaristům se kromě toho dostává všestranné pomoci od Spojených států. V roce 1950 dosahovala hodnota produkce uhlí a oceli v západním Německu 7515 milionů marek, ve Francii 4610 milionů, v Sársku 1236 milionů, v Itálii 686 milionů, v Belgii 2967 milionů, v Lucembursku 630 milionů a v Holandsku 592 milionů marek.

V roce 1952 produkovaly země „Evropského společenství uhlí a oceli“ dohromady 240 milionů tun uhlí a 41,5 milionů tun oceli. Z toho na západní Německo připadlo 123 milionů tun uhlí a 15,8 milionů tun oceli, t. j. přes 50% uhlí a přes 38% oceli. Ve Francii naproti tomu množství vytěženého uhlí činilo jen 57 milionů tun a oceli 10,9 milionů tun. Od počátku účinnosti společenství muselo být ve Francii zavřeno na 100 šachet, protože se ukázaly proti lépe vybaveným dolům v západním Německu nerentabilní.

V srovnání s ostatními státy jsou totiž výrobní náklady v Poruří za tunu nižší než v severní Francii u oceli o 17%, u uhlí o 32%, proti Lotrinsku o 13% u oceli, proti Belgii o 16% u oceli a o 59% u uhlí.

Ve Francii má být ze 177 těžebních a hutních podniků ponecháno jen 24 největších, což bude mít za následek propuštění více než 100 000 ocelářských dělníků. V Belgii bylo ohlášeno zmenšení těžby uhlí téměř o jeden milion tun za rok. V budoucnu bude s rostoucí kapitalistickou racionalisací zavírání méně produktivních podniků na denním pořádku. Statisíce dělníků bude odsouzeno k nezaměstnanosti. Je jisté, že tyto zjevy budou nejčastěji v těch zemích, které jsou ve společenství uhlí a oceli nejslabší. Současný stav se vyznačuje pro kapitalisty charakteristickou honbou za maximálními zisky. Každý účastník jednotného trhu chce z něho co nejvíce těžit a klade si za cíl zvýšení svého exportu. Přitom nechce ovšem ztratit své zákazníky ve vlastní zemi. Důsledek je nelítostná konkurence a skrytý boj uvnitř společenství o výrobní a vývozní kvoty mezi jednotlivé země, o unifikaci výrobních nákladů, o výši cen, o kapitálové investice a p.

Typickým příkladem těchto rozporů je boj o Sársko. Francie, která se po porážce Německa zmocnila Sárska a připoutala je k svému hospodářství, nehodlá se vzdát svých posic, nýbrž naopak je upevnit. Toto počínání naráží na rozhodný odpor západního Německa, které poukazuje na historickou i národnostní příslušnost Sárska k Německu.

Sársko produkuje téměř 3 miliony tun oceli ročně a 16 milionů tun uhlí, t. j. v rámci společenství 7% uhlí a 6% oceli. O tento podíl se vede spor. Celkem participují němečtí monopolisté ve společenství podílem 51% celkové těžby uhlí a 38% výroby oceli. Podíl francouzských monopolistů činí 23% uhlí a 27% oceli (Neues Deutschland, 10. 7. 1952). Němečtí monopolisté potřebují sárský výrobní podíl, aby dovršili svou nadvládu v montánní unii, a francouzští je potřebují proto, aby této nadvládě zabránili. Boj je veden o rozhodující posici v tomto trustu.

O vzájemných vztazích v uhelné a ocelářské unii napsal francouzský profesor Bernard Lavergne: „Hlavním důsledkem těchto t. zv. společen-

ství je, že se oheň přibližuje k prachu. Ještě nikdy od r. 1945 nebylo francouzsko-německé soupeření tak ostré.“

Německo má důležitou převahu nad Francií, protože nepotřebuje dovážet z ciziny koksovatelné uhlí. Francouzský hutní průmysl je naproti tomu na tomto dovozu závislý. Tak na př. v roce 1951 činilo uhlí dovážené do Francie 33% všeho uhlí použitého ve francouzské výrobě, přičemž dvě třetiny tohoto množství byly dovezeny ze západního Německa. Této skutečnosti se používá jako ekonomického nátlaku na Francii. Porurský kapitál má ve „Společenství“ rozhodující úlohu a s pomocí amerických půjček hodlá toto své vůdčí postavení upevnit. S podporou USA se stane západoněmecký ocelářský průmysl nejsilnější v Evropě.

Jestliže od r. 1948 do r. 1952 stoupla výroba oceli v západním Německu z 5,5 milionů tun na 15,5 milionů, převýšila tím produkci francouzskou (i se Sárskem) a dohonila Anglii. Dnešní kapacita produkce oceli činí okolo 19 milionů tun („Financial Times“ 9. 9. 1952). Výroba oceli v hitlerovském Německu při vypuknutí druhé světové války byla cca 18 milionů tun. Kapacita podniků je dále rozšiřována.

Byly vypracovány nové investiční projekty na rozšíření výroby v západním Německu v celkové hodnotě 653 milionů marek¹⁾ na nejbližší tři léta. Většina těchto projektů rozšiřuje nynější závody. Průmyslová rekonstrukce se provádí za americké dolary, lépe řečeno za peníze amerických poplatníků. A při tom se uvádí, že některé závody zbrojního průmyslu západního Německa pracují jen na 60 až 80% své kapacity, a kapacita západoněmeckého hutnictví se v současné době využívá jen na 75–80%.

Cílem těchto investic je dosáhnout kapacity 23 až 24 milionů tun výroby oceli ročně, což odpovídá vrcholné výrobě nacistické třetí říše v roce 1940.

Ustavením uhelné a ocelářské unie byly otevřeny americkému kapitálu dveře do porurského průmyslu dokořán. Američtí imperialisté nevidí v západním Německu jenom důležité nástupišťe proti Východu, nýbrž mocný zdroj nejvyšších zisků. Jen v roce 1950 bylo investováno do uhelného průmyslu západního Německa 180 milionů dolarů, do ocelářského průmyslu pak 115 milionů dolarů. Německá banka pro rekonstrukci odhaduje sumu investic do uhelného průmyslu západního Německa do konce roku 1953 na 3 miliardy západoněmeckých marek¹⁾ a do hutního průmyslu 1 miliardu marek ročně. Bonnští finančníci a průmysloví podnikatelé chápou Montánní unii jenom jako prostředek, který jim umožní dosáhnout jejich imperialistických cílů. Německo vidí v založení nadstátní organizace těžkého průmyslu významnou příležitost, která mu umožní hrát opět politickou roli. (Die internationale Wirtschaft, 8. 5. 1953.)

Opakuje se totéž, co po první světové válce, avšak ještě na širším základě. Marshallův plán umožnil invasi amerického kapitálu do západního Německa. Ustavení společenství uhlí a oceli tento proces finančního porobení jen dovršilo. Avšak vedle amerického kapitálu je třeba vidět, že také anglický, holandský a švýcarský kapitál našel tu své uplatnění. Tvoří tak ekonomický základ společných zájmů, pokud jde o využití německého imperialismu proti demokratickému táboru, vedenému Sovětským svazem. Vývoz cizího kapitálu do Německa zachycuje G. Baumann v knize „Atlantikpakt der Konzerne“ takto:

¹⁾ 100 marek = 173,50 Kčs (pozn. red.).

Země	Ovládaný kapitál v milionech marek	To jest v %
Spojené státy (Stinnesův koncern vto)	1900	36,8
Velká Británie (Mannesmann vto)	850	16,5
Francie (podíly v Sársku vto)	400	7,7
Belgie	250	4,9
Holandsko Kloeckner vto)	800	15,4
Itálie	20	0,4
Švédsko	150	2,9
Švýcarsko (bez pohraničních elektráren)	800	15,4
Celkem	5170	100,00

Tu jasně vyniká převaha amerického kapitálu, který zaujímá více než třetinu všeho zahraničního kapitálu v zahraničních akciových společnostech. Celkem 42% veškerého kapitálu všech akciových společností je ovládáno nebo je pod vlivem zahraničního kapitálu.

Jen od doby separátní měnové reformy v r. 1948 až 1950 bylo nově investováno v západoněmeckém průmyslu 42,8 miliard marek. To je průměrně ročně 17 miliard marek. Je přirozené, že tato suma byla investována do válečného průmyslu, a tím byl zvyšován zbrojní potenciál. Tyto ohromné investice umožnily americkým imperialistům zmocnit se kontroly nad nejdůležitějšími odvětvími německého válečného průmyslu. Za tři poválečná léta investovali američtí imperialisté do západoněmeckého průmyslu více, než za sedm let po první světové válce do průmyslu celého Německa. Tím přirozeně nemohli omezit nebo likvidovat německý válečný potenciál, nýbrž naopak poskytnout všechny možnosti k jeho rozvoji. Kapacita výroby oceli a výroby velmi četných válečně důležitých výrobků je dnes v západním Německu větší, než byla před druhou světovou válkou v celém Německu. Nejlépe lze posoudit tento rozvoj v srovnání ke stavu produkce z roku 1937. Podle oficiálních údajů vzrostla výroba chemického průmyslu nyní o 47%, výroba strojírenská o 54%, výroba vozidel o 95% a výroba elektrického průmyslu o 220%. Toto jednostranné zaměření německé průmyslové výroby na rozvoj válečně důležitých odvětví omezuje ovšem výrobu spotřebního zboží, což jen dotvrzuje vyloučeně válečný ráz západoněmeckého hospodářství.

Západní Německo tak může splnit úkol účastnit se vyzbrojování armády států Severoatlantického paktu a vytvořit základnu válečné výroby těchto sil v Evropě. Tak se obnova západoněmeckého zbrojního průmyslu stala přímou oporou amerických agresivních plánů, bohatým zdrojem zisků amerických monopolů, které se zmocnily německého hospodářství, nástrojem útlaču pracujících západního Německa a tlaku na ostatní evropské partnery amerických imperialistů.

V závěru je třeba zdůraznit, že hlavní příčina je v agresivním rázu samého amerického imperialismu, který dávno předtím podrobil americké národní hospodářství potřebám přípravy nové světové války a celé národní hospodářství převedl na válečné koleje. Bylo proto přirozeným požadavkem amerického imperialismu uzpůsobit stejně i hospodářství

ostatních kapitalistických zemí, zejména zemí na Spojených státech závlých, nevýmaje ani západní Německo.

Toto úsilí je diktováno snahou dosáhnout maximálních zisků. Proto obnova zbrojního průmyslu v západním Německu je v jistém smyslu toliko následkem militarisace hospodářství Spojených států a ostatních kapitalistických zemí.

Americký kapitál, který se vedral do západoněmeckého hospodářství, umožnil rozsáhlou koncentraci výroby a kapitálu a za svérázných podmínek okupace západního Německa americkými ozbrojenými silami, dovršil rozsáhlou kolonizaci země. Pravým výrazem této skutečnosti je přijetí t. zv. bonnské smlouvy. Západní Německo ztratilo možnost samostatné národní a nezávislé politiky, je všestranně podrobováno diktátu americké okupační moci, takže jeho situace je mnohem těžší a nebezpečnější než po první světové válce. Proto bylo možno oživit nedoražené síly nacismu a militarismu pod ochranou bodáků okupantů, takže dnes v zemi vládne hrubá diktatura monopolů. To vše jen mnohonásobně zvyšuje nebezpečí nové světové války.

IV.

Konkurence západoněmeckých monopolů, zdroj rozporů uvnitř tábora imperialismu

Politika vyzbrojování západního Německa má i svou druhou stránku, a to tu, že neobyčejně zesiluje vnitřní rozpory kapitalismu, rozpor mezi expansivním vývojem výroby a relativně úzkým trhem, což zesiluje a komplikuje konkurenční boj mezi západoněmeckými monopoly a mezi monopoly ostatních kapitalistických zemí. Německou konkurencí jsou ohroženy zejména zisky monopolistů Velké Britannie a Francie, na jejichž trhy se západoněmecký kapitál prodírá. Západoněmecký průmysl byl jen krátkou dobu vyřazen ze zahraničních trhů. Obnovení jeho průmyslové kapacity mu umožňuje opět dobývat ztracených posic. Předmětem útoku jsou trhy Velké Britannie a Francie a jejich kolonií. To nám nejlépe osvětlí přehled západoněmeckého zahraničního obchodu od roku 1945 až do roku 1951.

Rok	Dovoz	Vývoz	Saldo	
			v milionech dolarů	
1945 (2. pololetí)	32	53	plus	21
1946	221	206	minus	15
1947	243	318	plus	75
1948	562	642	plus	80
1949	1281	1123	minus	158
1950	2223	1981	minus	242
1951	3075	3473	plus	398
1952		4037		
1953		4417		

Z toho vyplývá, že se západoněmecký zahraniční obchod od roku 1948 zvětšil téměř 7krát. V roce 1953 dosáhlo západní Německo co do rozsahu vývozu třetího místa v kapitalistickém světě, zatím co ještě v roce 1947 bylo na 26. místě. Podíl západního Německa na vývozu kapitalistických zemí stoupl z 0,7% v r. 1947 na 6% v r. 1953.

Západní Německo se střetává na zahraničních trzích zejména s Velkou Británií, neboť obě tyto země jsou orientovány na vývoz zboží stejného typu a do stejných zemí.

Tak na příklad německá výroba strojů pro textilní průmysl vzrostla od roku 1948 o více než 600%, výroba obráběcích strojů o 450% atd. Německá konkurence vážně zasáhla Anglii, zejména v prodeji zboží v Holandsku, Belgii, Francii, ve Švédsku a Švýcarsku, kde britský podíl na trhu klesá, zatím co německý se zvyšuje. Avšak proti Francii západoněmecký vývoz vzrůstá, takže německé zboží nachází uplatnění na trzích Francie i jejích kolonií. Jednou z nejdůležitějších oblastí, kam se soustředil západoněmecký vývoz, jsou země Latinské Ameriky.

V roce 1951 se stalo západní Německo třetím největším dovozcem do zemí Latinské Ameriky, ačkoli v roce 1949 bylo na posledním místě. Hlavní pozornost západního Německa je soustředěna na trhy Brazílie, Argentiny a Kolumbie. Druhou oblastí, v které se střetává zejména s Anglií, je Blízký a Střední Východ. V této oblasti je veden prudký anglo-americký boj o sféry vlivu, který je neobyčejně komplikován vzrůstající konkurencí západoněmeckých monopolů.

V roce 1948 dodávala Velká Británie Turecku 24% jeho dovozu, zatím co podíl západního Německa na tureckém dovozu činil jen 0,7%. Avšak již v roce 1951 stoupl podíl západního Německa na 24%, zatím co podíl Velké Británie klesl na 17%. Západoněmecké pronikání do Turecka se projevuje zejména v dovozu německého železa a oceli, který prakticky přebírá západní Německo po Velké Británii a ještě jej mnohonásobně překračuje. Tak se západní Německo stalo hlavním partnerem Turecka. Avšak také do Iránu, Egypta a Pakistanu se prodírají západoněmecké monopoly a úspěšně konkurují anglickému i francouzskému zboží.

Obdobná situace se jeví pronikáním západního Německa na francouzské trhy v Africe, kde západní Německo vytlačuje Francii z jejích vlastních držav. Přitom americký kapitál západní Německo podporuje, neboť usiluje o využití hospodářského vývoje této země k přípravě nové války. Německým firmám jsou zadávány rozsáhlé stavby amerických vojenských základů v severoafrických zemích. Vlády Francie, Velké Británie snaží se proto zmírnit tlak Německa na kapitalistickém mezinárodním trhu tím, že je chtějí spoutat závazky útočného Severoatlantického paktu, zvýšením jeho vojenských výdajů a oslabit tak jeho možnosti exportu a konkurence.

Avšak tím se dostávají do bludného kruhu, poněvadž na jedné straně obnovují západoněmecký válečný průmyslový potenciál a na druhé straně si namlouvají, že Německo této síly nepoužije k dosažení svých vlastních imperialistických cílů. Je nepochybné, že tato obnovená síla vojenského průmyslového potenciálu znamená obrovské riziko pro samy anglo-americké imperialisty.

V.

Závěr

Je nesporné, že by mírové sjednocení Německa na demokratickém základě zkřížilo plány amerických imperialistů na rozpoutání nové světové války. Proto Sovětský svaz mnohokrát navrhoval jednání za tímto cílem. Proto byla také otázka mírového sjednocení Německa zařazena na pořad jednání berlínské konference zahraničních ministrů čtyř velmocí. Avšak i na ní se jasně prokázalo, že američtí imperialisté vedou vůči Německu svou vlastní politiku, v rozporu se všemi ustanoveními postupimské dohody, která podle jejich názoru již značně zastarala. Od počátku jednání berlínské konference bylo zřejmé, že Spojené státy nechtějí vyřešit otázku sjednocení Německa mírovou cestou, nýbrž že plně spoléhají na využití západního Německa k rozpoutání nové světové války.

Usilují o likvidaci Německé demokratické republiky a o rozšíření Adenauerova režimu na celé území Německa. Přitom západní velmoci odmítaly přizvat zástupce obou částí Německa k jednání a byly ochotny souhlasit s provedením celoněmeckých voleb jen s tou podmínkou, že v Německu zůstanou po dobu voleb okupační vojska.

Rozumí se, že by takové volby nemohly být ani svobodné, ani demokratické. Proto také Sovětský svaz nemohl s takovým požadavkem souhlasit. Sovětský svaz navrhoval, aby z celého území Německa byla odvolána okupační vojska, aby tím byly vytvořeny podmínky pro svobodné rozhodování Němců samých o svém vlastním osudu. Avšak tyto návrhy přijaty nebyly a otázka sjednocení Německa mírovou cestou vyřešena nebyla. Je nutno konstatovat, že ani berlínská konference nepodala důkazy o tom, že by se američtí imperialisté chtěli vzdát svých plánů s Německem. Je proto možno učinit tyto závěry:

Američtí imperialisté i nadále hodlají využívat Německa, jeho ekonomického a vojenského potenciálu k válce proti Sovětskému svazu a lidově demokratickým zemím.

Usilují o začlenění Německa do Severoatlantického paktu ať již prostřednictvím tak zvaného „Evropského obranného společenství“ nebo Balkánského paktu nebo přímo. Pokoušejí se zmocnit celého Německa, rozšířit bonnský režim i na území Německé demokratické republiky a posunout tak své strategické posice blíže k hranicím Sovětského svazu a vytvořit spolu s německými agresivními silami podmínky k rozpoutání nové světové války.

Po ukončení berlínské konference jednal zástupce Spojených států Dulles s kancléřem Adenauerem a pověřil ho přímým jednáním s vládami Francie, Řecka a Turecka buďto o přijetí smlouvy o EOS nebo zapojení Německa do t. zv. balkánského paktu, jímž by bylo Německo nepřímo zařazeno do Severoatlantického paktu. Takto chtěl Dulles obejít odpor evropských národů, které se stavějí proti těmto smlouvám. Německo má být v každém případě nejdůležitější částí amerického obklíčovacího systému budovaného kolem Sovětského svazu a zemí lidové demokracie. Události na berlínské konferenci a také po ní jen znovu dokázaly, že se američtí monopolisté nevzdali svých plánů s Německem.

Stojí vůbec něco v cestě válečným plánům amerických imperialistů na využití západního Německa k nové světové válce proti Sovětskému svazu a lidově demokratickým zemím? Ano, především to jsou nepř-

konatelné rozpory v imperialistickém táboře, vyvěrající ze samé úlohy, kterou američtí imperialisté svěřují západnímu Německu. Základem těchto rozporů je neobyčejně ostrý a komplikovaný konkurenční boj mezi západním Německem a Velkou Británií, Francií a dalšími zeměmi. Západní Německo používá vzhledem ke svým ekonomickým a vojenským podmínkám privilegované postavení k těmto zemím a národům. Tento konkurenční boj se bude zesilovat, neboť vzrůstající potenciál průmyslové výroby bude vyžadovat čím dál tím širších trhů, což se za podmínek rozpadu světového trhu může dít jen na účet ekonomicky slabších partnerů.

Tyto rozpory nelze odstranit žádným nadnárodním kartelem, společenstvím nebo unií, neboť ony jsou výrazem živelného působení ekonomických zákonů. Na druhé straně tyto rozpory zvyšují napětí mezi kapitalistickými zeměmi západní Evropy a jsou trvalou hrozbou možné války mezi samými kapitalistickými zeměmi.

Druhým činitelem, který působí proti válečným plánům západoněmeckých a amerických monopolů, je odpor německého lidu proti válce jak v západním Německu, tak v Německé demokratické republice, jeho boj za zachování míru, za mírové sjednocení Německa, proti politice militarisace a fašisace Německa. Německý lid pozoruje zásadní rozdíl ve vývoji hospodářství v západním Německu a v Německé demokratické republice, která uskutečnila pozemkovou reformu, odevzdala továrny a velké závody do majetku lidu, potrestala válečné zločince a zbavila je vlivu na veřejný život. Byla provedena demokratická školní reforma, byl vybudován lidový státní aparát atd. Tato skutečnost nejlépe přesvědčuje pracující lid o výhodách a přednostech nového zřízení. Tento lid odmítá být potravou pro děla amerických imperialistů a usiluje o přátelskou spolupráci se všemi zeměmi. Projevuje aktivní odpor proti koloniální politice a otroctví amerických okupantů a usiluje o mírovou smlouvu, za rovnoprávné postavení západního Německa s ostatními zeměmi, za jednotu s Německou demokratickou republikou.

Na druhé straně je třeba vidět, že sám fakt rozdělení Německa vážně ohrožuje mír, živí snahy nacistů o násilné sjednocení země a o zabránění těch území, z nichž byli Němci vysídleni. Nejlepší zábranou tomuto expanzivnímu úsilí bude probojování a přijetí sovětského návrhu celoevropské smlouvy o kolektivní bezpečnosti.

Třetím činitelem jsou vnitřní síly německého monopolního kapitálu, vnitřní síly německého imperialismu, který již dnes usiluje prodrat se na cestu samostatného vývoje a oproštění se z amerického područí. Jde v podstatě o rozpory, které jsou mezi dvěma konkurenty, západoněmeckými a americkými monopolisty. Jsou to ony síly, které se přes těsnou spolupráci monopolů před druhou světovou válkou přece jen postavily proti Velké Británii, Francii i Spojeným státům a které ani dnes nejsou vyloučeny. Není a nemůže být žádných záruk, že se tyto síly nepostaví proti americkému diktátu, budou-li k tomu dostatečně silné.

Čtvrtým činitelem je nesporně sama mírová politika Sovětského svazu a lidové demokratických zemí, opírající se o reálnou moc svých ozbrojených sil, podepřena bratrskou solidaritou dělnické třídy obou zemí a všech mas v Evropě, které získaly vlastní zkušenosti ze dvou světových válek a plně si uvědomují nebezpečí, které Evropě hrozí z obnovení wehrmachtu i zbrojařských monopolů. Masový odpor lidu zemí Evropy proti politice militarisace vyrůstá tím větší měrou, čím jasněji se vyjevují plány amerických imperialistů rozpoutat novou válku a proměnit

Evropu znovu v bojiště. Evropské národy si čím dále více uvědomují, že by byly obětovány v zájmu zisků amerických imperialistů. Na berlínské i ženevské konferenci se agresivní plány amerických imperialistů ještě více odhalily. Na druhé straně poznaly evropské národy mírové úsilí Sovětského svazu vyjádřené návrhem celoevropské smlouvy kolektivní bezpečnosti, kladným postojem Sovětského svazu k členství Spojených států v této organizaci a konečně i ochotou Sovětského svazu vstoupit do Severoatlantického paktu, který je vydáván za „obrannou organizaci“.

Na místě ne posledním měly na uvědomovací proces evropských národů svůj vliv také pokusy s vodíkovou pumou, prováděné pro zastrašování a vydírání před ženevskou konferencí. Evropské národy poznávají, že by byly především obětovány. Poznávají, že by v příští válce nepochybně byla v sázce celá lidská společnost, civilizace a kultura. Toto smrtelné nebezpečí národů pobídne další masy lidu k odhodlanému boji za principy mírové politiky Sovětského svazu a celého demokratického tábora.

Nehledě na existenci těchto protikladných sil, které působí již nyní a budou působit i v budoucnu proti uskutečnění plánů amerických imperialistů na rozpoutání války v Evropě, zůstává obnovení moci německých monopolů a zbrojního průmyslu vážným ohrožením míru v Evropě. Tato skutečnost nabádá všechny evropské národy ke krajní ostražitosti a bdělosti, k vysoké bojové pohotovosti. V tomto smyslu také naše národy se svou armádou musí být stále na stráži. Všechnen náš lid musí podle slov soudruha Gottwalda „bedlivě sledovat události, které probíhají v sousedním Německu“.

Prameny:

V. I. Lenin, Imperialismus jako nejvyšší stadium kapitalismu.

J. V. Stalin, Ekonomické problémy socialismu v SSSR.

OSN — vznik, ustanovení.

Bílá kniha o válečné generální smlouvě.

Walter Ulbricht, Mírová smlouva a národní ozbrojené síly, projev ze dne 3. 5. 1952.

„Neues Deutschland“ z 15. 3. 1951.

Wilhelm Pieck, Proti bonnské válečné smlouvě — za mírovou smlouvu.

„Bolševik“ čís. 8/52 — Kabin, „Obnova germaňského militarismu — ugroza mira“.

Leontěv, Dolarový imperialismus a západní Evropa.

G. Baumann, Atlantikpakt der Konzerne.

Voprosy ekonomiky čís. 1/1950.

Přehledy zahraničního tisku a rozhlasu.

Nová doba čís. 28/1952, Piněgin, „Západní Německo a zosílení boje na kapitalistickém světovém trhu“.

Politická ekonomie, sv. 1, Suslin, Rurské monopoly, hlavní opora amerického imperialismu v západní Evropě.

Plánované hospodářství čís. 5/1952, S. Kahn, „Útočný německý imperialismus“.

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

MOŽNOSTI ZDOKONALENÍ ORGANISACE PROTITANKOVÉ OBRANY A PROTITANKOVÝCH PROSTŘEDKŮ VZHLEDEM K SOUDOBÝM VÝVOJOVÝM TENDENCÍM KONSTRUKCE A POUŽITÍ TANKŮ

Kolektiv učitelů Vojenské technické akademie Antonina Zápotockého

Soudobá obrana musí být především protitanková, to znamená, že musí být s to odrazit hromadný útok nepřátelských tanků. Obranu těchto vlastností dovedla vytvořit ve Veliké vlastenecké válce Sovětská armáda za účinné podpory sovětského průmyslu. Jak mohutných úspěchů v tomto směru dosáhla Sovětská armáda, dostatečně dokazují tato čísla: jen za jeden rok 1943 zničila Sovětská armáda přes 25 000 německých tanků a z toho jen v obranné bitvě na kurském oblouku bylo zničeno přes 3100 tanků a samohybných děl.

Hlavní příčiny těchto úspěchů sovětských zbraní nutno spatřovat především v kvalitě protitankových prostředků, kterými byla vybavována Sovětská armáda, v umění dokonalého použití těchto prostředků k boji, v sladěni součinnosti všech druhů vojsk k dosažení jednoho společného cíle a na místě ne posledním, že tuto bojovou techniku měli v rukou lidé, kteří jí rozuměli.

Těchto skvělých výsledků bylo možno dosáhnout proto, že sovětské velitelé ruku v ruce s konstruktéry studovali podmínky i potřeby boje, poznávali nepřítele a na podkladě toho vytvářeli bojové prostředky, které svými kvalitami převyšovaly bojové prostředky nepřítele. Podobnou snahou je vedeno i toto pojednání, které chce promyšlením možných perspektiv vývoje konstrukce a způsobů používání tanků označit cestu vývoje protitankových prostředků a tím dát podklad pro další zdokonalení protitankové obrany.

Organisace tankových jednotek americké armády

Útočná doktrína americké armády, hledající rozhodnutí války v rychlém a přesvědčivém vítězství a v zničení armád nepřítele vyžaduje, aby její jednotky (pěší divise, obrněné divise, armádní sbory) byly na takovou válku připraveny a vyzbrojeny technikou, která splnění těchto cílů umožní.

Podle názorů amerických vojenských i politických představitelů mají to být hlavně tankové a mechanisované jednotky, t. j. rychlé jednotky a letectvo.

Z těchto důvodů a v rámci celkového zaměření politiky a válečných příprav vedoucích politických a vojenských kruhů bylo započato ihned po válce s vyhodnocováním zkušeností, a to jak vlastních, tak i jiných armád.

V roce 1949 došlo k reorganizaci amerických tankových jednotek, hlavně obrněných divízi, v jejich organickém složení.

V organizaci a technickém vybavení jednotek se odráží pro agresí zaměřená doktrína americké armády a zásady použití těchto jednotek.

Tanky a samohybná děla v americké armádě jsou začleněny do těchto jednotek:

1. do pěších divisí jako plukovní tankové rotý a divisní tankové prapory,
2. do obrněných divisí,
3. do lehkých obrněných pluků,
4. do samostatných tankových praporů (zálohy hlavního velitelství).

Američané, kteří převzali doktrínu „Blitzkriegu“ bývalé hitlerovské armády, budou se snažit dosáhnout v útočném boji nejen materiální převahy, nýbrž i morálního účinku tím, že hromadně použijí bojové techniky. Bude proto třeba, aby se velitelé a jednotky dokonale naučili využívat terénu, zahajovali palbu z protitankových zbraní co nejdříve od maximálního účinného dostřelu a tím získali co nejdříve čas k ničení tanků ještě před předním okrajem.

Tendence v konstrukci tanků a jejich použití v americké armádě

Na počátku druhé světové války měla armáda USA jen malý tankový park. Hromadná výroba tanků počala teprve v průběhu druhé světové války. Americká tankomechanisovaná vojska nezískala velké bojové zkušenosti v průběhu války s Německem, protože se důležitých operací proti fašistickým armádám nezúčastnila. Přechnodně se objevily na méně důležitých frontách a ve Francii teprve pak, když těžiště války bylo přeneseno na sovětsko-německou frontu. Nezískala velké zkušenosti ani na bojištích v Tichém oceánu, kde bylo tanků použito ve velmi specifických podmínkách a obyčejně jen v malém množství. Japonci ještě k tomu používali tanků a protiletadlového dělostřelectva v nepatrném počtu. Proto byli Američané nuceni učít se v oblasti tankové výroby na zkušenostech jiných armád. Vliv na konstrukci tanků v USA měly sovětské tanky T-34 a JS 2 i 3. Ve vývoji amerických tanků je tento vliv zřetelně vidět.

Lehké tanky nyní používané v americké armádě

V roce 1944 byl v americké armádě zaveden lehký tank M-24 (generál Chaffee). Váha tanku asi 18 t. Maximální rychlost 56 km/hod. Výzbroj 75mm kanon, 2 kulometry 7,62 mm a protiletadlový kulomet 12,7 mm. Pancíř 20 až 25 mm. Podle zpráv uveřejněných ve vojenském tisku, bylo při konstrukci tohoto tanku přihlíženo k dobrým vlastnostem sovětských a německých tanků. Tank T-24 je jedním z mnoha amerických tanků, na nichž je jasné vidět vliv sovětských tanků. Je to především tvar korby, pérování a širší pásy. Avšak nedosahuje jakosti sovětských tanků jak vyplývá ze zpráv, které jsou k dispozici o jeho použití v Koreji, kde se v bojových akcích neosvědčil. Nyní se ho používá jen k průzkumným účelům a má být nahrazen tankem M-41-E (Walker Bulldog).

Tank T-41-E váží 26 t a je vyzbrojen 76mm kanonem s velkou počáteční rychlostí. Bližší údaje zatím chybějí.

Závěrem je možno říci, že bez ohledu na některé snahy stavět převážně tanky lehké, má vývoj v konstrukci lehkých tanků tendenci zvyšovat váhu (tloušťku pancíře) a zvyšovat ráž dělostřeleckých hlavních.

Střední tanky

Od druhé poloviny roku 1941 věnovali Američané zvýšenou pozornost střednímu tanku. Prvním tankem této třídy byl střední tank M-3, který byl seriově vyráběn do září 1942. Tank M-3 byl vyzbrojen 75mm kanonem, umístěným v neotočné věži, a 37mm kanonem ve věži; kromě toho měl 4 kulomety. Tloušťka pancíře 12,7 až 50 mm.

Těchto tanků použili Angličané v Africe hlavně v bitvě u El Alameinu. Bojové nasazení ukázalo velké nedostatky tanku M-3.

Mnohem lépe se tu osvědčily nové tanky, které vznikly rekonstrukcí tanku M-3, a to tanky M-4 Sherman. Hlavní změnu v celkovém uspořádání bylo použití jen jednoho kanonu v otočné věži ráže 75 mm (podobné jako u T-34). Tvar korby je řešen podobně jako u T-34 maximálním využitím šikmých pacířů. Maximální rychlost tanků 45 km za hodinu. Úspěch těchto tanků v Africe dal podnět k tomu, aby byly hromadně vyráběny. Američané si neuvědomili, že se tento tank osvědčil hlavně proto, že fašističtí Němci nemohli použít v Africe těžkých tanků, protože v té době byla vedena stalingradská bitva. V roce 1944 vyzbrojili tanky M-4 (Sherman) účinnějším kanonem ráže 76 mm a zesílili pancíř věže navařeným pancířem o 50 mm. Ke zvýšení pojízdnosti tanku bylo použito širších pásů (typ M4A3E8). Ke konci druhé světové války byl zaveden do armády USA střední tank M-26 (Pershing). Vážil 38 až 39 t, byl vyzbrojen 90mm kanonem, dvěma kulomety 7,62 mm a protiletadlovým kulometem 12,7 mm. Tloušťka čelního pancíře více jak 100 mm. Maximální rychlost 32 km/hod.

Celkové uspořádání, hlavně tvar, je kopií sovětského tanku JS-2.

Tanky M-26 byly nasazeny jen ve velmi malém počtu ke konci druhé světové války v Německu, takže Američané nezískali praktické zkušenosti, jak se osvědčují v boji.

Tanky M-26 byly nasazeny i na počátku intervenční války v Koreji. Pro jejich malou pohyblivost byla však velmi brzo zastavena jejich výroba a byly nahrazeny tanky přibližně stejných bojových vlastností, ale se silnějším motorem, a to M-46 (Patton).

Avšak neúspěchy na korejském bojišti nutily Američany urychleně měnit konstrukci i tanku M-46. Proto byl v roce 1952 zkonstruován nový tank M-47, který již byl v americké armádě zaveden, a tank M-48, který podle dosavadních údajů ještě do armády zaveden nebyl. Oba tanky jsou již stavěny podle sovětského tanku JS-3. Je tu kopírováno především skvělé řešení korby a věže sovětského tanku JS-3.

Těžké tanky

Americká armáda neměla v letech 1941 až 1945 prakticky žádné těžké tanky. Až do konce války práce na těžkých tancích nevyšla ze zkušebního stadia. V říjnu 1946 byly zkoušeny těžké tanky T-28 a T-32.

Tank T-28 byl bez věže, vážil asi 92 t, vyzbrojen byl 105mm kanonem s dlouhou hlavní. Horní část pásů byla chráněna pancířem asi 100 mm tlustým. Ke zvýšení odolnosti proti střelbě použili Američané velkých sklonů pancíře. Šířka pásů byla ke snížení specifického tlaku zvětšena.

Tank T-32 vážil ais 63 t a byl vyzbrojen 90mm kanonem s dlouhou hlavní. Jako novinky bylo u něho použito poloautomatické transmise (hydraulických měničů mezi třemi planetovými stupni).

Samohybná děla

Američané nepoužívají samohybných děl v našem slova smyslu. Samohybná děla používaná v jejich armádě jsou děla velké ráže na pásovém podvozku, ale většinou jen slabě pancéřovaná.

Závěrem je možno říci, že konstrukce tanků v imperialistických státech jde cestou pozvolného, ale neustálého zvyšování váhy, ráže kanonů a tloušťky pancíře. Přesto, že se v americké armádě tanky dělí na lehké, střední a těžké, není téměř rozdíl mezi středním a těžkým tankem, a to ani ve výzbroji, ani ve váze. Lehké tanky pak dosáhly tak velké váhy, že je lze podle našeho rozdělení řadit mezi střední.

Otázka protitankového rázu pozemní obrany — hlavní obsah soudobé pozemní obranné operace

Strategie buržoasních armád, opírající se o bojovou techniku, počítá s bleskovou válkou. Mocným úderem tankových jednotek za podpory letectva zamýšlí rozrušit obranu armád prvního sledu, izolovat jejich části jednu od druhé a proniknout nejen do operační hloubky, ale i do strategického týlu a tím znemožnit mobilisaci a soustředění hlavních sil obránce.

Z toho je patrné, že pro dnešní obranu má rozhodující význam správná organizace a provedení protitankové obrany. Proto musí být tato obrana tak organizována a prováděna, aby bezpodmínečně odolala průlomům nepřátelských tanků a přivedla nepřátelský útok ke zhroucení.

Boj proti tankům je úkolem všech druhů vojsk a je proto záležitostí vševojskovou.

Pěchota v boji s tanky

1. Dosavadní bojová technika

Protitankové prostředky, kterými dnes disponuje pěchota, jsou:

protitankový ruční granát, protitanková mina, pancéřovka, tarasnice.

Síla protitankových ručních granátů záleží v jejich hromadném použití a výcvik v používání jich nevyžaduje dlouhé doby. Zvláště účinný je tento prostředek ve zvlněném a zarostlém terénu, jakož i v osadách, kde je možno nechat přiblížit nepřátelský tank na vhodnou vzdálenost.

Účinným prostředkem proti tankům je dále protitanková mina. Dovedné použití protitankových min způsobuje nepříteli velké ztráty a nepřítel je přinucen obcházet protitanková minová pole.

Velmi účinnými přímými protitankovými zbraněmi pěchoty jsou tarasnice a pancéřovka. Tarasnice s účinným dostřelem 300 m a s průrazností 170 mm pancíře a pancéřovka s účinným dostřelem 100 m a s průrazností 220 mm jsou účinnými zbraněmi, že jim v rukou dobře vycvičeného vojáka s vysokou bojovou morálkou neodolá žádný střední nepřátelský tank dnešního provedení.

Ruční zbraně pěchoty — lehké a těžké kulomety, pušky a samopaly — se používají pro oddělení pěchoty od tanků a zničení tankových výsadek. Kromě toho přesná palba na tankové průzory a optické přístroje oslepuje řidiče tanků, takže jsou nuceni pomaleji se pohybovat, což značně ulehčuje úkoly ostatním protitankovým prostředkům, zejména protitankovým dělům.

2. Způsoby taktického použití protitankových prostředků pěchoty

Při organizování protitankové obrany se protitankových prostředků, určených k přímé střelbě, zásadně používá dvojím způsobem, a to buď se rozmisťují předem v terénu v sestavě vojska a vytvářejí protitankové prvky obrany — rotní protitankové opěrné body, praporní protitankové uzly a protitankové rajony — s kruhovou obranou, nebo jsou v záloze a v pohotovosti v hloubce obrany a podle vývinu obranného boje se mohou přemístit do určitých předem připravených a vybudovaných prostorů a tak zesílit protitankovou obranu tam organizovanou a zároveň vytvořit hloubku protitankové obrany.

Protitanková obrana musí být organizována a vybudována tak, aby odolala nepřátelskému tankovému útoku, tvořila opravdovou pevnost s kruhovou obranou zabezpečující dlouhé její udržení i při úplném obklíčení nepřítelem. Rozmístění protitankových prostředků musí dovolit souvislou protitankovou palbu.

Pěchotní jednotky a protitankové prostředky (tarasnice, pancéřovky, vrhače ručních protitankových granátů nebo zápalných lahví atd.) rozmisťujeme v systému protitankových děl (samohybných děl) tak, aby se vzájemně podporovaly a doplňovaly. Je velmi důležité, aby pěchota rozmístěná v protitankovém opevněném prostoru chránila obsluhu protitankových děl před přímým útokem nepřátelské pěchoty (samopalníků).

3. Možnosti zdokonalení bojové techniky možno rozdělit do těchto skupin:

Zlepšení precise.

Zlepšení precise, tedy zmenšení rozptylu, lze rozdělit na zmenšení

- rozptylu způsobeného vlastní střelbou,
- rozptylu způsobeného nestejnými počátečními rychlostmi,
- rozptylu způsobeného povětrnostními vlivy — vliv příčného větru,
- rozptylu způsobeného ústovými tlaky,
- rozptylu způsobeného zbraní — nevyvážení zbraně, rektifikace a p.

Zvýšení výkonu zbraně a střely. Možno ho dosáhnout zvýšením počáteční rychlosti střely, čímž bude dosaženo zmenšení rozptylu střel a zvýšení účinné délky střely, bez podstatného zvýšení dosavadní váhy zbraně.

Dělostřelectvo v boji s tanky

1. Dosavadní bojová technika

Kostrou současné obrany proti tankům je dělostřelectvo, které je také základním a rozhodujícím činitelem v boji s nepřátelskými tanky.

Jak ukázala druhá světová válka, neosvědčila se děla malých ráží (37, 45 mm) pro střelbu proti středním tankům ani některá děla středních ráží (od 75 do 90 mm), neboť pro účinný boj proti středním tankům musí mít tato děla počáteční rychlost protipancéřového granátu od 900 m/vt. výše.

Jako střel proti tankům se u klasických děl používá protipancéřových granátů, podkaliberních (jádrových) granátů nebo i granátů s dutou náloží. K zlepšení účinku na pancíř a jejich balistických vlastností bývají protipancéřové granáty opatřeny Makarovovou čepičkou a balistickou čepicí. Makarovova čepička, která se původně vyráběla z měkkého železa, vyrábí se nyní výhradně z uhlíkaté oceli a má ten účel, aby při dopadu na pancíř jednak chránila vlastní granát před porušením, jednak aby rozrušila tvrdý povrch pancíře a tím vlastnímu granátu umožnila snadné vniknutí do pancíře.

Balistická čepice zlepšuje balistické vlastnosti protipancéřového granátu tím, že dává plošší dráhu střely, a proto zvětšuje dálku přímého výstřelu a dále zmenšuje úbytek rychlosti s délkou, čímž se zvětšuje dopadová energie, a proto průraznost pancíře a tím i účinná dálka pro střelu na tanky je větší.

Podkaliberní granáty se vyznačují velkou počáteční rychlostí a velkou průrazností na krátké dálky, a to zejména při použití těžkých jader z barevných kovů. Nevýhodou těchto granátů je jejich nevýhodný balistický tvar, a proto velmi rychle ztrácejí rychlost a z těchto důvodů se hodí jen pro střelbu na krátké vzdálenosti (do 500 až 600 m); kromě toho opotřebovují velmi rychle hlaveň.

2. Způsoby taktického použití dělostřelecké techniky proti tankům

Protitankové dělostřelectvo rozmisťujeme v prvcích protitankové obrany tak, že menší ráže stavíme pro boční palbu a větší ráže s účinnějším střelivem stavíme pro čelní palbu. Na vzdálenost umístění protitankových děl od předního okraje obrany má vliv dálka přímého výstřelu toho nebo onoho děla.

Protitanková děla v rotním protitankovém opěrném bodě nebo v praporem protitankovém uzlu rozmisťujeme od sebe na 150 až 200 m tak, aby systém palby protitankového dělostřelectva vytvořil křížovou souvislou palbu, při čemž se jednotlivá protitanková děla musí vzájemně podporovat a zabezpečovat.

V rukou každého vševojskového velitele, počínaje velitelem pěšího pluku, je pohyblivá protitanková záloha, které se používá pro zvýšení hustoty protitankových zbraní na ohroženém směru.

Dělostřelectvo ze zakrytých palebných postavení bojuje s nepřátelskými tanky tím, že organizuje a provádí hromadná soustředění palby na prostory soustředění nepřátelských tanků; po vyražení tanků k útoku provádí pak pohyblivou přehradnou palbu. Po zahájení boje protitankových děl s nepřátelskými tanky přímou palbou soustřeďuje dělostřelectvo ze zakrytých palebných postavení svou palbu na nepřátelské samohybné dělostřelectvo. Tanky, jsouce více vzadu, podporují útočící tanky prvního sledu.

Současně dělostřelectvo ze zakrytých palebných postavení odděluje nepřátelskou pěchotu od tanků, čímž usnadňuje i vlastní pěchotě boj zblízka s nepřátelskými tanky.

Děla ze zakrytých palebných postavení bojují s nepřátelskými tanky přímou palbou v tom případě, že se nepřátelským tankům podařilo vniknout do prostoru jejich palebných postavení, která pro tento boj musí být předem ženijně připravena.

3. Možnosti zdokonalení bojové techniky

I. Protitanková děla

1. Zvětšení výkonu protitankových děl — zvětšení průbojnosti

Zvětšení průbojnosti pancéřového granátu lze dosáhnout při určitém daném materiálu pancíře a střely jen zvětšením dopadové rychlosti. To lze provést při dané počáteční rychlosti děla zmenšením délky střelby, což je však v boji nevýhodné.

Jediná realizovatelná možnost je proto zvětšení počáteční rychlosti střely. V druhé světové válce a v letech po ní následujících bylo při řešení protitankových děl postupováno tímto směrem, a dnes možno říci, že výkon těchto zbraní je již na horní hranici využití materiálu. Kromě toho zvětšování výkonu děla nese s sebou neodvratně i zvětšení celkové váhy zbraně, což je opět při soudobém vedení boje nevýhodné.

Při zvětšování výkonu se dá na váze zbraně ušetřit použitím ústové brzdy. Výkon této brzdy však závisí přímo na ústovém tlaku a sklonu výfukových kanálů brzdy.

Tento výkon nemůžeme libovolně zvětšovat, neboť s jeho zvětšováním je obsluha obtěžována výfukovými plyny, čímž se zhoršuje přesnost střelby.

2. Zlepšení přesnosti a rychlosti palby protitankových zbraní

Při soudobé konstrukci a precisi výrobě funkčních mechanismů protitankových a tankových děl je zaručena dostatečná přesnost střelby, pokud je závislá na funkci samého děla. Zhoršení přesnosti střelby vlivem opotřebení hlavně není tu třeba brát v úvahu, neboť nelze předpokládat, že dělo při skutečném bojovém použití bude schopno palby až do většího opotřebení hlavně. Podle zkušeností je totiž dělo zpravidla vyřazeno z boje zásahy nepřítele dříve, než bylo dosaženo životnosti hlavně. Nemá proto také význam používat u protitankových a tankových děl v zájmu zmenšení opotřebení hlavní příliš chladných prachů, které dávají menší výkon. Nemá také význam používat u těchto děl přísad k tlumení plamene, jak se dosud někde děje. Tyto případy nesplní tu svůj úkol, neboť nezabrání nepříteli, aby zjistil palebné postavení střelce a jeho děla. Jsou naopak škodlivé, neboť zmenšují výkon prachu a dávají po ráně dým, který obtěžuje obsluhu, zhoršuje viditelnost a tím zmenšuje rychlost palby.

Zlepšit přesnost střelby a tím jistotu zásahu první ranou lze

1. zlepšením rozptylu drah;
2. zpřesněním práce obsluhy;
3. zlepšením zamíření přesnějším a rychlejším zjištěním směru a rychlosti pohybu tanku, a tedy určením potřebného nadběhu.

3. Zlepšení protitankové munice

Nutno odděleně uvažovat o možnostech zlepšení protipancéřových granátů a průpalných granátů.

A. Protipancéřové granáty

Možno zlepšit:

- a) materiál těla střely a jeho tepelné zpracování;
- b) Makarovovou čepičku, její tvar, materiál a upevnění na těle;
- c) trhací náplň co do trhacího účinku a odolnosti při dopadu na pancíř;
- d) zapalovač působící spolehlivě ihned po průchodu pancířem;
- e) jádrové střely konstrukcí jádra z domácího materiálu.

B. Průpalné granáty

U průpalných dělostřeleckých granátů s kumulativní náloží je třeba k dosažení co největšího účinku proti tankům splnit kromě vyhovující přesnosti střelby tyto základní požadavky:

1. Použití trhaviny s detonační rychlostí co největší, která se snadno iniciuje rozbuškou a přitom je dostatečně necitlivá na přirychlení v hlavni a prudké zbrzdění při nárazu na pancíř.

2. Zapalovač má být konstruován a umístěn tak, aby jeho funkce při nárazu na pancíř i přenos plamene na rozbušku počinové náplně byly okamžité, bez funkčního zpoždění a aby jeho součásti netvořily překážku průpalnému proudu.

3. Střela má být bez rotace a dobře stabilisována na dráze letu.

4. Zlepšení taktických způsobů boje

Po druhé světové válce západní imperialisté, připravující válku, budují armádu silně mechanisovanou, v které hlavní údernou silou jsou tankové jednotky.

Zesílení pancéřování tanků při současném zvýšení taktické pohyblivosti tanků na bojišti, zvětšení hustoty tanků na 1 km fronty, mechanisování dělostřelectva větších ráží pro podporu tanků a zlepšení průzkumu radarovými přístroji nezbytně vyžadují změnu v organizaci protitankové obrany, dokonalejší protitankové zbraně a střelivo, zvětšení hustoty protitankových zbraní, zabezpečení dokonalejšího provádění průzkumu rozmístění nepřátelských tanků, organisování účinné ochrany proti napalmovým pumám a proti nepřátelským radarovým prostředkům a dokonalejší organizací součinnosti mezi ostatními druhy vojsk bojujícími proti nepřátelským tankům.

Pro děla, raketomety a minomety, počínaje ráží 120 mm a výše, bojujícími s nepřátelskými tanky ze zakrytých palebných postavení, měly by být zavedeny zápalné granáty, plněné tekutou zápalnou směsí a opatřeny velmi citlivým zapalovačem. Hromadná palba na nepřátelské tanky v prostorech shromažďení, nebo pohyblivá palebná přehrada prováděná tímto zápalným granátem, může způsobit nepříteli značné ztráty na lidech i na materiálu.

Bude-li budoucí nepřítel útočit s větším počtem tanků na 1 km fronty, je nutno v hlavním obranném postavení zvýšit počet protitankových prostředků tarasnicemi. Tarasnice se dají vhodně rozmístit v sestavě protitankového dělostřelectva a vzhledem k své váze jsou snadno přenosné a za nepřátelské dělostřelecké a letecké přípravy útoku dají se snadno přenést do vybudovaných krytů a tam uchránit před zničením. Vzhledem k důležitosti této zbraně bude dobře uvažovat o eventuálním

zřízení samostatných tarasnicových jednotek, kterých by se používalo jen v obraně, při čemž by počet tarasnic u pěších pluků zůstal nedotčen.

Aby letectvo a dělostřelectvo mohlo provést účinný palebný přepad na shromážděné nepřátelské tanky, musí letectvo a radiolokační průzkum včas zjišťovat i rozmístění nepřátelských tanků ve shromážděních nebo východištích útoku.

Nepřítel před provedením útoku bude se snažit zjistit rozmístění protitankových prostředků, aby je vyřadil před dělostřeleckou a leteckou přípravou útoku nebo za ní. K průzkumu bude používat i radarových přístrojů, a to z pozemních pozorovatelů i z letounů. Pro klamání nepřátelského radarového průzkumu a zastření vlastní sestavy protitankových děl (tanků, samohybných děl) nutno rozmístit v obraně železné nebo plechové desky a organisovat zdání života v těchto prostorech.

Tankové a mechanisované vojsko v boji s tanky

1. Dosavadní bojová technika

Prostředky, kterých se dá použít v boji s nepřátelskými tanky u tankového a mechanisovaného vojska, jsou:

- protitankové zbraně,
- tanky,
- samohybná děla,
- dělostřelectvo,
- ruční protitankové zbraně,
- miny a protitankové zátarasy.

2. Dosavadní způsoby taktického použití protitankových prostředků

a) Taktické úkoly tanků a samohybných děl v obraně v rámci vševojskové jednotky.

V soudobém obranném boji mají tankové a mechanisované jednotky tak důležitou úlohu jako v boji útočném.

Tankové a mechanisované jednotky svými takticko-technickými vlastnostmi odpovídají požadavkům soudobé obrany, a mohou se tedy v součinnosti s jednotkami ostatních druhů vojsk, po případě i samostatně dobře bránit, a to jak v malých jednotkách zesilujících hlavně pěchotu, tak i ve vyšších tankových a mechanisovaných jednotkách složených z různých druhů vojsk.

Nejsou tedy prostředkem výhradně útočným, nýbrž jsou stejně dobře prostředkem obranným.

Svou mohutností palby a pancéřováním odpovídají tankové a mechanisované jednotky požadavku pevnosti obrany a svými zbraněmi odpovídají požadavku, aby obrana byla protipěchotní a protitanková. Pancéřování splňuje požadavek obrany protidělostřelecké, pohyblivost odpovídá požadavku aktivní a protivýsadkové obrany a svými počty protiletadlových zbraní odpovídají i požadavku obrany protiletectvé.

V obranném boji jsou tanky mohutným palebným a úderným prostředkem, který je s to ničit nepřítele palbou s místa a rovněž podnikat protiútoky na jeho jednotky proniklé do hloubky obrany.

Tanky a samohybná děla se zúčastní obranného boje zpravidla ve svazku vševojskové vyšší jednotky a ve zvláštních případech samostatně. Je-li tanková jednotka v sestavě vševojskové vyšší jednotky, nedostává samostatný úsek k obraně, nýbrž použije se jí buďto jako tankové zálohy k protiútoku na nepřítele, který pronikl do hloubky obrany, nebo k zesílení pěších jednotek, při čemž se části tanků použije jako palebných ohnisek a rovněž k boji z léček.

b) Jednotlivé způsoby použití tanků a samohybných děl v organizaci protitankové obrany vševojskové jednotky.

Protitankové obrany zúčastní se tanky a samohybná děla různým způsobem, a to:

- jako nepohyblivá palebná ohniska,
- jako kočující tanky,
- jako tankové léčky,
- jako tanková záloha palbou s místa na protitankových postaveních,
- protiútokem do boku a týlu nepřátelských tanků v rámci taktických protiútoků nebo protiúderů,
- obranou na místě.

Tanky a samohybná děla jako nepohyblivá a pohyblivá palebná ohniska zpevňují obranu fyzicky i morálně. Jsou způsobilé připravit útočícím tankům nepřítele značné ztráty. Dávají obraně totéž jako pevnosti z železového betonu a navíc ještě pohyblivost.

Kočující tanky — jejich hlavním úkolem je klamat nepřítele o skutečném rozmístění palebných prostředků vlastní obrany.

Tankové léčky jsou nejlepším způsobem boje proti přesile nepřátelských tanků uvnitř obranných pásem k zesílení jednotlivých postavení i k ničení a brzdění postupu nepřítele mezi postaveními a pásmy.

Tanková záloha velitele vyšší jednotky

Jak ukázaly bojové zkušenosti, bylo tanků v obranném boji používáno z větší části jako tankové zálohy velitele jednotky, již jsou přiděleny. Tanková záloha se vytváří od stupně velitele pěší divise. U pěšího pluku se tanková záloha nevytváří.

Tanková záloha je určena plnit tyto úkoly:

- připravit a provést protiútoky v součinnosti se všeobecnou zálohou nebo i samostatně,
- částí sil být připravena obsadit předem připravené léčky na důležitých tankových směrech,
- zaujmout předem připravená protitanková postavení, z kterých tanky a samohybná děla v součinnosti s pěchotou, dělostřelectvem a letectvem střelbou s místa ničí útočící nepřátelské tanky; vzdálenost mezi postaveními je 1500 až 2000 m,
- bránit v součinnosti s všeobecnou zálohou a s ostatními zálohami obranné postavení v hloubce pásma a obrany.

Tanková záloha se umísťuje v prostoru všeobecné zálohy nebo v prostoru druhého sledu vyšší jednotky na nebezpečném směru.

3. Možnosti zdokonalení bojové techniky

Tanky a samohybná děla

Palebná síla tanku je dána ráží kanonu a počáteční rychlostí střely, možnostmi přenášet palbu a rychlostí (kadencí) mířené střelby. Čím větší jsou tyto tři vlastnosti tanku, tím větší je jeho palebná síla.

Výzbroj tanku

Tankové kanony. V tancích se používá kanonů, z nichž je možno střelit různými druhy střeliva: tříštivým, průbojným, podkaliberním, s kumulativní náloží atd.

Palebná síla kanonu závisí na ráží a počáteční rychlosti střely.

Je třeba připomenout, že vysoká počáteční rychlost má význam jen pro průbojné střelivo. U střel s kumulativní náloží má počáteční rychlost vliv jen na vzdálenost, z které je možno střílet. Proto je palebná síla tankového kanonu při použití střel s kumulativní náloží dána jen ráží.

Pro zvětšení kance a usnadnění práce osádky musí být tankové kanony automatické nebo alespoň poloautomatické.

Reaktivní tankové kanony

U dynamicko-reaktivního kanonu je zákluz mnohem menší než u normálního kanonu. Tím, že tu není prakticky žádný zákluz ani reakce v čepch uložení kanonu, stává se tento kanon pro tanky velmi cenným. Je tu však dodnes velmi mnoho obtíží. Reaktivní kanon není možno uložit ve věži jako normální kanon. Při výstřelu budou spálené plyny unikat do bojového prostoru. Musí buď vyčnívat z věže na obou koncích nebo plyny musí být vyvedeny speciálním potrubím. Tím je znesnadněno nabíjení a prostor potřebný k umístění kanonu může vyjít větší než u normálního kanonu.

Kromě toho má reaktivní kanon velmi nízkou účinnost. Využije-li se u normálních kanonů 25 až 30% energie spálených plynů, využije se u jednoduchém reaktivním kanonu méně než 1%. Poněvadž použití reaktivních kanonů na tancích brání velké obtíže, zůstávají hlavní zbraní tanků normální (dynamické) kanony, jejichž vývoj půjde pravděpodobně jak cestou zvyšování počáteční rychlosti, tak i cestou automatisace celého zařízení.

Mechanismus pro otáčení věže

Pro palebnou sílu tanku jsou důležité nejen ráž kanonu, ale i manévr palbou, t. j. změna směru a dálky. Manévr palbou je dán horizontálním a vertikálním natočením kanonu a je charakterisován snadností a rychlostí zaměření.

Otáčení věže musí být snadné a rychlé s minimální námahou pro střelce.

Kromě rychlého otáčení věže, kterého je třeba k rychlému přenosu palby, musí být možno otáčet věží i pomalu pro přesné zaměření.

Rychlost mířené střelby a přesnost střelby

Rychlost mířené střelby závisí na řadě činitelů. Při střelbě s místa mají vliv na rychlost mířené střelby konstrukce kanonu (automatika), způsob nabíjení, lehkost a pohodlnost obsluhy, manévr palbou, při čemž

největší vliv má konstrukce kanonu a váha náboje. Při střelbě za jízdy vliv těchto činitelů ještě vzrůstá, ale hlavní úlohu má pлавnost jízdy tanku, která určuje jak rychlost mířené střely, tak i přesnost střelby.

Pozorovací a zaměřovací přístroje

Tankové pozorovací a zaměřovací přístroje zvyšují účinné využití tanků. Bojové prvky, jako rychlá a správná orientace, rychlé a spolehlivé zjištění nepřítele a přesná střelba závisí hlavně na dokonalosti pozorovacích prostředků v tanku a na dokonalosti zaměřovacích přístrojů. K odstranění jednoho ze závažných nedostatků tanku bylo by třeba zlepšit hlavně pozorovací a zaměřovací přístroje pro střelce a velitele. Jejich největším nedostatkem je malý zorný úhel, po případě malé zvětšení.

Pro využití dnešních tankových kanonů není dosud u zaměřovacích přístrojů splněn požadavek plynulé změny zvětšení, aby bylo možno přesně střilet na krátké vzdálenosti i na vzdálenosti přes 2 km, hlavně za špatné viditelnosti.

Přístroje pro pozorování v noci

Za druhé světové války bylo použito přístrojů pro pozorování v noci, po případě v mlze. Z těchto přístrojů mají největší význam přístroje pro t. zv. pasivní pozorování, t. j. přístroje, které využívají toho, že všechny tanky (za chodu motoru) vyzařují infračervené paprsky, které je možno těmito přístroji zachytit.

Jejich výhodou je v tom, že nemohou být zjištěny nepřítelem, protože samy žádné záření nevysílají. Je pochopitelné, že by použití podobných přístrojů, zvláště zůstane-li zachován moment překvapení, znamenalo pro nepřítele citelné ztráty.

Ženíjní vojsko v boji s tanky

1. Dosavadní bojová technika

A. Výbušné zátarasy

a) Samočinné miny ničící pásy tanků

Nejběžnějším typem protitankové miny je mina ničící pásy tanků. Účinek miny můžeme zvýšit přiložením přidavné nálože (další mina, trhaviny nebo dělostřelecká a letecká munice).

Protipásová mina svým výbuchem tedy přerazí pás tanku, a tedy tank zastaví. Sám tank však mina nezničí.

b) Samočinné miny prorážející dno a boky tanků

Protipásové miny sice tank zastaví, ale nevyradí ho z boje. Proto jsou daleko účinnější takové miny, které vyradí z boje osádku tanku i tank. Tomuto požadavku vyhovuje protitanková létající mina. Základ miny tvoří usměrněná nálož travin vystřelovaná výmetnou náplní proti tankům při nájezdu na nastražený drát. Nevýhodou je poměrně malá přesnost zásahu tanku minou.

Jiným typem miny, která za určitých podmínek zničí tank, je tyčková mina prorážející dno tanku. Je to mohutnější nálož trhavin uložená v zemi a opatřená tyčkovým rozněcovačem. Této miny lze však použít hlavně v porostlém terénu, neboť nárazovou tyčku je nutno dobře zastrčit.

c) Pozorované miny

Velkou nevýhodou samočinných min je to, že sice mohou zadržet nepřátelské tanky, ale také našim tankům nedovolí přejezd přes minové pole, což je zvláště nevýhodné za boje v hloubce vlastní obrany. Tuto nevýhodu nemají miny pozorované, které jsou přiváděny k výbuchu ve vhodném okamžiku pozorovatelem buď mechanicky nebo elektricky.

B. Nevýbušné zátarasy

Nejúčinnějšími nevýbušnými protitankovými zátarasy jsou zátarasy hloubené. Je to protitankový příkop, protitanková stěna, protitankový sráz a protitanková past.

V příznivých vodních a terénních podmínkách je výhodné zřizovat vodní zátarasy, které jsou velmi účinné a jejichž překonání si vyžádá mnoho času a zvláštních opatření.

Vyžadují však pečlivého zamaskování a klamných staveb.

2. Dosavadní způsoby jejího taktického použití

A. Výbušných

a) Protitanková minová pole před předním okrajem obrany

Základním úkolem protitankových minových polí před předním okrajem obrany je zesílit, po případě nahradit přirozené protitankové překážky tak, aby bylo nepřátelským tankům zabráněno proniknutí přes přední okraj obrany.

b V hloubce obrany jsou protitanková minová pole zpravidla před vnitřním nebo zadním obranným postavením a na stycích. Na zvláště nebezpečných směrech mohou být i mezi jednotlivými zákopy.

c) Minová pole chránící boky a křídla jednotek a zabraňující rozšiřování vlonu do stran

d) Manévr protitankovými minovými poli

Za tím účelem se organizovaly z ženijních jednotek zvláštní pohyblivé oddíly zatarasovací, vybavené terénními vozidly, které za boje na ohrožených směrech kladly rychlým způsobem protitanková minová pole.

Bojová činnost pohyblivého oddílu zatarasovacího je těsně spjata s bojovou činností protitankové zálohy, s níž spolupracuje.

B. Nevýbušných

Nevýbušné protitankové zátarasy jsou vesměs pracné a z toho důvodu je jejich použití v dotyku s nepřítelem silně pod vlivem jeho činnosti.

Všeobecně možno říci, že budování nevýbušných protitankových zátarasů v dotyku s nepřítelem záleží v úpravách přirozených překážek

a jen na malých úsecích, jako v mezerách a p., lze zřizovat nové zá-
tarasy.

Rozsáhlejší a hodnotné protitankové zátarasy je možno provádět jen
mimo dotyk s nepřítelem, kdy lze použít výkonných strojů.

3. Možnosti zdokonalení bojové techniky

Možnosti zdokonalení je možno uskupit do dvou hlavních skupin:

1. možnosti zdokonalení ženijních zatarasovacích prostředků, zejména
pak protitankových min,

2. možnosti sestrojení speciálních ženijních strojů a mechanizačních
prostředků k urychlení kladení minových polí.

V 1. skupině je nutno zaměřit hlavní pozornost na zdokonalo-
vání konstrukce protitankových min, a to po stránce jejich

- bojového účinku na tank a na jeho osádku,
- citlivosti na tlak detonační vlny,
- možnosti použití jako řízených, ať již pomocí drátového nebo bez-
drátového vedení,
- použití jako plamenných min,
- vybavení zařízením znemožňujícím jejich zdvižení a zneškodnění jak
ručně, tak pomocí dosud známých odminovacích prostředků nepřítele,
- universálního účinku jak proti tankům, tak i proti pěchotě, která je
v blízkosti tanků.

Co se pak nevýbušných zátarasů týká, je nutno se zaměřit na zlep-
šení

- maskovacích opatření jednotlivých druhů zátarasů a vhodných mas-
kovacích prostředků,
- konstrukcí prefabrikovaných zátarasů, jejich zjednodušení, snížení
váhy a zvýšení účinnosti proti těžkým tankům nepřítele.

V 2. skupině je nutno se zaměřit na zlepšení

- systému kladení minových polí ze samočinných min v kombinaci
s minovými poli řízenými,
- těsnější součinnosti protitankové zálohy a pohyblivého oddílu zataras-
ovacího na zlepšení vzájemného spojení i spojení uvnitř těchto jed-
notek,
- vybavení ženijních jednotek dopravními prostředky, vhodnými pro
rychlé kladení min pod palbou nepřítele (pro pohyblivý oddíl zataras-
ovací a protitankovou zálohu),
- na zkonstruování ženijních strojů, vhodných pro mechanisaci kladení
min,
- na zkonstruování ženijních zeměvrtacích strojů, schopných vrtání ve
vozovkách,
- na zkonstruování výkonnějších ženijních strojů pro rychlé hloubení
zemních protitankových zátarasů.

4. Možnosti zlepšení taktického způsobu boje

A. Výbušných

a) Použití minových skluzů a polopásových vozi-
del pro pohyblivý oddíl zatarasovací, které by
umožnilo co nejrychleji plnit bojové úkoly pohyblivého oddílu zatarasovacího.

b) Použití řízení minových polí v hloubce vlastní obrany k zadržení nepřátelských tankových útoků a k umožnění protiútoků vlastních tanků.

Řízená minová pole s drátovým vedením jsou snadno zasažitelná dělostřeleckou palbou a leteckým bombardováním. Proto je jejich použití před předním okrajem méně výhodné, neboť na přední okraj hlavního pásma naší obrany soustředí nepřítel převahu dělostřelectva a letectva. V hloubce obrany bude ohrožení roznětové sítě řízeného minového pole daleko menší. Tato minová pole mají velký význam v plánování vlastních protiútoků, neboť umožňují přejezd vlastních tanků těmito prostory, které byly pro tanky nepřítele nepřekročitelné.

Výhodných vlastností řízených minových polí je možno použít i ke zřízení tankových léček v hloubce vlastní obrany.

c) Kombinované konstrukce min, jak proti tankům, tak proti pěchotě.

Hodí se zvláště dobře pro kladení v hloubce obrany, kdy tanky jsou pěchotě nejbližší. Při kladení před předním okrajem by byly málo účinné vzhledem k velké vzdálenosti pěchoty od tanků a k větší možnosti odminování táhlými náložemi.

B. Nevýbušných

Všechny typy nevýbušných protitankových zátarasů jsou příliš mohutné a dají se těžko zamaskovat. Tím jejich účinnost značně klesá. Nepřítel se může totiž dobře připravit na jejich překonání.

Proto je třeba pro nevýbušné protitankové zátarasy, především hloubené, které jsou z nich neúčinnější, hledat všechny možnosti a způsoby jejich zamaskování. Nejčastější prostředek pro maskování — sítě — jsou i tu vhodné. Pomocí nich se dají vytvořit i klamné úseky protitankových zátarasů. Jejich nevýhodou však je, že se na tak velké rozpětí, jako je šířka protitankového příkopu, prověšují, což je snadno demaskuje. K zakrytí protitankových příkopů nebo alespoň důležitých jejich úseků lze použít v civilní praxi užívaných t. zv. skořepin. Jsou to 3 až 5 cm tlusté železobetonové tvárnice, které jsou buď přímé nebo mírně bombované. Mají poměrně velkou únosnost, takže by snesly po nakrytí krycí vrstvou i váhu pěchoty, nikoli však tanku.

Letectvo v boji s tanky

1. Dosavadní bojová technika

Letectvo v boji proti tankům může využít všech druhů letounové výzbroje. Jsou to pumy, raketové střely, palubní zbraně. Chceme-li hodnotit účinnost uvedených prostředků proti tankům, musíme rozebrat každý jednotlivý druh výzbroje letounu samostatně. Hlediska hodnocení, která mají vliv na použitelnost a účinnost té nebo oné zbraně, jsou v podstatě dvě:

1. průbojný účinek na pancíř,
2. pravděpodobnost zásahu a z toho plynoucí množství prostředků, které potřebujeme k vyrazení jednoho tanku z boje.

Letecké pumy

Při přímém zásahu lehkého tanku tříštivou pumou, vážící 10 kg, dochází k jeho těžkému poškození. Stejně tak je tomu i u tříštivé pumy vážící 25 kg, kde však již můžeme očekávat i proražení stropního pancíře, a tak úplné vyřazení lehkého tanku a usmrcení osádky. U 50 kg a 100 kg tříštivé pumy dochází u lehkého tanku k úplnému jeho vyřazení, u těžkého pak jen k místnímu poškození.

Je-li dopad pumy mimo tank do vzdálenosti 3,5 m, dochází k poškození vnějšího pohyblivého zařízení.

Z toho jasně vidíme, že tříštivé pumy v boji proti lehkým, středním a těžkým tankům jsou málo účinné, poněvadž jimi můžeme jen tank vyřadit z dalšího boje tím, že mu poškodíme vnější pohyblivé zařízení.

Trhací pumy působí převážně tlakovou vlnou a částečně střepinami, které proti střepinám tříštivých pum mají větší váhu, a proto i jejich průbojný účinek je větší. Zvětšujeme tu tedy účinek jak tlakovou vlnou, který je poměrně malý u prvního druhu pum, tak i účinek střepin zvýšením jejich váhy. Trhací puma, vážící 50 kg, vyřadí úplně lehký tank, není-li vzdálen od bodu dopadu více než 1 m.

Trhací puma vážící 100 kg vyřadí lehký tank při dopadu ve vzdálenosti do 1,5 m od něho a u středního a těžkého tanku do 1 m. S dalším zvýšením váhy trhací pumy zvětšuje se maximální vzdálenost bodu dopadu od tanku, kdy dochází ještě k úplnému zničení tanku. Zvětšení vzdálenosti však je vzhledem k růstu váhy pumy nepatrné.

Již z toho co bylo uvedeno vidíme, že nedostatkem tříštivých pum je malá váha střepin a malý účinek tlakové vlny. Na druhé straně nedostatkem trhacích pum i při použití okamžitého zapalovače je, že jejich střepiny jsou příliš velké, a proto je hustota střepin poměrně malá. Tříštivotrhací puma má zvýšený účinek střepin zvýšením jejich váhy proti tříštivým pumám a zvětšenou hustotu střepin zvýšením jejich počtu proti pumám trhacím a současně zvýšený účinek tlakovou vlnou.

Průbojné pumy jsou v podstatě pumy trhací se zvýšeným průbojným účinkem. Zvýšeného průbojného účinku se dosahuje jednak zesílením přední části pumy, jednak použitím kumulativní nálože.

Zápalné pumy nemají při nepřímém zásahu a ohnisku požáru o malém rozměru žádoucí účinek. I při přímém zásahu je jejich průbojný účinek nepatrný, nedostačí tedy k proniknutí zápalné složky dovnitř tanku, a poněvadž je nepravděpodobné i vniknutí částí zápalné složky malými otvory do vnitra tanku, nelze očekávat žádoucí výsledek.

Letounové raketové střely proti tankům

Účinek raket proti tankům při použití kumulativní nálože je velmi dobrý a volbou vhodné velikosti a váhy účinné hlavy rakety lze dosáhnout dostačujícího účinku proti všem typům tanků.

Palubní kanony

U letounových kanonů je při použití jich proti tankům rozhodující účinek jejich střel na pancíř tanků. Možnost zásahu je dobrá a převyšuje značně všechny ostatní prostředky. K dosažení jednoho zásahu jakéhokoli tanku při běžných dálkách střelby potřebuje výtečný střelec průměrně jen 15 ran.

2. Dosavadní způsoby taktického použití letecké techniky proti tankům

Letectvo je mohutným prostředkem protitankové obrany, které působí proti nepřátelským tankům aktivně a ofensivně. Letectvo je schopno působit proti tankům na jakékoli vzdálenosti, vyhledávat je, ničit a vyřazovat z boje nejen na bojišti, když již byly zasazeny, nýbrž zabráňovat jim v přístupu k frontě a zasazení do boje.

Druhem letectva, jehož hlavním úkolem a povinností je ničit nepřátelské tanky na bojišti a na přístupových směrech, je bitevní letectvo.

Bitevní letectvo ničí a vyřazuje též tanky soustředěné ve vyčkávacích prostorech v taktické a operační hloubce a zpomaluje postup pochodových proudů tankových jednotek.

Bitevní letectvo působí proti tankům pumami, raketovými střelami a palbou z palubních zbraní.

Nejen bitevní letectvo, ale i letectvo blízkého bombardování je hodnotným prostředkem protitankovým. Letectvo blízkého bombardování ničí a vyřazuje hlavně zjištěné tankové jednotky v operační i taktické hloubce. Kromě toho letectvo blízkého bombardování se též účastní ničení a umlčování nepřátelských tanků na bojišti.

3. Možnosti zdokonalení letecké bojové techniky

Podstatné zvýšení účinku tříštivých, trhacích nebo kombinovaných leteckých pum proti tankům nelze očekávat. Také zlepšení v zamíření, aby dovolovalo přímý zásah bojového pozemního cíle jednotlivými mířnými pumami (nebo řadou), je prakticky neuskutečnitelné.

Dnešní zapalovače pum i speciálních protitankových pum plně vyhovují. Mají však možnost dalšího zdokonalení zvýšením citlivosti a umožněním bombardování z nejmenších výšek, avšak to nebude mít podstatný vliv na zlepšení jejich použitelnosti a na zvýšení pravděpodobnosti zásahu.

Hlavním požadavkem na zdokonalení letounových raket proti tankům je snížení rozptylu raket. Bude-li dosaženo toho, aby rozptyl raket při střelbě z letounu na pozemní cíl nebyl větší než 1% (50% rozptyl kruhový), stane se raketa s kumulativní náloží hlavní zbraní letectva proti tankům.

Použití raket proti pozemním cílům může být usnadněno i zdokonalením zaměřovače pro střelbu, a to v tom smyslu, že by zaměřovač byl lépe s to respektovat větší křivost dráhy rakety.

Vývoj palubního kanonu stále pokračuje tendencí zvětšení ráže, rychlosti střelby a dokonce i počáteční rychlosti, ačkoli ta byla dosud spíše snižována. Tento vývoj zlepšuje hodnotu palubního kanonu při střelbě na vzdušný cíl a i proti tankům.

Použití tekutých zápalných látek k plnění zápalných pum používajících k boji proti tankům, může přinést dobré výsledky, jestliže se podaří vytvořit dosti velké ohnisko požáru, při čemž je třeba, aby tento požár nebyl rozptýlen a jeho trvání bylo dostatečně dlouhé.

Chemické vojsko v boji s tanky

1. Dosavadní bojová technika

Z chemických prostředků v boji proti tankům se nejvíce používá zápalných prostředků, a to:

- přenosných plamenometů,
- stabilních plamenometů,
- plamenných nástrah a
- plamenných min.

Kromě toho bývá použito též dýmu k dosažení desorientace, zpomalení pohybu a porušení bojové sestavy tanků. Takto získaného času se pak využije k ostatním opatřením.

Pěchota a ženisté používají zápalných nástrah. Ty se skládají ze zakopaných barelů se ztuženou hořlavinou a z menší nálože trhavin, která při výbuchu vrhne hořlavinu v tvaru pochodně.

2. Způsoby taktického použití chemických prostředků proti tankům

Použití přenosných plamenometů v rámci protitankové obrany

Jednotek přenosných plamenometů se používá v obraně zejména k zesílení protitankových uzlů a opěrných bodů, k zajištění míst styků, a to jak na předním okraji, tak v hloubce obrany a na příčných postaveních.

Hlavní účinek přenosných plamenometů v obraně nutno vidět v oddělení pěchoty od tanků vlivem jak jejich ničivého, tak velkého morálního účinku.

Přenosné plamenometry nejsou organickou částí žádné jednotky a jsou vyšším jednotkám přidělovány jen dočasně.

Použití stabilních plamenometů

Hlavní zásadou pro použití stabilních plamenometů v protitankové obraně je požadavek zasazovat je na hlavní tankové směry jako prostředek k odrazení hromadných tankových útoků. Proto musí být bojové použití jednotek stabilních plamenometů plánováno a zahrnuto do celkového systému protitankové obrany. Stabilní plamenometry v obraně se umísťují jednak přímo v protitankových rajonech, jednak mimo ně, ale v součinnosti s protitankovým dělostřelectvem, pěchotou, pohyblivým oddílem zatarasovacím a se zřetelem na zřízení protitankové zátarasy. Jestliže hrozí nebezpečí, že se tanky dostanou do boku obranného postavení, mohou se plamenometry zasazovat na ohrožené boky a na styky vyšších jednotek.

Plamenometné nástrahy

Jsou obranným prostředkem jak proti tankům, tak proti pěchotě. Je to spojení látky zápalné (sud s hořlavinou) s trhavinou, která v příměrem množství je přivedena k výbuchu buď formou mechanické nástrahy nebo elektricky určeným vlastním pozorovatelem.

Těchto nástrah je možno použít hlavně na tankových směrech k vy-

ztužení obrany. Zejména je výhodné uzavírat jimi úzké terénní průchody nebo je umísťovat na svazích přivrácených k nepříteli (hořlavina se rozteká).

3. Možnosti zdokonalení chemických prostředků proti tankům

Stabilní plamenomet

Vybudování palebného postavení stabilních plamenometů trvá 2 až 3 hodiny. K urychlení jeho zaujetí v časové tísni bylo používáno přivázání stabilních plamenometů ke kolíkům pevně zatlučeným do země. Tu je však nevýhoda velké viditelnosti a zranitelnosti plamenometů, protože jsou válcového tvaru a musí být stavěny na výšku (proto je i časovým zdržením výkop pro jejich zasazení do země). Tomu by bylo možno odpomoci takto:

1. Dosavadní plamenomet doplnit těsnicí vložkou mezi prostorem, v němž je hořlavina a pouzdem pro výmětnou náplň. Tím by bylo dosaženo, že by se plamenomet nemusel stavět na výšku, nýbrž že by se při potřebě rychlé palebné pohotovosti položil na délku a proti možnosti zpětného otočení jen zakolíkoval.

2. Změnou tvaru stabilního plamenometu v rotační těleso o malé výšce (na příklad elipsoid).

Plamenometná přehrada

K obraně je využíváno sebemenších vodních toků. Na našem území je však málo takových, které by svou mohutností byly protitankovou překážkou.

Hořlaviny jsou lehčí než voda, a proto tekou a hoří na jejím povrchu. Jestliže taková hořlavina obsahuje žlutý fosfor, zapálí se po výstupu na hladinu sama. Použije-li se normální hořlaviny, vzněcuje se, hodí-li se do vody sodík. Aby se stal každý vodní tok (širší potok) protitankovou překážkou, je třeba zakopat na břehu sudy s hořlavinou, do sudů dát tlak, k čemuž by bylo výhodné použít $\text{HCL} + \text{NCO}_3$ (kyseliny solné + kyselého uhličitanu sodného — v ampuli).

Po otevření ventilu (mechanicky nebo elektricky) bude ze sudu vytékat trubkou hořlavina na vodní hladinu. Takový oheň se dá regulovat, nedá se uhasit, a vytváří proto velmi hodnotnou překážku pro tanky i pro pěchotu.

Poněkud méně výhodné podmínky k vytváření takové přehrady dává bezvodý terén. Tu by bylo třeba upravit široký příkop s mírnými spády a rozlíváním hořlaviny.

Ve městech nebo tam, kde jsou asfaltové silnice, je možno změnit je v plamenné přehrady politím hořlavinou, po případě vytvořením ohnisek pomocí elektronu nebo thermitu.

Plamenné miny

Doprava zápalných lahví (ze skla) je spojena s určitými potížemi. Je nutno počítat, že tanky budou řešeny tak, aby se ztížila možnost zapálení. Je proto žádoucí kalkulovat s větším množstvím hořlaviny, než má 6 až 12 zápalných lahví. Zdá se proto účelně zakopávat na stojato barely o obsahu asi 25 až 30 l hořlaviny a do ní před zakopáním tohoto barelu přidat ztužovadlo.

Zápalné pumy, střelivo do raketometů, minometů a děl

Zápalné prostředky mohou být při soustředěném použití velmi účinným hromadným prostředkem v boji proti tankům. Může jich být použito na tanky přímo nebo ve spojení se zapálením lesa a p., v němž jsou tanky umístěny.

Zápalné pumy

Je třeba, aby letectvo mělo k dispozici zejména pumy s velkým obsahem ztužené samozápalné hořlaviny. Zdá se účelné uspořádat tyto pumy tak, aby vnitřek tvořil válcovitý prostor naplněný hořlavinou. Tento válec by při dopadu neprodyšně uzavíral na spodní části píst (byl by na svých styčných plochách na příklad přiletován a p.). Tento píst by měl na vnější straně upevněnou dopadovou tyč na přidělení před použitím. Vrchní dno by tvořilo víko oddělitelné přiměřeným tlakem z vnitřku válce. Vnější válec by byl obložen trhavinou se zařízením časovaného roznetu a trhavina by byla uzavírána vnějším obalem ve tvaru používané pumy.

Při pádu pumy na dopadovou tyč byl by píst hnán ve válci, vzniklým tlakem by bylo otevřeno vrchní víko a zápalný obsah vyvržen. Aby bylo ztiženo hašení, vybuchovalo by se říditelným zpožděním pouzdro této pumy.

Jiné uspořádání by bylo možné na příklad, že by zápalný obsah byl vyvrhován přiměřeným množstvím trhaviny.

K zapalování lesů je třeba, aby byly k dispozici pumy, dělostřelecké a minometné střelivo plněné ztuženou hořlavinou s okamžitým citlivým zapalovačem. Tak je možno zakládat těžce hasitelné korunové požáry.

Raketometry

Je třeba využívat raketometů jako hromadného prostředku boje proti tankům. Protože raketa má obsah asi 33 l, lze počítat, že při náplni ztužené hořlaviny na ploše jejich dopadu budou vytvořeny ničivé podmínky pro tanky i pro pěchotu.

Pak by bylo výhodné používat raketometů podle taktických zásad o protitankové záloze — jako jejího sledu.

Radiolokace

Radiolokační technika prošla v průběhu druhé světové války prudkým rozvojem.

Od původního zaměření radiolokace na vyhledávání vzdušného nepřítele se přešlo k navádění stíhacího letectva na nepřátelské letouny a na řízení palby protiletadlového dělostřelectva. Z těchto tří, možno říci základních bojových upotřebení radiolokátorů, došlo postupně na jejich použití i k jiným účelům.

Zájem vyšších velitelů na zprávách o přítomnosti a rozmístění nepřátelských tankových jednotek při rozhodování před operacemi a během operací vynucuje si požadavek použití radiolokátorů též k zjišťování tanků.

Letecký radiolokační tankový průzkum

Jedním z hlavních zpravodajských prostředků je letectvo. Povětrnostní poměry však nedovolují vždy provedení fotografického leteckého průzkumu a průzkum zrakem.

Letecký průzkum prováděný pomocí palubního radiolokátoru může být prováděn ve dne i v noci téměř za každého počasí.

Radiolokační tankový průzkum musí být řízen jak do prostorů možného a pravděpodobného umístění nepřátelských taktických záloh tankových jednotek, tak i do předpokládaných prostorů umístění operačních tankových záloh.

Jednou objevené tankové jednotky musí být neustále sledovány, a to hlavně v noci vzhledem na noční přesuny. Radiolokační průzkum musí navazovat na průzkum fotografický a na pozorování zrakem.

Strategický a operační letecký průzkum tankových jednotek a jejich předpokládaných směrů přesunu musí být řízen se země, aby průzkumné letouny i za neviditelnosti země v noci a při špatných atmosférických podmínkách (nízké mraky, mlha a p.) mohly soustavně nad určenými prostory nebo předpokládanými osami přesunu plnit dané úkoly.

Radiolokační průzkum bude na místě právě za nepříznivých povětrnostních podmínek, kterých nepřítel může využívat k přesunům a kdy se může očekávat jeho ochabnutí v ochranných opatřeních. Za takových podmínek bude i zabraňovací činnost nepřátelského stíhacího letectva do jisté míry ochromena.

Vše, co bylo řečeno o nutnosti strategického a operačního průzkumu, platí i pro průzkum bojiště.

Pro úkoly radiolokačního průzkumu bude nutno vyzbrojit letecké průzkumné jednotky přiměřeným počtem speciálních nebo upravených letounů a podrobit osádky zvláštnímu výcviku v používání palubních radiolokátorů.

Opatření nepřítele proti radiolokačnímu průzkumu

K těmto opatřením patří: aktivní rušení práce radiolokátorů, zastírání proti radiolokačnímu průzkumu a klamání předstíráním neexistujících cílů.

Uvedených opatření se používá jak proti pozemním radiolokátorům, tak i proti palubním lokátorům pro navigaci a bombardování a nutno s nimi počítat i při průzkumu tanků.

Rušení

Předpokladem aktivního rušení činnosti radiolokátorů je znalost vlnové délky (frekvence) lokátoru. Rušič je v zásadě vysílač pracující na stejné vlnové délce jako radiolokátor.

Zjišťování rázu radiolokátorů a následující rušení je úkolem zvláštních skupin vybavených za tímto účelem speciálními přístroji a sadou rušících stanic k obsáhnutí přiměřeně širokého pásma používaných vlnových délek radiolokátorů.

Rušící stanice (rušiče) je možno instalovat na zvláštních vozidlech nebo jako přenosné. Takto vybaveny mohly bv tankové jednotky provádět rušení vlastními prostředky jak v prostorech shromáždění, tak i za přesunu a to nezávisle od celoarmádní i zápolní rušící sítě.

Rušení musí být vždy prováděno v širokém okruhu výkonnými rušiči. Rušení místní na malém prostoru by bylo přiznáním přítomnosti něčeho, co má být utajeno, a částečným prozračením.

Maskování

Otázku maskování tanků je nutno řešit s dvou různých hledisek. Jednak po stránce utajování proti průzkumu fotografickému a pozorování zrakem, jednak proti průzkumu radiolokačnímu.

Při maskování proti radiolokačnímu průzkumu jde o zakrytí celého tanku látkou, která má přibližně stejný odrazový účinek jako okolní terén. V praxi by to znamenalo vybavit tankové jednotky několika druhy maskovacích prostředků, které by byly střídány podle odrazového rázu terénu, na kterém tanky jsou nebo po kterém se pohybují.

Maskování proti radiolokačnímu průzkumu nutno provádět trvale ve dne i v noci a i za přesunů.

Použití ochranných nátěrů (vrstev) pohlcujících elektromagnetické vlny vysílané průzkumnými radiolokátory by nesplnilo vždy svůj účel. Terén, po kterém se tank pohybuje nebo na kterém stojí, má (kromě vody s velkou pohlcovací schopností elektromagnetických vln) vždy určitou odrazovou schopnost a projevují se tedy na obrazovce větší nebo menší světelností. Tanky pokryté pohlcovací vrstvou nebo nátěrem by se jevily na obrazovce jako tmavé body na světlém pozadí okolního terénu.

Z toho vyplývá, že maskování tanků proti radiolokačnímu leteckému průzkumu je samo o sobě obtížné a je komplikováno ještě způsoby maskování proti normálnímu průzkumu.

Klamání

Kromě uvedených opatření proti radiolokačnímu průzkumu aktivním způsobem při používání rušičů a pasivně vhodným maskováním možno použít ještě dalšího prostředku znesnadňujícího průzkumnou činnost. Je to předstírání neexistujících cílů, neboli klamání.

Tohoto způsobu bylo používáno za druhé světové války v obraně proti nočním bombardovacím útokům. Vhodným rozestavením kovových odrazových konstrukcí různých tvarů a velikostí byly v noci předstírány celé průmyslové závody nebo sídliště. Tímto způsobem byly též při náležitém uspořádání odrazových těles poblíže cílů bombardování maskovány velké vodní plochy a toky, které by jinak byly pro ostře odlišnou kresbu na obrazovkách proti okolnímu terénu dobrým vodítkem pro nálet a bombardování bez přímé viditelnosti cíle pomocí radiolokátoru.

Podobně může být těchto prostředků použito i k předstírání soustředění tankových jednotek. Umísťování odrazových těles musí být prováděno v pravděpodobných prostorech soustředění podle povahy terénu, celkové situace a podle účelu, kterého má být klamáním dosaženo.

Klamání nesmí být nápadné a musí mít ráz nedostatečného maskování.

Nepřímé klamání možno provádět též i rušícími stanicemi v prostorech odpovídajících podmínkám vpředu uvedeným.

Vhodným použitím uvedených protiopatření lze ztěžovat radiolokační průzkumnou činnost. Bude proto velmi záležet na správném vyhodnocení a ocenění získaných zpráv. Mnohdy bude nutné prověřovat nejasné situace denním průzkumem zrakem z malých výšek.

Používání palubního radiolokátoru pro letecký průzkum k vyhledávání tankových jednotek je význačným doplňkem průzkumu fotografického a pozorování zrakem.

Rozsáhlá protiopatření, která je nutno ve snaze o znemožňování radiolokačního průzkumu provádět, skrývají v sobě i velké slabiny. Vhodným vyřešením radiolokátoru je možno účinky rušivé a maskovací činnosti vyloučit nebo zmírnit. To je nutno mít na paměti při oceňování uvedených možných protiopatření, která, posuzována sama o sobě, mohla by svádět k názoru o neupotřebitelnosti radiolokátorů pro daný účel. Konečně i běžný denní a noční letecký průzkum se setkává též s různými obtížemi.

Možnosti radiolokačního průzkumu k odkrývání a zjišťování tankových jednotek i za nepříznivých povětrnostních podmínek, které provádění normálního leteckého průzkumu vylučují nebo silně omezují, jenom podtrhují jeho význam.

Závěr

V pojednání bylo uvažováno o technickém zlepšování nebo zdokonalování protitankových prostředků v protitankové obraně. Bylo by velkou chybou, kdyby se hodnota protitankové obrany chtěla řešit jen kvalitou a kvantitou protitankových prostředků. Vždyť zkušenosti z Veliké vlastenecké války nás učí, že německá armáda neměla ani nedostatek, ani tak špatné protitankové zbraně. Víme, že během války mnohé protitankové prostředky používané v Sovětské armádě převzali Němci do své výzbroje. Přesto se jim nepodařilo zastavit sovětské tanky. Jejich neúspěchy nutno shledávat v tom, že nedovedli vyřešit nejsprávnější využití protitankových zbraní.

Otázkám zdokonalování protitankové obrany je třeba věnovat neustálou pozornost. Při tom musí být vyvíjeno úsilí nejen o zdokonalení protitankové bojové techniky, tak systému organizace protitankové obrany.

V tomto článku jsme se zaměřili hlavně na otázky technické a vyvíjíme čtenáře, aby nás doplnili dalším rozvedením otázek zdokonalení protitankové taktiky.

ARMÁDNÍ SBOR PŘI ODRAŽENÍ SILNÝCH TANKOVÝCH PROTIÚTOKŮ A PROTIÚDERŮ

Podplukovník Michal Spišiak

Soudobé útočné operace jsou charakterisovány velkou hloubkou, vysokým tempem, širokým použitím manévru, hromadným zasazením technických bojových prostředků, zvláště dělostřelectva, letectva a tanků. Maršál Sovětského svazu N. A. Bulganin charakterisoval velké operace Sovětské armády za Veliké vlastenecké války takto: „Strategie sovětského vrchního velení za Veliké vlastenecké války se vyznačovala operacemi nevídaných rozměrů, neobyčejnou cílevědomostí, pečlivým a všestranným zajištěním podnikaných operací, dovedným vyhledáváním nových forem a způsobů boje, aby co nejlépe odpovídaly zamýšleným cílům a vzniklé situaci a aby byly pro nepřítele překvapením.“

Nepřítel se snaží hlubokým členěním své obrany, její úporností a aktivitou zastavit rychle se rozvíjející operaci. Jedním z prvků aktivity v obraně je použití tankových a mechanisovaných jednotek k protimanévru s cílem zadržet útočící vojska a likvidovat jejich vlom do obrany. Proto si obránce jak na stupni taktických vyšších jednotek, tak i na stupni operačních uskupení vytváří silné zálohy nebo druhé sledy. Úkolem těchto jednotek je především provést protiútoky nebo protiúderů s cílem zastavit postup útočících vojsk a obnovit původní souvislost obrany.

Cílem této práce je objasnit některé zásady provádění protiútoků a protiúderů podle doktriny americké armády a objasnit činnost armádního sboru při odražení protiútoků a protiúderů.

Taktické zásady americké armády pro provádění protiútoků a protiúderů

Vedoucí zásadou taktiky americké armády je, že se tankových útvarů a obrněných jednotek v obranném boji používá především k provedení protiútoků a protiúderů s cílem likvidovat nepřítele, který se vklíní do obrany, a obnovit přední okraj obrany.

Tankového praporu pěší divise může být použito k provedení protiútoků buď samostatně nebo v součinnosti s druhým sledem pěší divise (obyčejně pěším plukem). Protiútok se má provést tehdy, když je nepřítel zastaven na postavení plukovních záloh. Za protiútoků útočí tankový prapor zpravidla ve dvou sledech v pásmu 1200 až 1300 m širokém. Před protiútokem bývá rozmístěn na postavení divisních záloh ve vzdálenosti 6 až 8 km od předního okraje.

Armádní sbor v obraně bude mít ve své sestavě obrněnou divisi hlavně tehdy, když brání významný operační směr. Když nemá ve své sestavě obrněnou divisi, pak má tři pěší divise a může být zesílen dvěma až třemi prapory těžkých tanků. Vždycky však použije těchto prostředků v druhém sledu nebo v záloze k provedení protiútoků.

Protiútok obrněnou divisi se provádí na předem připravených směrech proti hlavnímu útočnému uskupení nepřítele. Může být proveden buď za boje o postavení divisních záloh nebo za postupu na pásmo sbo-

rových záloh. Obrněná divise se za protiútoků člení do dvou sledů a provádí ho v pásmu 3 až 4 km širokém. Když je v druhém sledu pěší divise, bývá pro protiútok posilována dvěma až třemi prapory těžkých tanků.

Protiútok má být veden do boků útočícího protivníka v době, dokud ještě nezajistil a neupevnil dobytou čáru. Připouští se i čelní protiútok. Před provedením protiútoků je obrněná divise soustředěna za pásmem sborových záloh ve vzdálenosti 20 km i více od předního okraje obrany.

Když nepřátelský vlom je příliš velký a útočník má zřejmou převahu v živé síle i v bojových prostředcích, může být obrněné divise použito i k obraně pásma sborových záloh, ale jenom dočasně, má být vystřídána pěší divisi. V tom případě brání pásmo 8 až 12 km široké.

Před rozhodnutím pro protiútok je velitel armádního sboru povinen správně zhodnotit čas, důkladně uvážit dobu provedení protiútoků a zvolit nejvýhodnější východiště. Doba potřebná k provedení protiútoků se skládá:

- z doby potřebné k provedení průzkumu a
- z doby potřebné k soustředění zálohy a zaujetí výchozího prostoru k protiútokům.

Celkem na provedení protiútoků je podle amerických názorů potřeba 2 až 3 hodin času. Dobrým a účelným naplánováním, přípravou a nácvikem protiútoků možno tuto dobu ještě zkrátit.

Plán provedení protiútoků má být zpracován ještě v době organizace obrany. Má obsahovat směrnice nadřízeného velitele, plánované směry protiútoků, prostory soustředění záloh, komunikace pro přesun a možné čáry rozvinutí, prostředky určené k podpoře protiútoků, bojovou sestavu jednotky provádějící protiútok a údaje pro součinnost, jaké úkoly nutno splnit, aby bylo dosaženo překvapení, smluvená znamení a shromaždiště po splnění úkolu.

Protiútok obrněné divise vyrazí po mohutném dělostřeleckém a leteckém přepadu celé hloubky bojové sestavy útočníka.

Ve všech případech je nutno se snažit, aby protiútok byl proveden podle připraveného plánu, protože každá jeho změna vede ke ztrátě času.

Před rozhodnutím pro protiútok má velitel správně uvážit poměr sil ve směru protiútoků. K vyrovnání poměru sil má nejdříve útočníka zastavit soustředěnou palbou všech prostředků, způsobit mu ztráty a pak provést protiútok.

V amerických vojenských časopisech je otázka protiútoků velmi často přetřásána. Ve všech článcích je zdůrazňováno, že protiútoky a protiúdery jsou rozhodujícím činitelem (!) pro udržení určitých důležitých prostorů a tím i pro splnění hlavních úkolů obrany.

Armádní sbor při odražení nepřátelských protiútoků

Jednotky armádního sboru jak v taktické, tak v operační hloubce musí být neustále připraveny k odražení nepřátelského protiútoků nebo protiúderu. Útočník bude zpravidla mít značnou převahu v živé síle i v bojových prostředcích nejen ve směru hlavního úderu, ale i v celém útočném pásmu. Nepřítel však může využít některých zvláštností útočného boje v hloubce obrany, přeskupit své druhé sledy a zálohy, podchytit jednotky ustupující po ztrátě svých postavení a změnit poměr sil na směru zamýšleného protiútoků ve svůj prospěch.

Takovými zvláštnostmi příznivými pro provedení protiútoků jsou:

- situace, kdy se útočný boj armádního sboru rozpadá na řadu bojů a činností různého druhu a různých forem spojených sice jedním cílem, ale často izolovaných v čase a prostoru (prolamování postavení divísních záloh; blokování, obklíčování a ničení některých opěrných bodů, zajišťování dobytého terénu; zasazování mechanizované divise do boje; přemísťování dělostřelectva do nových palebných postavení atd.),
- dojde-li k částečnému narušení součinnosti útočících vojsk,
- vznikne-li větší časová mezera mezi dobytím určitých terénních čar a jejich zajištěním.

Povinností velitelů všech stupňů je vyvinout vysoké úsilí a rozvinout širokou iniciativu k odstranění těchto specifických zvláštností boje v hloubce a zabránit, aby jich nepřítel nevyužil ve svůj prospěch.

1. Možnosti armádního sboru při odražení nepřátelských protiútoků

Za boje v hloubce nepřátelské obrany disponuje velitel armádního sboru dostatečným množstvím živé síly a bojových prostředků, aby mohl odrazit protiútok nepřátelské obrněné divise a také úspěšně pokračovat v útoku. Vedoucí myšlenkou velitele armádního sboru musí být, že pokračování v útoku je jeho hlavním úkolem a že k odražení protiútoků musí vyčlenit takové množství živé síly a palebných prostředků, které jsou schopny tento úkol splnit. To znamená, že stále musí mít na zřeteli cíl bojové činnosti vojsk armády, neustále si ujasňovat, jakou úlohu plní v rámci bojové činnosti armády, a všechny úkoly, které v průběhu boje musí řešit (na př. odražení nepřátelského protiútoků), bude řešit tak, aby to bylo v zájmu splnění daného mu úkolu v celkové bojové činnosti. Když bude všechny situace a dílčí úkoly hodnotit a řešit v této vzájemné souvislosti, budou jeho rozhodnutí odpovídat zámyslu boje a vytvořivši se situaci, a budou tedy správná.

V opačném případě dosáhne nepřítel svého cíle — zpomalení útočného tempa našich vojsk. V žádném případě nesmí dojít k použití mechanizované divise k odražení nepřátelského protiútoků v době jejího zasazování do boje. Tento úkol musí splnit pěší divise za podpory prostředků velitele armádního sboru.

Množství sil a prostředků k odražení nepřátelského protiútoků závisí na silách a prostředcích, kterých použil nepřítel k provedení protiútoků. Nutno však vzít v úvahu konkrétní podmínky, v jakých vlastní jednotky jsou (ztráty na živé síle, dělostřelectvu, tancích atd.).

Předpokládejme, že nepřítel provádí protiútok druhým sledem svého armádního sboru, obrněnou divisi, v součinnosti s druhým sledem pěší divise prvního sledu v hodnotě jeden pěší pluk a divísní tankový prapor. Tyto síly představují hodnotu asi 300 až 350 tanků a 7 praporů pěchoty. Tento protiútok může být proveden v pásmu 4 až 5 km širokém, to znamená, že může být proveden zhruba proti jedné pěší divisi, která má v hloubce při rozvíjení útoku pásmo široké 4 až 5 km, nebo na styku dvou pěších divísí.

K provedení výpočtu vyjdu z předpokladu, že za boje v hloubce nepřátelské obrany může mít pěší divise prvního sledu asi 70 hlavní organického protitankového dělostřelectva, může být posílena 24 až 36 protitankovými hlavními. Dále může mít 70 až 80 organických i posilových

tanků a samohybných děl, kolem 180 dělostřeleckých hlavní střelejších ze zakrytých palebných postavení a asi 100 minometů. Pěší pluky mají kromě toho kolem 30 tarasnic.

Velitel armádního sboru může mít ve své dělostřelecké protitankové záloze kolem 50 protitankových hlavních, v tankové záloze kolem 20 tanků a samohybných děl.

Když počítáme, že velitel armádního sboru soustředí k odražení protiútoků všechny prostředky jedné pěší divise i své vlastní prostředky (protitanková děla, tanky, samohybná děla, děla ze zakrytých palebných postavení a tarasnice), bude celkem disponovat 30 tarasnicemi, 140 až 150 protitankovými děly, 90 až 100 tanky a asi 180 děly ze zakrytých palebných postavení. Za předpokladu, že jedno protitankové dělo (tank nebo samohybné dělo) zničí 1 až 2 tanky, dokud není samo vyraženo z boje, může těmito prostředky vyřadit 280 až 380 tanků (kalkulováno s náhodnými čísly). Použitím dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení k odražení protiútoků přímou střelbou se hodnota protitankové obrany ještě podstatně zvýší a je možné části tanků a samohybných děl použít k pokračování v útoku. Při tom nebylo počítáno se zásahem letectva, ženijního vojska, palebných prostředků pěchoty a jiných prostředků.

K odražení nepřátelské pěchoty nutno vytvořit hustotu palby 7 až 8 ran na 1 běžný metr fronty. Tuto hustotu může vytvořit jeden pěší prapor v úseku 1 až 1,5 km širokém (nutno brát v úvahu ztráty). K odražení nepřátelské pěchoty je třeba hodnoty dvou pěších pluků, ostatními prostředky nutno vytvořit hloubku bojové sestavy k odražení nepřátelského protiútoků a částí sil pokračovat v útoku.

Nepřátelský protiútok bude zpravidla zasahovat i sousední jednotku. Jejím zásahem se hodnota prostředků podstatně zvyšuje.

Závěrem možno říci, že prostředky jedné pěší divise s dělostřeleckou protitankovou zálohou, tankovou zálohou a pohyblivým oddílem zatarasovacím velitele armádního sboru stačí k odražení protiútoků více než 300 nepřátelských tanků. Je jenom potřebí soustředit včas tyto prostředky a racionálně jich využít.

Odražení protiútoků je odpovědná a složitá úloha velitele armádního sboru, protože se velmi často provádí v době zasazování mechanisované divise do boje a organizace rozvíjení útoku a na jeho úspěchu bude záviset i úspěch rozvíjení útočné operace armády. K úspěšnému odražení protiútoků je třeba:

- včas zjistit zahájení přeskupování záloh nepřítele a mařit jeho protiútok už v době jeho prvních příprav a po jejich odhalení soustředit všechny prostředky průzkumu k jejich sledování,
- včas zjistit směr provedení protiútoků a stanovit výhodné čáry střetnutí, které umožňují cílevědomě přeskupit síly a připravit se k odražení protiútoků; přisunout na tento směr svou dělostřeleckou protitankovou zálohu a pohyblivý oddíl zatarasovací,
- vybrat výhodné terénní čáry pro odražení protiútoků a už ve svém rozhodnutí vyčlenit potřebné síly a prostředky k jejich upevnění,
- v nejkratším čase připravit síly a prostředky k odražení nepřátelského protiútoků,
- v nejkratším čase zorganizovat důkladný systém protitankové obrany ve směru nepřátelského protiútoků,
- dobře zabezpečit obnažená křídla,

- vysokého morálního ducha vojsk, odrážejících protiútok, odhodlání děj se co děj udržet svá postavení,
- materiálně zabezpečit útvary odrážející protiútok.

Když budou splněny všechny tyto podmínky, bude prostředků použito účelně a bude splněn i úkol. Důležité však je, aby velitel armádního sboru, který odráží protiútok organizuje, neupoutal se jen na připravovaný nebo prováděný protiútok, nýbrž viděl jeho odrazení ve vzájemné souvislosti s činností celé jednotky, sousedů a nadřízeného velitele a jejich možnosti, co mu umožňuje jejich plné využití (manévr souseda, nadřízeného velitele a p.).

2. Organizace odrazení protiútku

Při odrazení nepřátelského protiútku musí velitel armádního sboru organizovat boj tak, aby nepřítel provádějící protiútok byl nejen odražen, ale i zničen. Proto už v přípravném období za organizace útoku předvídá několik variant použití nepřátelské obrněné divise k protiútku a při organizaci součinnosti stanoví způsoby, síly a prostředky k odrazení nepřátelského protiútku. Budou to však jen výjimečné případy, že se plán uskuteční. V průběhu boje bude proto velitel armádního sboru nucen provést některé úpravy ve svém rozhodnutí, které vyplývají z konkrétní situace, za níž dochází k odrazení nepřátelského protiútku. Nesmí se rozpakovat provést tato opatření, když je to v zájmu celkového splnění úkolu.

Jakmile velitel armádního sboru zjistí, že obrněná divise vyrazila ze svého prostoru soustředění, provede hluboký rozbor situace a uváží všechny změny, které mohou nastat, a musí předvídat další vývoj boje. Tento rozbor musí provést v krátkém čase, aby vykonavatelé mohli včas provést všechna opatření vyplývající z jeho rozhodnutí.

Při rozboru nepřátelské situace hodnotí velitel armádního sboru:

- kdy zahájil nepřítel přeskupování, kde soustřeďuje své zálohy, jakou sílu pěchoty a tanků soustřeďuje;
- kde se rýsuje směr hlavního úderu protiútku a jaké jsou možnosti jeho rozvinutí;
- kdy může nepřítel vyrazit k protiútku a jaký je jeho pravděpodobný cíl.

Zároveň hodnotí velitel armádního sboru nepřítele, s kterým je v dotyku, hlavně, jakým způsobem může podporovat připravovaný protiútok.

Když velitel armádního sboru hodnotí situaci vlastních vojsk, uváží:

- v jaké situaci je jednotka, proti které provede nepřítel protiútok, jaké jsou její možnosti k jeho odrazení,
- kde a v jaké situaci jsou protitankové prostředky a jaká je potřebná doba k jejich soustředění na ohrožené místo,
- možnosti dělostřelectva při odrazení nepřátelského protiútku,
- možný poměr sil ve směru nepřátelského protiútku,
- jaké přeskupení nutno provést k vyrovnání poměru sil, jakou hustotu protitankových prostředků nutno vytvořit, změny v sestavě k vytvoření potřebných hustot;
- v jaké situaci jsou sousedé a jak mohou přispět k odrazení protiútku nebo mohou účinně a aktivně zasáhnout (útok do týlu nepřítele provádějícího protiútok a p.).

Při hodnocení vlastní situace si velitel armádního sboru musí ujasnit, že na složité přeskupování není času a že nutno provést jen nejnutnější

Důkladné zhodnocení a využití terénu má zvláštní význam. Mnoho záleží na tom, jakou čáru zvolí velitel armádního sboru k odražení protiútku. Čáru tu nutno volit tak, aby umožňovala včasné zaujetí, využití maxima paleb, aby nejvíce ztěžovala nepříteli jeho manévry, aby probíhala alespoň z části terénem nedostupným tankům, konečně, aby umožňovala jednotce odrážející protiútok zaujetí bojové sestavy. Musí umožňovat obranu křídel jejich opřením o těžko dostupné objekty (osady, lesy a pod.).

Správné zhodnocení a využití času je často rozhodujícím činitelem. Své úvahy provedené v přípravném období boje upřesní velitel armádního sboru podle konkrétní situace.

Nakonec uváží velitel armádního sboru, jaká materiální opatření nutno provést, aby bylo zabezpečeno odražení protiútku. Půjde hlavně o přísun protitankové munice a o doplnění dělostřelecké munice vůbec.

Před vydáním svého rozhodnutí vyslechne velitel armádního sboru návrh velitele dělostřelectva, tankového a mechanizovaného vojska a železničního náčelníka na použití druhů vojsk a návrh náčelníka štábu na rozhodnutí pro odražení protiútku. Návrhy musí být stručné a konkrétní.

Potom vydá své rozhodnutí a uvede v něm:

- zhodnocení nepřitele provádějícího protiútok,
- zámysl, v kterém vyjádří, jakými silami bude pokračovat v útoku a jaké síly vyčlení k odražení nepřátelského protiútku, na které čáře chce nepřátelský protiútok zastavit,
- úkoly podřízeným divisím, vyplývající ze zámyslu; divisi, která má odrazit nepřátelský protiútok, stanoví, kde má soustředit hlavní síly a prostředky, do jaké hloubky učlenit svou bojovou sestavu a jaký úkol bude plnit po odražení nepřátelského protiútku,
- úkoly dělostřelectva a letectva pro podporu útoku a pro odražení nepřátelského protiútku,
- úkoly záloh, hlavně protitankové zálohy, tankové zálohy a pohyblivého oddílu zatarasovacího,
- úkoly bojového zabezpečení, hlavně pokud jde o zajištění křídel jednotek odrážejících protiútok,
- organizační velení.

Rozhodnutí velitele armádního sboru doručí jeho štáb ve formě stručných bojových nařízení vykonavatelům. Tento postup bude možný tehdy, když dobře pracoval průzkum a přípravy protiútku jsme včas odhalili. Jestliže však protiútok odhalíme až před jeho vyražením, musí celý myšlenkový postup velitele armádního sboru proběhnout velmi rychle a veškerá činnost spojená s přípravou velitelova rozhodnutí bude probíhat současně i s vydáváním bojových nařízení vykonavatelům.

Síly určené k odražení nepřátelského tankového protiútku nutno učlenit do značné hloubky, protože i bojová sestava jednotky provádějící protiútok je členěna do hloubky. Hloubka bojové sestavy pro odražení protiútku bude záviset na síle jednotky, na její situaci a na terénu.

Bojová sestava pěší divise může být učleněna takto:

První čára je stanovena velitelem armádního sboru. Bude to zpravidla čára, které dosáhl první sled divise, a bude tvořit přední okraj obrany. Bojová sestava na této čáře je uskupena do hloubky 500 až 800 m. Před předním okrajem se položí minové pole, provedou destrukční

práce a jiné ženižní úpravy. Všechny přístupy k přednímu okraji musí být pozorovány a pod účinnou palbou dělostřelectva i pěchotních zbraní.

Druhá čára se zaujímá ve vzdálenosti 1 až 1,5 km od předního okraje a obsazují ji zálohy pluků prvních sledů. Tato vzdálenost umožňuje účinnou palebnou podporu boje praporů prvního sledu.

Za touto čarou ve vzdálenosti 1 až 1,5 km se umísťuje druhý sled divise. Úkolem pěchoty a protitankových děl na tomto postavení je zničit vklínivší se tanky a vést účinný boj s nimi už od předcházející čáry.

Tyto vzdálenosti mezi jednotlivými postaveními zabraňují nepříteli prolomit jedním úderem celou hloubku obrany divise a nutí ho přeskupovat palebné prostředky a pozorovatelný.

Celková hloubka obrany divise dosahuje kolem 3 až 4 km i více.

Bojová sestava divise odrážející protiútok se člení ve dva sledy. Pluky prvního sledu obsazují první a druhou čáru. Na těchto čarách se rozmísťují praporeční a protitanková děla, plukovní dělostřelecké skupiny, divisní protitanková záloha a tanky přímé podpory pěchoty, které palbou s místa odrážejí útok nepřátelských tanků. Divisní pohyblivý oddíl zatarasovací položí na nejdůležitější směr protitankové miny. Všechno dělostřelectvo se připraví k vedení přímé palby proti nepřátelským tankům. Dělostřelectvo v plukovní dělostřelecké skupině, jakmile jsou zjištěny náznaky nepřátelského protiútku, vyjíždí na vzdálenost 300 až 500 m za pěchotu a zaujímá palebná postavení pro přímou střelbu proti tankům. Rozmístění všech prostředků se provede se zřetelem na jejich takticko-technické vlastnosti.

Druhý sled divise (záloha) obsazuje třetí čáru. V tomto prostoru se rozmísťuje i divisní dělostřelecká skupina, tanková záloha a nově vytvořená dělostřelecká protitanková záloha a pohyblivý oddíl zatarasovací. Sborová dělostřelecká protitanková záloha zaujme čáru rozvinutí za třetí čarou. Sborový pohyblivý oddíl zatarasovací je připraven k zásahu podle vývoje boje k přehrazení ohrožených směrů. Děla divisní dělostřelecké skupiny jsou v palebných postaveních do 200 m za pěchotou. Ve směru nepřátelského protiútku nutno vytvořit hustotu 30 až 40 protitankových hlavních na 1 km fronty.

Při zaujímání bojové sestavy musí být vedoucí zásadou, že všechna děla, i protiletadlová, která budou bojovat s tanky jen tenkrát, když nebudou vázána bojem s nepřátelskými letouny nebo když tanky přímo ohrožují jejich palebná postavení, připraví se k vedení přímé střelby na tanky.

Takto učeněná bojová sestava divise má vysokou protitankovou hodnotu. Hluboké členění bojové sestavy je nutné proto, že nepřítel sestavu svých jednotek provádějících protiútok učleňuje také do hloubky a divise musí být schopna odrazit i zasazené druhé sledy nepřitele. Hlubokým členěním bojové sestavy se současně vytvářejí podmínky pro aktivitu obrany a možnosti manévru proti útočícímu nepříteli.

Podle bojových zkušeností z Veliké vlastenecké války potřebuje pěší divise k svému přeskupení na odražení nepřátelského protiútku až dvě hodiny času. Tato doba je však závislá na situaci, v jaké divise je. Když přední okraj zůstává na dosažené čáře, tato doba dostačuje. Proto musí velitel armádního sboru správně uvážit čáru, na které hodlá nepřítele zastavit, aby nedošlo k zbytečné ztrátě času.

3. Organisace součinnosti

Po vydání svého rozhodnutí organisuje velitel armádního sboru součinnost. Hlavní otázky, které musí velitel při organisaci součinnosti upřesnit, jsou:

- součinnost paleb s ženijními zátarasy před předním okrajem,
- vzájemná součinnost protitankových prostředků na jednotlivých obranných čarách,
- jakými prostředky, kdy a na jaké znamení budou zabezpečena křídla,
- zásahy nově vytvořené dělostřelecké protitankové zálohy a pohyblivého oddílu zatarasovacího, na jaký signál které postavení zaujímá a jak spolupracuje s ostatními prostředky,
- kdy a kde bude použito tankové zálohy a jak s ní spolupracuje protitanková záloha a pohyblivý oddíl zatarasovací,
- jaké prostředky a jakou pomoc dostane od velitele armády a od sousedů.

Vzhledem na omezený čas bude velitel armádního sboru řešit jen hlavní otázky postupně s příslušnými veliteli, aby se tyto velitelé mohli věnovat zorganizování součinnosti na nejnižších stupních. Podle vývoje situace štáb armádního sboru pokyny velitele doplňuje a upřesňuje. Rozsah a obsah této činnosti velitele bude záviset na tom, do jaké míry předvídal vývoj boje a jak organisoval součinnost v přípravném období.

4. Bojové zabezpečení

Průzkum se organisuje již před zahájením útoku a jeho hlavním úkolem je sledovat nepřátelské zálohy, zjistit včas zahájení jejich přeskupování, směr jejich postupu, jakými silami připravuje nepřítel protiútok, kdy protiútok vyrazí a kde pravděpodobně povede nepřítel svůj hlavní úder. Tyto úkoly plní hlavně letecký a hloubkový průzkum a jejich údaje se doplňují zprávami od sousedů a od nadřízeného velitele.

Úkolem bojového zajištění je umožnit zaujetí obranné sestavy a provedení příprav k odražení nepřátelského protiútoků, hlavně pokud jde o přeskupení vojsk. Útvary a jednotky zaujímají bojovou sestavu pod ochranou tanků přímé podpory, které se s pohyblivým oddílem zatarasovacím vysunou na přední okraj a vytvoří jednotlivé opěrné body.

Zvláštní péči nutno věnovat zajištění boků. Nejvýhodnější je opřít je o těžko dostupné objekty (lesy, osady a p.) nebo o terénní překážky. Na ochranu křídel se zasazují samostatné zbraně pěchoty, samohybná děla a připraví se zásah tankové a protitankové zálohy.

Úspěch při odražení protiútoků závisí na důkladně zorganizované protitankové obraně. Při organisaci protitankové obrany je hlavní zásadou, že všechna děla musí být schopna vést boj s nepřátelskými tanky přímou střelbou. Hloubka protitankové obrany znemožňuje nepříteli bez přeskupení organisovaně provést útok na jednotlivé obranné čáry. Velitel armádního sboru i velitel divise si po zasazení svých dělostřeleckých protitankových záloh ihned vytvoří nové. Velitel armádního sboru kromě toho organisuje smělý manévr protitankových prostředků na ohrožený směr od divise, která protiútokem není zasažena.

Nově vyčleněná dělostřelecká protitanková záloha a pohyblivý oddíl zatarasovací velitele armádního sboru připraví ihned zásahy ve prospěch divise odražející protiútok. Do systému protitankové obrany se zařadí

všechny tanky přímé podpory pěchoty, kromě tanků vyčleněných do předsunutého oddílu divise. Část protitankových prostředků nutno zasadit k zajištění boků.

Takto organizovaná protitanková obrana umožňuje úspěšné splnění úkolu.

Protiútok nepřítele bude podporován silným letectvem. I když za útoku je letecká převaha na straně útočníka, může se podařit nepříteli získat místní taktickou převahu nad prostorem, kde připravuje protiútok. Protiletecká obrana musí být proto organizována tak, aby jednak zajišťovala bojovou sestavu divise odrážející protiútok, jednak zabezpečila zasazení mechanisované divise do boje, když v té době vyrazí nepřátelský protiútok. Organisuje se proto v rámci sboru z organických a posilových prostředků protiletadlového dělostřelectva a stíhacím letectvem velitele armády. U divise odrážející protiútok nutno organisovat i palbu pěchotních zbraní k odrazení nízko letících letounů. Sborová protiletadlová skupina se rozmisťuje za třetí obrannou čarou.

5. Organizace velení

Rychlý spád událostí má značný vliv na organizaci velení.

Všechny úkoly se vydávají formou krátkých nařízení technickými pojiťky nebo styčnými důstojníky. Velitelskou pozorovatelnou nutno volit tak, aby velitel armádního sboru měl možnost pozorovat vývoj boje při odrazení protiútoků. Je účelné, aby až do odrazení protiútku velitel armádního sboru neměnil svou pozorovatelnou.

Za boje udržuje štáb armádního sboru nepřetržitě spojení a styk se štábem divise a se sousedy.

Velitelská pozorovatelná divise odrážející nepřátelský protiútok zřizuje se mezi první a druhou obrannou čarou. V průběhu boje je velitel divise a jeho štáb povinen neustále informovat velitele armádního sboru o vývoji situace, zvláště když v ní nastanou nepředvídané změny (přerušování činnosti nepřítele, odchod a p.).

V široké míře se používá smluvených znamení.

Všechnu činnost související s přípravou odrazení protiútku nutno provést skrytě, aby ji nepřítel nezjistil a nemohl učinit příslušná opatření proti ní.

6. Vedení boje při odrazení nepřátelského protiútku

Boj s nepřátelskými zálohami začíná se zahájením útoku. Letectvo soustředěnými údery ničí nepřátelské zálohy, zabráňuje jejich přeskupování a zaujímání bojové sestavy. Při soustředěném úderu jedné bombardovací divise možno počítat se zdržením zásahu nepřátelské obrněné divise asi o jednu hodinu.

Zjištěné pochodové proudy jsou napadány dalekými palbami dělostřelectva, zvláště při přechodech soutěskami, osadami a p.

Při rozvinování bojové sestavy je nepřítel napadán soustředěnou palbou všeho dělostřelectva (minometů).

Proti směru pravděpodobného protiútku se při dostatku času připraví pohyblivá přehradná palba, která se střílí od východiště nepřátelského protiútku až asi na 400 m před přední okraj. Před přední okraj se položí souvislá přehradná palba, která má za cíl oddělit pěchotu od tanků. Současně zahajují palbu děla pro přímou střelbu s cílem

zastavit postup nepřátelských tanků. Dělostřelectvo z druhé a třetí obranné čáry podporuje boj praporů prvního sledu. Po zjištění směru hlavního úderu nutno provést v počáteční sestavě některé úpravy, a když to nebude možné (což bude pravidlem), provést smělý a překvapivý manévr palbou. Zvláštní pozornost nutno věnovat zajištění křídel. Když nepřítel obchází křídla, nutno mu v tom zabránit manévrem dělostřelecké protitankové zálohy, pohyblivým oddílem zatarasovacím a tankovou zálohou. Těsnou součinnost nutno udržovat se sousedy.

Když nepřítel pronikne až k třetí obranné čáře, stává se odražení protiútoků velmi těžkým. V tomto případě nutno proniklé tanky zničit soustředěnou palbou sborové dělostřelecké skupiny a armádní dělostřelecké skupiny a soustředěnými údery letectva. Všechny prostředky musí vést boj s tanky, dokud se jim nedostanou „na tělo“. To vyžaduje vysokou úpornost a nezlomnou vůli všech příslušníků těchto druhů vojsk.

Po odražení nepřátelského protiútoků organizuje velitel armádního sboru boj tak, aby zabránil nepříteli v odchodu a jeho zachycení na obranné čáře v hloubce. V součinnosti se sousedy (to usměrňuje velitel armády) nutno odcházející jednotky obklíčit a zničit. Velitel armádního sboru použije k tomu účelu svých záloh, které vyjdou do týlu vojsk provádějících protiútok, odrážnou jim cesty a zabrání jim v odchodu.

Odražení protiútoků vyžaduje cílevědomé práce všech politických, stranických a mládežnických pracovníků na politickém zabezpečení boje. Cílem této práce musí být správně zabezpečit provedení rozkazů velitelů. Práce musí být provedena za složité bojové situace v krátkém čase, což má vliv jak na její rozsah, tak i metody.

7. Armádní sbor při odražení protiúderu

Odražení protiúderu je činnost operačního významu, kterou organizuje a plánuje velitel armády.

Cílem protiúderu podle zásad americké armády je zastavit úspěšně se rozvíjející útok, omezit nepřátelský vlom, rozdělit bojovou sestavu útočníka na části, postupně je ničit a obnovit původní souvislost obrany. Provádí se hlavně obrněnými jednotkami, které mají značnou údernou sílu a mohou mít nejúčinnější vliv na situaci. Protiúder je podporován silnými leteckými jednotkami, dělostřelectvem, ženijním vojskem a má být všestranně zabezpečen.

Odražení protiúderu je pro armádu provádějící útok velice důležitým momentem operace. Armáda musí rozdělit své síly jednak k odražení protiúderu, jednak pokračovat v plnění úkolu dosavadním tempem.

Odražení protiúderu se provádí dovednou kombinací přechodné obrany a přímým útokem do boku nebo na tyl nepřátelského uskupení provádějícího protiúder. Množství sil a prostředků k odražení protiúderu se určuje podle konkrétní situace, pro to nemůže být žádného pravidla a bude záviset na síle a prostředcích jednotek, kterými nepřítel provádí protiúder.

Odražení protiúderu je závislé na zámyslu operace, na předvídaném plánu odražení protiúderu, na předpokládané činnosti nepřítele, na operační situaci armády a na terénu. Všechny tyto podmínky musí být podřízeny rozhodnutí velitele armády, které předvídá zničení hlavních sil nepřítele jako hlavní úkol operace a opatření pro operační zabezpečení.

K odrazení protiúderu může dojít jak v taktické, tak i v operační hloubce obrany nebo při zakončení operace. Velitel armády musí proto předvídat možné způsoby použití nepřátelských operačních záloh, správně využít svých prostředků, hlavně dělostřelectva a letectva, aby nebyl narušen plán operace, hlavně však musí správně předvídat dobu a směr provedení protiúderu.

Protiúder v taktické hloubce obrany se provádí s cílem likvidovat taktický vlom do obrany a udržet pásmo, které má zvláštní význam pro udržení souvislosti obrany. Tento protiúder se provádí poměrně omezenými silami a prostředky. Odrazení tohoto protiúderu se provádí tak, že část sil armády přejde přechodně do obrany, hlavní síly pokračují v útoku, útočí na tyl nepřátelského uskupení, provádějícího protiúder a vytvářejí tak podmínky k ničení nepřítele po částech. Armádní sbor plní úkol podle rozhodnutí velitele armády.

Protiúder v operační hloubce se provádí, aby byl likvidován vlom operačního významu a aby byla obnovena operační souvislost obrany. Provádí se značnými silami. Odrazení tohoto protiúderu se provádí silami armády nebo frontu obdobně jako protiúder v taktické hloubce.

Konečně protiúder při zakončení operace má za cíl vytvořit výhodné podmínky pro přechod do protiofensivy. Odrazení tohoto protiúderu se provádí přechodem části sil armády do obrany s cílem vyčerpání nepřítele, způsobit mu aktivní obranou ztráty, přivést jeho útok k zhroucení, zajistit přísun strategických záloh a připravit podmínky pro zmaření jeho protiofensivy a přechod do nové útočné operace.

Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války může k protiúderu dojít i za jiných situací, na př. proti vnějšímu obkličovacímu okruhu při obkličování nepřítele (korsuň-ševčenkovská operace) nebo za bojů o udržení předmostí (předmostí na řece Dněpru, předmostí na řece Visle u Sandomierze).

Formy a metody odrazení nepřátelského protiúderu závisí hlavně na rázu nepřátelské obrany, na silách a prostředcích útočníka, na poměru sil pozemních jednotek a letectva, na rázu terénu a možnosti použití záloh, na zámyslu velitele atd.

Na úspěch odrazení protiúderu má vliv:

- hloubka operace; hluboko plánované operace úspěšně řeší i otázky boje s nepřátelskými zálohami (nepřítel je omezen ve svém manévru, hlavně pokud jde o soustředění záloh);
- vysoké tempo útočné operace, kterým jsou nepřátelské zálohy zbaveny možnosti soustředit se, dostávají se postupně pod údery našich vojsk a jsou ničeny po částech. Vysoké útočné tempo operace je jedna z podstatných podmínek úspěšného boje s nepřátelskými protiúderem a naopak úspěšné odrazení protiúderu zvyšuje útočné tempo operace;
- provádí-li se průlom nepřátelské obrany na několika směrech postupně za sebou, při čemž nepřítel neví, kdy na kterém směru bude průlom zahájen. Na př. operace Sovětské armády začátkem roku 1945 se rozpoutaly na frontě 1200 km široké, naproti tomu deset stalinových úderů bylo provedeno postupně za sebou a jeden úder vytvářel výhodné operační (strategické) podmínky pro vedení dalšího;

- včas provedená opatření k účinnému boji s nepřátelskými zálohami. Manévr sil a prostředků s cílem přeložit směr hlavního úderu se provádí hlavně v zájmu boje s nepřátelskými zálohami;
- důkladné operační zabezpečení útočné sestavy armády, hlavně zajištění jejích boků a křídel. Vzdálenost mezi jednotlivými úseky, na kterých se prolamuje nepřátelská obrana, mohou dosahovat několik desítek kilometrů, proto nutno k zajištění boků vyčlenit zvláštní jednotky.

Přímá příprava k odražení protiúderu se provádí za složité operační situace, pod velkým tlakem času a za zvýšené aktivity nepřátelského letectva.

Rozhodnutí velitele armády pro odražení protiúderu se upřesňuje v dynamice operace. Podřízení velitelé však musí sami projevit širokou iniciativu a v rámci zámyslu velitele armády učinit opatření k jeho odražení.

Rozhodnutí velitele armády obsahuje:

- zhodnocení nepřítele jak před frontou armády, tak i uskupení připravujícího protiúder,
- čáru, na které se rozhodl protiúder zastavit,
- operační sestavu armády,
- úkoly podřízených jednotek,
- úkoly druhů vojsk,
- úkoly pro operační zabezpečení.

Úkol armádního sboru závisí na jeho úloze a na místě v útočné operaci armády. Všeobecně může armádní sbor dostat úkol přejít do obrany a odrazit nepřátelský protiúder nebo přímo útočit na nepřátelské uskupení provádějící protiúder anebo pokračovat v plnění operačního úkolu armády.

Když armádní sbor má za úkol spěšně přejít do obrany, postupuje velitel armádního sboru obdobně, jak bylo uvedeno při odražení protiútku. Obranu však organizuje do větší hloubky a vytváří ještě další obranné čáry, na které zasazuje svůj druhý sled, armádní protitankovou a tankovou zálohu a armádní pohyblivý oddíl zatarasovací. Vzdálenost těch čar je 5 až 6 km od předního okraje. Mechanisovaná divise bude v tomto případě zpravidla v prvním sledu armádního sboru bránit pásmo asi 6 až 8 km široké. Použití mechanisované divise v prvním sledu podstatně zvyšuje protitankovou hodnotu obrany.

Přímý útok na nepřátelské uskupení, které provádí protiúder, bude podniknout v těch případech, když útočící vojska mají převahu v tancích a když se nepřátelské uskupení ještě nerozvinulo nebo se právě rozvíjí. Tento útok má ráz střetného boje. Musí být připraven mohutným úderem dělostřelectva a letectva. Armádní sbor zaútočí v dosavadní sestavě. Velitel armádního sboru zasadí do útoku i svou tankovou zálohu. Velitel armádního sboru i velitelé podřízených divísí se musí snažit rozdělit nepřátelskou sestavu, oddělit uskupení provádějící protiúder od jednotek v obraně a zabránit nepříteli dosáhnout výhodné terénní čáry pro rozvinutí svého útoku.

Dělostřelectvo musí být včas centralisováno. Významnou úlohu plní protitankové dělostřelectvo. Dělostřelectvo zabraňuje soustřeďování nepřátelských sil, zabraňuje přísunu jeho záloh, desorganizuje rozvíjení

nepřítele, izoluje bojiště, zabezpečuje křídla a boky vlastních jednotek, podporuje jejich boj na celou hloubku.

Letectvo vede intenzivní průzkum, vede boj s nepřátelským letectvem, zabraňuje soustřeďování nepřítele a jeho rozvíjení, zajišťuje vlastní uskupení vojsk a podporuje jejich útok.

Ženíjní vojsko zabezpečuje křídla útočné sestavy, zajišťuje dobyté čáry a objekty, zabezpečuje postup vlastní pěchoty, tanků a dělostřelectva.

Z úkolů operačního zabezpečení jsou nejdůležitější úkoly průzkumu a protitankové obrany.

Všemi druhy průzkumu musí být zjištěno soustřeďování nepřítele, nejpravděpodobnější a nejvýhodnější osy postupu do výchozího prostoru protiúderu, síla a složení nepřátelských jednotek, pravděpodobný čas a směr nepřátelského protiúderu.

Pro protitankovou obranu nutno zabezpečit soustředění jádra protitankových prostředků na směr protiúderu nepřítele, aby byly způsoby co největší ztráty jeho tankům a aby byla zabezpečena vlastní sestava.

Velení musí být pružné a rozhodné. Každé ztráty času může být nepřítelem využito a může vést k snížení tempa útočné operace.

Střetný boj, jakým je tento druh útoku, je boj o získání iniciativy. Pro velitele armádního sboru to znamená předejít nepřítele v úderu, dokud ještě plně nerozvinul svou sestavu a nezorganizoval součinnost. Nejvýhodnějším momentem úderu na nepřítele je doba, když se rozvíjí z pochodových proudů do bojové sestavy. Jestliže se veliteli armádního sboru nepodařilo zaútočit na nepřítele v době rozvíjení, pak musí rozhodně zaútočit na jeho bojovou sestavu, vlomit se do jeho uskupení zajišťující si své boky. Jestliže nepřítel přešel spěšně do obrany, pak velitel AS organizuje útok z chodu po krátké, ale mohutné dělostřelecké a letecké přípravě v dosavadní bojové sestavě.

Závěr

Proti nepřátelským protiútokům a protiúderům prováděným obrněnými jednotkami nutno v krátkém čase soustředit mohutnou dělostřeleckou palbu, letecké údery a hlavně protitankové prostředky. Útočník disponuje dostatečnými prostředky, aby rychle likvidoval místní převahu nepřítele na těchto směrech.

Nepřítel provádí své protiútoky a protiúder y zpravidla na nejdůležitějších směrech, proti hlavnímu uskupení, v rozhodujících obdobích boje a operace s cílem zpomalit útočné tempo, přisunout zálohy z další hloubky nebo k organizování obrany na dalších čarách. Proto se musí velitel organizující operaci nebo boj snažit, aby nepřátelský zásah neměl vliv na útočné tempo, a naopak, aby rychlým zničením nepřítele zvýšil tempo operace. Za žádných okolností nesmí nepříteli dovolit ujmout se iniciativy.

Odrážení protiútoků se provádí nejčastěji přechodem částí sil armádního sboru do obrany, která musí být hlavně protitanková. Do protitankové obrany se začleňují všechny prostředky. Všechno dělostřelectvo se připraví k vedení boje s nepřátelskými tanky přímou střelbou.

Odrážení protiúderů se provádí dovednou kombinací obranného boje s přímým útokem na uskupení provádějící protiúder. Tento přímý útok

má ráz střetného boje a vyžaduje od všech velitelů smělé a rozhodné vedení boje.

K odražení nepřátelských protiúderů a protiútoků dochází za rozmanité taktické a operační situace. Správné rozhodnutí může učinit jen ten velitel, který cítí tep boje, má dostatek podkladů pro zhodnocení situace a rozhoduje se v duchu zámyslu nadřízeného. Průzkum má proto mimořádný význam a musí být organizován všemi veliteli na celou hloubku operace nebo boje.

Odražení protiútoků a protiúderů musí být provedeno podle konkrétních podmínek. Vždycky však nutno dodržet zásadu, že tato činnost je jenom dílčí činností, a všechna opatření musí směřovat k tomu, aby nebylo ohroženo splnění úkolu.

Konečně v nemalé míře morální duch jednotek odrážejících nepřátelské protiúder a protiútoky zajišťuje jejich úspěch.

Úpornost, nezlomná vůle bojovat s nepřítelem až do jeho zničení, vysoká politická uvědomělost jsou jedny z hlavních předpokladů vítězství nad nepřítelem.

Použité prameny:

Polní řád čs. branné moci.

Poznámky z velitelsko-štábních cvičení provedených v r. 1952/53.

Mysl vojskova, roč. 1951, čís. 3, 8, roč. 1953, čís. 2.

Vojenna mysl, časopis bulh. lid. dem. armády, roč. 1953, čís. 1 a 5.

Poznámka redakce

Článek podplukovníka Spišiaka přináší čtenářům četné podněty k diskusi o velmi aktuální tematice — organizaci odražení silných tankových protiútoků a protiúderů v rámci armádního sboru.

Redakce Vojenské mysli vyzývá čtenáře, kteří nabyli při různých cvičeních určité praktické zkušenosti v organizaci a řízení této bojové činnosti, aby napsali k tomuto článku diskusní příspěvek. Zašlete třeba i zcela krátké připomínky k některé dílčí otázce, o níž ve svém článku pojednává podplukovník Spišiak.

Aby mohly být diskusní příspěvky otištěny ještě v tomto roce ve Vojenské mysli, je třeba je zaslat redakci do konce září t. r.

ČINNOST VELITELE ARMÁDY, VELITELE DĚLOSTŘELECTVA ARMÁDY A JEJICH ŠTÁBŮ PŘI ORGANISACI PROTILETECKÉ OBRANY

Plukovník Rudolf Horák

Úvodem je třeba říci, na jak vysokém stupni byla za Veliké vlastenecké války protiletecká obrana vojsk a týlu v Sovětském svazu.

Úspěch protiletecké obrany sovětské armády, která zabezpečila nezranitelnost velkých měst Moskvy a Leningradu a velmi účinně podporovala činnost vojsk, byla podmíněna správným a vědecky podloženým určením úkolů a možností každého prostředku protiletecké obrany, dovedným použitím všech sil a prostředků protiletecké obrany na základě jejich hromadného použití k obraně hlavních objektů a vyloučením z obrany objektů méně důležitých, správným použitím prostředků protiletecké obrany na nejdůležitějších směrech činnosti vojsk v úsecích rozložení hlavních týlových objektů, správnou organizací součinnosti mezi jednotlivými prostředky protiletecké obrany, t. j. především mezi protiletadlovým dělostřelectvem a stíhacím letectvem a mezi prostředky protiletecké obrany a bráněnými vojsky (týlovými objekty).

Sovětské velitelé v kritických fázích boje dovedně používali všech po ruce jsoucích prostředků k boji s nepřátelským letectvem.

Způsoblost vojsk Sovětské armády odrážet současně údery velkých nepřátelských sil, byla jednou z hlavních podmínek, na nichž za Veliké vlastenecké války v značné míře závisela rychlost útoku, pevnost obrany a volnost jednání při provádění manévru během boje.

Plán protiletecké obrany

Za organizaci protiletecké obrany vojsk a za bojovou činnost prostředků protiletecké obrany odpovídá velitel armády a jeho štáb.

Velitel armády organizuje protileteckou obranu na základě svého rozhodnutí pro boj a na základě úkolů stanovených ve Směrnici velitele frontu pro protileteckou obranu vojsk a týlových objektů a dále podle sil a prostředků protiletecké obrany, které má k dispozici.

Velitel armády a štáb při organizaci protiletecké obrany vychází z podmínek situace a rázu činnosti nepřátelského letectva v pásmu činnosti armády a sousedů.

Štáb armády připravuje veliteli všechny údaje potřebné k řešení protiletecké obrany, k velení silám a prostředkům protiletecké obrany a pro součinnost mezi protiletadlovým dělostřelectvem a vlastním stíhacím letectvem. K této práci přibírá oddělení protiletadlového dělostřelectva u štábu velitele dělostřelectva armády.

Podkladem pro rozhodnutí velitele armády na organizaci protiletecké obrany jsou informační zprávy velitele dělostřelectva armády a náčelníka štábu armády a představitele podpůrného letectva.

Velitel dělostřelectva armády ve své informační zprávě veliteli armády o organizaci obrany protiletadlovým dělostřelectvem uvádí:

- možnosti protiletadlového dělostřelectva určeného pro protiletdeckou obranu armády,
- závěr o činnosti nepřátelského letectva s hlediska PLO,
- návrh na upřesnění úkolů protiletadlovému dělostřelectvu v jednotlivých obdobích operace pro obranu armády,
- manévr protiletadlového dělostřelectva v průběhu operace,
- organizaci součinnosti mezi protiletadlovým dělostřelectvem a vlastním stíhacím letectvem,
- dobu pohotovosti protiletadlového dělostřelectva.

Náčelník štábu armády ve své informační zprávě veliteli armády o opatřeních k bojovému zabezpečení vojsk a způsobu zabezpečení styků a křídel uvádí:

- údaje o vzdušné situaci a o pravděpodobném rázu činnosti nepřátelského letectva; které objekty budou nejpravděpodobněji cílem jeho úderů,
- úkoly protiletdecké obrany stanovené směrnicí velitele frontu pro organizaci protiletdecké obrany,
- návrh na rozdělení sil a prostředků protiletdecké obrany a jejich manévr podle období operace,
- návrh na použití palebných prostředků pěchoty a kulometů proti letadlům pro protiletdeckou obranu,
- organizaci vzdušného průzkumu a hlásné služby,
- stupeň ženijního vybudování sestavy vojsk se zřetelem na protiletdeckou obranu,
- opatření na ochranu vojsk a objektů týlu (zastírání, rozptýlení, požární a protichemická opatření, zdravotnicko-veterinární pomoc).

Rozhodnutí velitele armády s hlediska protiletdecké obrany obsahuje tyto údaje: které uskupení vojsk a které objekty týlu, jakými silami a prostředky mají být bráněny před napadením a průzkumem ze vzduchu, kde mají být tato uskupení vojsk bráněna (na kterém úseku pochodové cesty, v jakém pásmu, rajoně a p.), na jaké časové období je protiletdecká obrana organizována, jak bude organizována součinnost prostředků protiletdecké obrany, hlásná služba, opatření na ochranu vlastních vojsk a týlových objektů, jaká opatření se předvírají ke klamání nepřítele. Po rozhodnutí vydá velitel armády svému náčelníku štábu pokyny pro organizaci protiletdecké obrany.

Podle rozhodnutí velitele armády a jeho pokynů pro organizaci protiletdecké obrany a Směrnice frontu zpracovává štáb (operační oddělení), v součinnosti se štábem velitelství dělostřelectva armády (oddělení PLD), s náčelníkem spojení, ženijním a chemickým náčelníkem „Plán protiletdecké obrany“ zároveň s plánem operace, jehož je součástí.

Plán protiletdecké obrany se zpracovává na celou hloubku operace v souladu s úkoly armády, nejpodrobněji na první období vedení operace, na ostatní jen v hrubých rysech.

Forma „Plánu protiletdecké obrany“ je buď textuální s přílohami nebo grafická na mapě s legendou.

Plán protiletdecké obrany obsahuje:

- hlavní úkoly protiletdecké obrany na celou hloubku operace,
- síly a prostředky protiletdecké obrany (stíhací letectvo, protiletadlové dělostřelectvo, hlásná služba),

- úkoly prostředků protiletectké obrany v jednotlivých obdobích operace, jejich rozdělení a manévry jimi v průběhu operace,
- organizaci útvarové protiletadlové obrany a použití palebných prostředků pěchoty a kulometů proti letadlům,
- organizaci velení silám a prostředkům protiletectké obrany,
- organizaci součinnosti sil a prostředků protiletectké obrany armády mezi sebou, se sousedy, s frontem (PLOSÚ),
- opatření na ochranu vojsk a týlových objektů.

K „Plánu protiletectké obrany“ se zpracovávají tyto přílohy:

1. Schema organizace hlásné služby.
2. Schema obrany vojsk a týlových objektů armády protiletadlovým dělostřelectvem a stíhacím letectvem.
3. Pokyny pro součinnost protiletadlového dělostřelectva se stíhacím letectvem (ve výpise se rozesílají všem podřízeným jednotkám).
4. Schema linkového a radiového spojení používaného pro potřeby protiletectké obrany.

Přílohy 1 a 4 mohou být zpracovány v jedné příloze.

Plán protiletectké obrany podepisuje náčelník štábu armády a velitel dělostřelectva armády. Schvaluje ho velitel armády. Vojskům se z něho vydávají bojová nařízení pro protiletectkou obranu.

Bojové nařízení pro protiletectkou obranu obsahuje:

- ráz činnosti nepřátelského letectva,
- úkoly vyšších jednotek (útvárů) k organizaci protiletectké obrany,
- úkoly podřízeným a posilovým útvarům protiletadlového dělostřelectva určením objektů, které mají bránit, a doby pohotovosti protiletectké obrany,
- úkoly stíhacímu letectvu, stanovené podle plánu velitele fronty,
- kdy a v jakých prostorech se rozmisťují stanice hlásné služby, ústředna hlásné služby, hlásky, jejich očíslování a způsob hlášení,
- organizace součinnosti hlásné služby armády s hláskou službou fronty (PLOSÚ) a sousedů,
- organizace činnosti radiolokačních stanic,
- rozpoznávací signály vlastních letounů a pozemních vojsk,
- signály pro vyhlásování leteckého a atomového poplachu.

Součinnost sil a prostředků protiletectké obrany

Hlavní z rozhodujících podmínek úspěchu protiletectké obrany je součinnost jednak prostředků mezi sebou, jednak součinnost prostředků protiletectké obrany s bráněnými vojsky a objekty týlu. Podstata součinnosti mezi jednotlivými prostředky protiletectké obrany záleží:

- ve sladěném manévru sil a prostředků protiletectké obrany s činností bráněných vojsk, a to jak v přípravě operace, tak i během operace,
- v stálé vzájemné informaci štábů a vyšších jednotek a útvarů protiletectké obrany a štábů bráněných vojsk o pozemní a vzdušné situaci. Tu je třeba připomenout, že velitelé vyšších jednotek a útvarů protiletectké obrany musí dobře znát úkoly bráněných vojsk a způsob, jak je budou plnit.

Součinnost organizuje velitel armády a jeho štáb na základě pokynů štábu fronty a rozhodnutí velitele armády pro operaci.

Tu musí být hlavním cílem soustředit síly a prostředky protiletdecké obrany k zabezpečení bojové činnosti vojsk a k obraně týlových objektů proti úderům nepřátelského letectva a nedopustit nepřátelský letecký průzkum.

Vycházejí z tohoto cíle musí štáb armády pro vzájemnou podporu při plnění úkolů vojsky armády a prostředky protiletdecké obrany splnit tyto úkoly:

- upřesnit úkoly silám a prostředkům protiletdecké obrany a sladit jejich činnost s činností bráněných vojsk,
- zorganizovat rychlý způsob informování prostředků protiletdecké obrany, štábů vojsk a týlových objektů o zjištěných nepřátelských letounech a o leteckém nebezpečí,
- připravit provedení manévru silami a prostředky protiletdecké obrany v souladu s úkoly, které plní vojska armády,
- stanovit způsob obrany protiletadlovým dělostřelectvem a stíhacím letectvem armádní rychlé skupiny při jejím vyvedení a zasazení do průlomů a při činnosti v průběhu operace, jakými jednotkami protiletadlového dělostřelectva a vyššími jednotkami stíhacího letectva bude zesílena,
- určit, která letiště mají být obsazena k zabezpečení činnosti armádní rychlé skupiny při její činnosti v operační hloubce pro rychlé přemístění stíhacích leteckých jednotek,
- stanovit způsob organizace obrany stíhacím letectvem a protiletadlovým dělostřelectvem druhého sledu armády při jeho zasazení do boje,
- stanovit způsob obrany vojsk armády proti úderům letectva nepřítele při násilném přechodu vodního toku,
- určit způsob vzájemné informace štábů a jednotek protiletdecké obrany a štábů bráněných vojsk a sousedů o pozemní a vzdušné situaci,
- určit rozpoznávací signály vlastního letectva a vojsk,
- určit způsob informování všech velitelů, vyšších jednotek (útvárů) armády a prostředků protiletdecké obrany o přeletech vlastního letectva,
- vytvořit celkový systém hlásné služby pro zjišťování a pozorování vzdušných útočných prostředků nepřítele tak, aby byl sladěný s celkovým systémem hlásné služby frontu,
- využít údajů radiolokačních stanic frontu, radiových zaměřovačů kruhového obzoru protiletadlového dělostřelectva o letounech a jiných prostředcích vzdušného napadení,
- zorganizovat vzájemnou výměnu provozních údajů radiové sítě hlásné služby mezi frontem a sousedy (PLOSÚ),
- zabezpečit vzájemnou informaci o vzdušném nepříteli s hlásnou službou frontu a se sousedy (PLOSÚ),
- stanovit způsob hlášení vzdušné situace protiletadlovému dělostřelectvu a stíhacímu letectvu,
- určit způsob využití prostředků hlásné služby k navádění vlastního stíhacího letectva.

Velení silám a prostředkům protiletdecké obrany

Za organizaci velení silám a prostředkům protiletdecké obrany v sestavě armády odpovídá velitel armády. On je také odpovědný za jejich úspěšné plnění úkolů k zabezpečení bojové činnosti vojsk na celou hloubku operace.

Velitel armády velí silám a prostředkům protiletdecké obrany prostřednictvím svého štábu a velitelů druhů vojsk. Štáb armády na základě rozhodnutí velitele armády a pokynů frontu organizuje a zabezpečuje velení silám a prostředkům protiletdecké obrany.

Velení záležitostí

- v stálém řízení a vedení sil a prostředků protiletdecké obrany,
- v organizaci nepřetržitého vzdušného průzkumu a hodnocení vzdušné situace a v stanovení pravděpodobného rázu činnosti leteckého nepřítele,
- v organizaci nepřetržitého pozorování vzdušné situace a včasném hlášení leteckého nebezpečí prostředkům protiletdecké obrany a vojskům (týlovým objektům),
- v časném vydávání bojových nařízení prostředkům protiletdecké obrany a plánování jejich bojové činnosti,
- v organizaci zabezpečení nepřetržité součinnosti mezi prostředky protiletdecké obrany, sousedy a s bráněnými vojsky na celou hloubku operace armády,
- v organizaci a provádění vzájemné informace o vzdušné situaci mezi prostředky protiletdecké obrany armády mezi sebou, se silami a prostředky frontu (PLOSÚ) a se sousedy,
- v časném rozhodnutí k odražení náletu nepřátelského letectva a jeho proniknutí k jednotkám (vykonavatelům),
- v organizaci a provedení manévru sil a prostředků protiletdecké obrany podle průběhu plnění stanovených úkolů vojsky,
- v stálé kontrole bojové činnosti a prostředků protiletdecké obrany při plnění úkolů,
- v organizaci zabezpečení spojení silám a prostředkům protiletdecké obrany.

Velení hlásné službě, její kontrola, přemístění hlásek a radiolokačních stanic provádí velitel armády prostřednictvím štábu, operačního oddělení. Velení protiletadlovému dělostřelectvu, jeho kontrola velitelem dělostřelectva armády se provádí skrze zástupce velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo. Při náletech se uskutečňuje velení protiletadlovému dělostřelectvu veliteli skupin a veliteli protiletadlových jednotek v souladu s pokyny velitele dělostřelectva a plánu protiletdecké obrany. Velení stíhacímu letectvu se uskutečňuje velitelem stíhacího letectva z jeho velitelského stanoviště a naváděcích stanovišť.

Závěr

Velitel, který odpovídá za protiletdeckou obranu své jednotky, musí stále studovat situaci, znát taktiku a bojovou techniku a ráz činnosti nepřátelského letectva.

Aby se štáb stal plnohodnotným orgánem velitele při velení prostředkům protiletdecké obrany, musí si dobře osvojit ráz a taktiku útočných vzdušných prostředků nepřítele a musí dobře znát organizaci a vlastnosti jednotlivých prostředků protiletdecké obrany.

Velitelé útvarů a vyšších jednotek protiletdecké obrany musí velmi dobře znát úkoly bráněných vojsk a způsob jejich plnění.

RADIOLOKÁTORY — MOŽNOST JEJICH VOJENSKÉHO POUŽITÍ A OBRANA PROTI NIM

Inženýr kapitán Jaroslav Čapek

Základní princip radiolokátoru, využívání odražených elektromagnetických vln, byl objeven roku 1897 velkým ruským učencem A. S. Popovem. Od té doby, a to hlavně za posledních 20 let, prošla radiolokace značným vývojem a dnes se setkáváme s jejím širokým a různorodým použitím. Pojem radiolokace zahrnuje všechny způsoby určování polohy předmětů, které nemají žádných zařízení, která by se podílela na určování polohy těchto předmětů. To znamená, že k určení polohy využíváme vyslané elektromagnetické energie, jejíž část se po dopadu odráží a vrací zpět. Tato část je přijata přijímací částí radiolokátoru a po zpracování v obvodech radiolokátoru dostáváme údaje o poloze předmětu. Více se nebudu v tomto článku zabývat principy a základními pojmy radiolokace, protože jsou probrány v časopise Dělostřelec, ročník 1953, čís. 6, a ročník 1954, čís. 1. Proberu typy jednotlivých radiolokátorů a jejich použití, použití různých frekvencí a ochranné prostředky proti radiolokaci.

Již bylo řečeno, že v radiolokaci využíváme odrazu elektromagnetické energie. Elektromagnetická energie se šíří prostorem od radiolokátoru směrem na cíl přímočaře. Charakteristické hodnoty, s kterými se v radiolokaci setkáváme, jsou vyjádřeny v radiolokační rovnici, z níž je zřejmé, že dosah radiolokátoru klesá se čtvrtou odmocninou poměru výkonu vyslaného a přijatého. Chceme-li tedy zvětšit dosah radiolokátoru, musíme buďto zvyšovat výkon vysílače anebo zvyšovat směrový účinek antenního systému. Obě cesty zvyšování dosahu mají své meze. V praxi je nutno volit řešení, které nejlépe vyhovuje daným požadavkům (váha, rozměry, příkon, mobilnost a p.).

Pro hrubý informativní výpočet šířky paprsku se používá rovnice

$$\alpha = 60 \frac{\lambda}{a},$$

kde je α šířka antenního svazku ve stupních,

λ délka vlny v metrech,

a rozměr anteny v rovině, v níž měříme šířku antenního svazku.

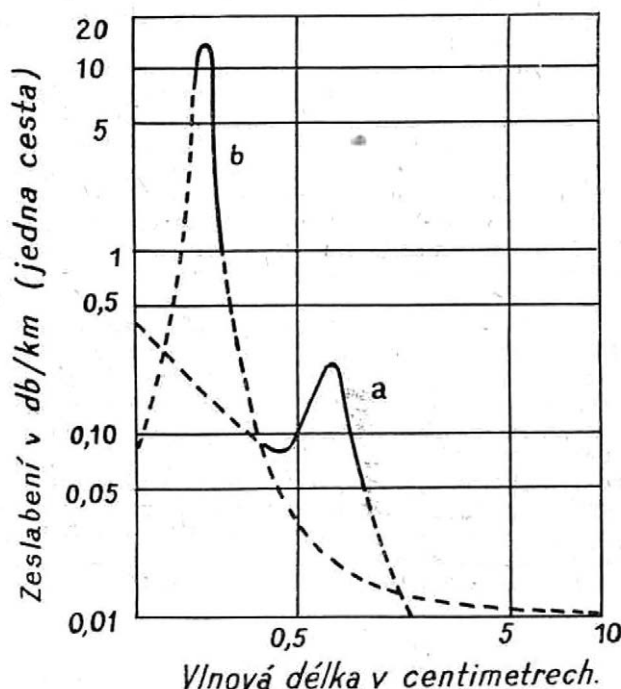
Vzorec pro přibližný výpočet šířky vyzařovacího diagramu pro danou antenu a délku vlny by mohl vést k závěru, že pro účely, kde je požadována co nejmenší antena, bude nejlépe přejít na co nejkratší délku vlny. Ale tomu tak není. Je nutné vždy brát v úvahu požadovaný dosah. V praktickém použití elektromagnetických vln jsme při volbě délky vlny omezeni absorpcí prostředí. Omezení je způsobeno absorpcí molekulárními částicemi ovzduší. Vlivům odrazu od zemského povrchu se bráníme zvednutím antenou vyzařovaného svazku od zemského povrchu, což je tím obtížnější, čím je vlnová délka větší. Také je nepříjemný i odraz od ionosféry, protože způsobuje podvojnost údajů o cíli a nestabilitost. Odrazu od ionosféry se čelí použitím vlnové délky kratší než 7 m, pro

které se tento zjev již prakticky nevyskytuje. Absorpce způsobená jednak elektrickým momentem molekuly vodních par v ovzduší, jednak magnetickým momentem molekuly kyslíku citelně se projevuje pro vlnové délky kratší než 13 cm, a to tím více, čím je vlnová délka kratší.

Na obr. 1 a 2 jsou vyjádřeny útlumy pro různé vlnové délky.

Na obou obrázcích je na vodorovnou osu vynesena vlnová délka v centimetrech, na svislou osu útlum v decibelech/km.

Stupnice obou os jsou logaritmické. Obr. 1 představuje útlum elektromagnetických vln, způsobený vodní parou (křivka a) a kyslíkem (křivka b) při hustotě vodních par 10 g/m^3 a tlaku 760 mm Hg.

Obr. 1.

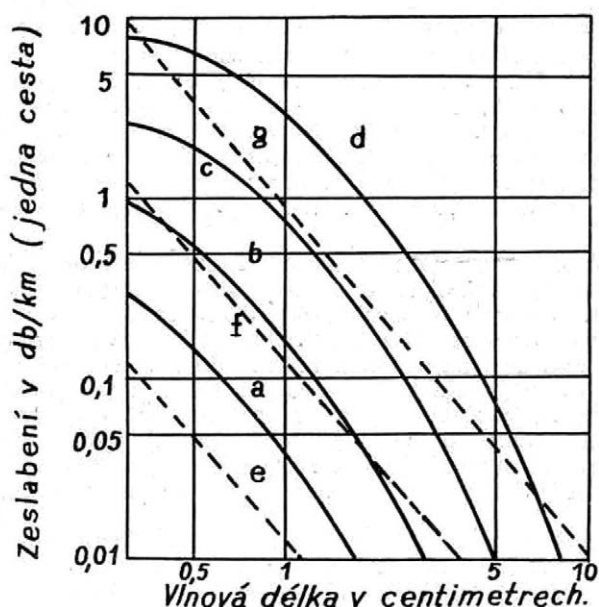
Obrázek 2 představuje závislost útlumu elektromagnetických vln různých délek (od $\frac{1}{10}$ mm do 10 cm) za různých atmosférických podmínek.

- a) mženi — srážky $0,25 \text{ mm/hod.}$,
- b) lehký déšť — srážky 1 mm/hod. ,
- c) střední déšť — srážky 4 mm/hod. ,
- d) prudký déšť — srážky 16 mm/hod. ,
- e) mlha $0,032 \text{ g/m}^3$ — viditelnost na 600 m,
- f) mlha $0,32 \text{ g/m}^3$ — viditelnost na 120 m,
- g) mlha $2,3 \text{ g/m}^3$ — viditelnost na 30 m.

Uvážíme-li, že lze považovat za přípustný ještě útlum 0,01 db/km, je zřejmé, že vlnové délky 2 cm a kratší lze používat jen pro velmi krátké dosahy.

O šíření elektromagnetické energie, hlavně v pásmu decimetrových a kratších vlnových délek, lze říci, že se řídí přibližně zákony optiky. Šíří se přímočaře a je zadržována prostorovými překážkami, které se objeví v cestě vyzařované energii. Aby zaměření bylo přesné, je třeba, aby prostředí, kterým se elektromagnetické vlny šíří, bylo stejnorodé v indexu lomu pro daný kmitočet.

S technického hlediska lze rozdělit radiolokátory na systémy impulsové a na systémy se stálým výkonem (s tak zvanou frekvenční modu-

Obr. 2.

laci). Impulsový systém byl nejvíce rozšířen a zakládá se na tom principu, že vysílač v pravidelných intervalech vysílá impulsy a měří se doba, za kterou se odražený impuls vrátí zpět a je přijat přijímačem. Doba mezi jednotlivými impulsy je dána maximálním požadovaným dosahem, protože musí být zajištěno, že další impuls je vyslán až po přijetí ozvu, t. j. odraženého impulsu.

Systém se stálým výkonem místo jednotlivých impulsů vysílá elektromagnetickou energii, jejíž kmitočet se stále úměrně s časem v určitých mezích mění, při čemž výkon je stále stejný. Energie odražená od cíle a přijatá přijímačem má pak odlišný kmitočet než energie v době příjmu právě vysílaná. Rozdíl kmitočtu je úměrný vzdálenosti cíle.

Srovnáním obou systémů nám vyplynou tyto jejich zvláštnosti:

Impulsový systém je jednodušší, dovoluje zobrazit současně celou situaci, nedovoluje zobrazit blízké cíle. Používané velké impulsové výkony zvyšují obtíže při konstrukčním řešení.

Systém se stálým výkonem přináší nesnadnější vyhodnocování situace, nedává rychlý přehled o situaci, protože není schopen sledovat současně větší počet cílů, dovoluje přímo určovat rychlosti cílů, obtížněji se ruší a dovoluje měřit i nejkratší vzdálenosti. Kromě toho nepracuje s tak velkými maximálními výkony jako systém impulsový při stejném dosahu.

Vzhledem k široké možnosti uplatnění radiolokace byly pořízeny pro vojenské účely rozličné typy radiolokátorů.

Zhruba lze rozdělit užívané radiolokační stanice na pozemní a letecké. Mezi pozemní stanice patří hlásný, řídicí a střelecký radiolokátor.

Hlásný radiolokátor je základní částí hlásné služby. Jeho vlastnosti jsou dány požadavkem objevit přibližující se nepřátelské letouny nezávisle na denní době a povětrnostních podmínkách již ve velké vzdálenosti, řádově 300 až 400 km. Nepřátelské letouny je nutno zaměřit a určit jejich polohu, t. j. dálku, azimut a výšku. Na přesnost nejsou kladeny velké požadavky. Dálka se určuje s přesností 1 až 2% měřené vzdálenosti, azimut s přesností 1 až 2° a výška s přesností — 300 až 500 m.

Radiolokátor pracuje jako přehledový a střeží celý obzor 360°. Proto se u tohoto typu radiolokátoru používá zásadně impulsového systému. Vzhledem na požadovaný poměrně velký dosah pracují hlásné radiolokátory s velkým vysílacím výkonem. Opakovací kmitočet a frekvence jsou také voleny vzhledem na zajištění velkého dosahu. Používá se vlnových délek od 10 cm výše. Na těchto vlnových délkách je obtížné určit pomocí jen jednoho anténního systému poměrně přesněji výšku při současném plnění funkce přehledové. Proto pracují hlásné radiolokátory většinou s dvěma anténními systémy. Jeden je pro funkci přehledovou (střeží prostor 360°) a druhý měří výšku v sektoru, kde byly zjištěny cíle.

U některých typů se používá dvou směrových anténních systémů s reflektory obdélníkového tvaru svírajícími spolu úhel 45°. Pod stejným úhlem vyzařuje radiolokátor dva paprsky. Při přehledování je letoun zachycován postupně oběma svazky, při čemž časový rozdíl mezi oběma ozvy je přímo závislý na výšce radiolokátoru zachyceného letounu. Výšku letounu lze tudíž lehce z těchto údajů určit.

Protože hlásné radiolokátory pracují s vlnovou délkou 10 cm a delší, mají v srovnání s radiolokátory řídicími nebo střeleckými anténní systémy větších rozměrů. To není u těchto typů radiolokátorů na závadu, protože pracují většinou v zápolí, a proto není nutné požadovat jejich větší mobilnost a rychlé uvedení do bojové pohotovosti. Obvykle jedna radiolokační stanice obsahuje 5 až 6 jednotek: vyhodnocovací vůz, vleky s anténními jednotkami a tažné vozy s agregáty. Jako zdrojů se používá agregátů o výkonu řádově 15 kVA.

Řídicího radiolokátoru se používá v protiletadlové obraně. Cíle si buď vyhledává sám nebo je přijímá od hlásných radiolokátorů a pak je přiděluje střeleckým radiolokátorům nebo dává hodnoty pro řízení vlastních letounů. Radiolokátor pracuje opět jako přehledový

a patří mezi radiolokátory středního dosahu. Objevuje cíle do vzdálenosti 150 až 200 km a udává jejich polohu i výšku.

Požadavky na přesnost jsou zvýšeny společně se zlepšením rozlišovací schopnosti. Tato zvýšená přesnost je vyvolána jednak požadavkem navádět vlastní stíhače, jednak udávat cíle střeleckým radiolokátorům, které mají úzký vyzařovací paprsek. Řídící radiolokátory se začleňují k vyšším jednotkám letectva a do sestavy protiletadlového dělostřelectva. Proto je požadována větší mobilnost a poměrně rychlé ustavení. Také rozměrově je řídící radiolokátor menší než radiolokátor hlásný.

Účinnost sítě hlásných a řídících radiolokátorů je zvyšována radiolokačními reléovými stanicemi. Tyto stanice přenášejí situace zobrazené u jednotlivých radiolokačních stanic na velitelská stanoviště. Zkušenosti z minulé války ukazují, že způsob organizace celé radiolokační sítě je rovnocenným faktorem s kvalitou radiolokátorů. Užívání telefonu k dopravě zpráv na velitelské stanoviště se ukázalo jako pomalé pro sdělování situací cílů pohybujících se rychlostmi kolem 1000 km/hod.

Americká armáda měla koncem druhé světové války organisovanou radiolokační službu v Evropě takto:

Základní radiolokační stanice spolupracovala s optickými pozorovacími stanicemi, které hlásily nízko letící nepřátelské letouny. Základní radiolokační stanice pracovaly buď samostatně (hlavně při řízení činnosti stíhačů nad nepřátelským územím), nebo byly propojeny tří takové stanice na kontrolní centrum stíhačů (hlavně pro obranu vlastního prostoru). Na toto kontrolní centrum dávaly radiolokační stanice telefonicky tyto údaje: identifikaci letounů, číslo dráhy, souřadnice a počet letounů, jejich výšku a směr letu. Údaje byly po ověření zapsány na kartu, která se posouvala po mapě. Podle těchto údajů pak byla řízena činnost stíhačů.

Radiolokační relé je modernější a výhodnější prostředek. Vysokofrekvenční cestou přenáší stále situaci z jednotlivých stanic do vyhodnocovacího sálu. Ve vyhodnocovacím sále je pro každou stanici jeden indikátor, odkud je situace překreslována nebo promítána na velkou mapu, na níž může být pak stále sledována vzdušná situace z velkého prostoru. Přenášení situace je uskutečněno přenosy údajů o poloze anteny, kilometrových značek a značek cílů a identifikačních značek. Přenos je bezdrátový pomocí úzce směrových paprsků, čímž je omezena možnost rušení. Kromě toho jsou přenášeny údaje kodovány. Stanice jsou mobilní.

Radiolokační relé nelze zaměňovat s přenosnými indikátory. Přenosných indikátorů se používá na kratší vzdálenost a jsou určeny k zobrazení situace jen pro potřebu velitele, do jehož sestavy je radiolokátor začleněn. Přenos údajů z radiolokátoru do přenosného indikátoru se děje pomocí vodičů, které zapojují indikátor paralelně k indikátoru radiolokační stanice.

Dalším typem pozemního radiolokátoru je radiolokátor střelecký. Je jím vyzbrojeno protiletadlové dělostřelectvo. Řídící radiolokátor přidělí cíl pomocí souřadnic střeleckému radiolokátoru, který podle nich cíl zaměří a dále sleduje. Přitom střelecký radiolokátor předává údaje o poloze letounu ústřednímu zaměřovači, odkud po propočtení balistiky a nadběhu jdou prvky střelby k dělům. Pro snazší vyhledávání cíle bývají střelecké radiolokátory opatřeny i funkcí přehledovou. Tato funkce je podružná, hlavním úkolem střeleckého radiolokátoru je automatické sledování cíle. U střeleckého radiolokátoru je požadována znač-

ná přesnost údajů o poloze cíle. Jejich mobilnost musí být přizpůsobena potřebám protiletadlových baterií. Dosah radiolokátoru je požadován jen do 50 až 100 km. Proto je možné používat poměrně krátké vlnové délky, což také přispívá k přesnosti údajů radiolokátoru. Antena je také poměrně malá. Nejčastěji se používá jako reflektoru parabolického zrcadla.

Obdobné vlastnosti jako střelecký radiolokátor má radiolokátor pro zaměřování postavení minometů. Tento radiolokátor zaměří vystřelenou minu, sleduje ji po její dráze a udá 3 až 4 body její dráhy letu. Z těchto bodů se pak vyhodnotí celá dráha letu miny. Z vyhodnocených údajů lze pak určit postavení minometů. Radiolokátory tohoto typu nebývají opatřeny přehledem 360°, nýbrž jen sektorem do 50°. Tímto sektorem musí být zaměřeny obsluhou do prostoru, v němž se mají minomety zaměřovat.

Radiolokátory při zachycení a sledování cíle nemohou určit jeho příslušnost. Proto se používá zařízení, které umožňuje rozpoznat mezi zachycenými cíli vlastní letouny. Princip identifikace záleží v tom, že radiolokátor je vybaven částí, která po zapnutí vysílá na zaměřený letoun dotazy. Tyto dotazy jsou přijaty identifikačním přijímačem na palubě letounu a vybaví odpověď. Odpověď je přijata radiolokátorem a přivedena do indikátoru. Na stínítku obrazovky se objeví u značky cíle ještě identifikační značka. Podle této značky pozná obsluha radiolokátoru, že zaměřený letoun je vlastní. Identifikace není trvale zapjata, pozemní část se zapíná jen při zaměření letounů, palubní část jen při letu nad územím střeženým vlastními radiolokátory. Identifikační systém je nutno tajit, aby ho nepřítel nemohl zneužít. Dotaz i odpověď bývá kodována, kod je nutno měnit.

Dosud jsem se zmínil jen o typech pozemních radiolokátorů. Avšak se širokým použitím radiolokace se setkáváme také ve vojenském letectví.

Letecký střelecký radiolokátor je jedním ze základních vybavení stíhacího letounu. Je určen jednak k tomu, aby dával pilotovi přehled o situaci v prostoru před ním a tak usnadňoval jeho navedení řídicím radiolokátorem na cíl, jednak aby umožňoval přesnou střelbu palubních zbraní i za ztížené viditelnosti. Aby radiolokátor mohl plnit střelecké úlohy, musí být opatřen přepočítavačem, který opravuje prvky střelby.

Radiolokátor pro ochranu zádi zajišťuje jednomístné letouny před překvapením zezadu. Radiolokátor reaguje na všechny cíle, které se objeví za letounem ve vzdálenosti, z které by mohl být stíhač ohrožen. Indikace se provádí buď světelně nebo akusticky. Vyzařovací diagram anteny, která bývá umístěna v zádi letounu, má tvar kužele zpravidla o vrcholovém úhlu 120° a dosahu 4 až 6 km.

K zajištění bezpečnosti při přistávání rychlých letounů se používá zvláštních zařízení k přistávání po sestupném paprsku. Tento paprsek je vyslán vysílačem umístěným na konci přistávací dráhy a svede pilota až na přistávací dráhu. Přijímač umístěný na palubě letounu indikuje pilotovi odchylky ze směru letu vzhledem k přistávací přímce. Vyrovnáním těchto odchylek vede pilot letoun po správné přistávací dráze. Stálá informovanost o poloze letounu zajišťuje bezpečné přistávání.

Pro letecký průzkum a navigaci se používá panoramatických radiolokátorů. Od těchto lokátorů se požaduje velký dosah a vel-

ký úhel snímání. Pracují jako přehledové radiolokátory a používají, hlavně u novějších provedení, centimetrových vlnových délek.

Speciální panoramatické radiolokátory doplněné speciálními zařízeními k provádění výpočtů slouží jako zaměřovače pro bombardování. Panoramatických radiolokátorů se speciálními úpravami se používá pro průzkum, který lze provádět z velkých výšek a v noci. Přitom je možno fotografovat obraz vytvořený na stínítku. Umístění panoramatického radiolokátoru v letounu je vždy spojeno s podmínkou vyřešení otázky stabilisace, která kompensuje kývání letounu. Stabilisace zajišťuje ozáření terénu antenním svazkem, nezávisle na náklonu letounu. Zamezuje nerovnoměrné ozáření, skreslení přehledového zobrazení a ztrátu dosahu.

K stabilizačním prvkům patří hlavně gyrokompas, servozesilovač a sledovací zařízení. Kromě stabilisace je nutno v srovnání s konstrukčními požadavky na pozemní radiolokátory požadovat u leteckých radiolokátorů nízkou váhu, malou spotřebu energie, zvýšenou odolnost proti velkým změnám teploty a tlaku a otřesuvzdornost. Kromě toho je kladen požadavek na jednoduchost a nenáročnost obsluhy zařízení za provozu.

Široké použití radiolokační techniky ve vojenství přivedlo radiolokaci nejen k širokému rozvoji, ale také si vynutilo vypracování způsobů a prostředků pro boj s radiolokací nepřítele. To je úkolem radiolokačního průzkumu a radiolokační obrany. Dělí se na pasivní a aktivní.

Radiolokační průzkum je zaměřen na odkrytí radiolokačních stanic používaných nepřítelem, na určení jejich polohy a charakteristických vlastností, jako je dosah, vlnová délka, opakovací kmitočet a tvar vysílaných impulsů. Po určení polohy nepřátelských radiolokačních stanic je možno stanovit hluché prostory, t. j. prostory, kde není možné pozorování těmito stanicemi.

Radiolokační průzkum se provádí radiolokačními pátrači. V podstatě jsou to širokopásmové přijímače, které prohledávají pásmo a indikují na obrazových indikátorech pracující radiolokátor. Radiolokační pátrače se vestavují většinou do průzkumných letounů.

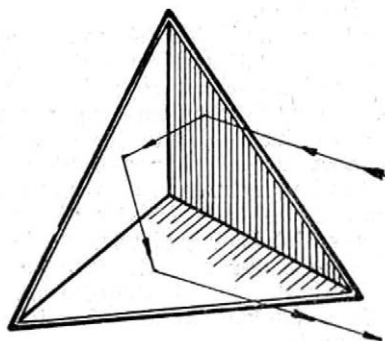
Protože pracující radiolokátor nelze žádným způsobem utajit, je těžké zabránit jeho zaměření. Možnost jeho zaměření lze ztížit omezením zapínání radiolokátorů, hlavně radiolokátorů speciálních. Na př. za minulé války přezkušovali Angličané zpravidla před startem panoramatické radiolokátory. Němci to zpozorovali a tak předem zjišťovali, že se připravuje nálet ještě před startem nepřátelských letounů.

V obraně proti radiolokaci se používá různých způsobů, které jsou nesteréjně účinné.

Jedním z prostředků je maskování vlastních objektů před zaměřením a budování klamných cílů. Jako klamných cílů se používá rohových reflektorů, které mají účinný odraz a mohou tak vytvářet odraz v prostředí, které by se normálně jevilo bez odrazu a tak třeba vytvářelo dobrý orientační bod. Tím se desorientuje osádka letounů při vyhledávání cílů. Na př. vodní plochy se projevují na indikátoru radiolokátoru tmavě, a proto vodní toky, jezera nebo přehrady mohou tvořit dobré orientační body nebo i cíle. Proto se používá rohových reflektorů k vybudování klamných staveb mostů nebo k zamaskování přehrady. V podstatě je rohový reflektor složen z elementárních koutů. Jsou to tříboké duté jehlany, jejichž hrany se sbíhají a ve vrcholech jsou na sebe kolmé. Účinný odraz je způsoben tím, že elementární kout odráží maximum energie do směru, z kterého energie přišla. Účinnost je zvyšována po-

užíváním koutových čtveřic nebo osmic, které se skládají z elementárních koutů. Na obr. 3 je vidět elementární kout a na obr. 4 koutovou čtveřici.

Jiným způsobem obrany proti radiolokaci je snížení, po případě úplné potlačení energie, která se odrazila od cíle a jako ozev poskytovala údaje o poloze cíle. Za tímto účelem byly zkoumány a bylo používáno látek, které pohlcují energii radiolokačních kmitů. Takové látky lze rozdělit na dva druhy: interferenční pohlcovače a absorpční pohlcovače. U látek interferenčních je bráněno odrazu od povrchu cíle pomocí interference s vlnou, která se po proniknutí ochrannou

Obr. 3.

vrstvou vrací zpět na povrch. Šířka frekvenčního pásma, pro které má být zaručeno pohlcování interferencí, je přímo úměrná permeabilitě a nepřímo úměrná koeficientu lomu použité látky. Jako šířku pásma definujeme pásmo frekvencí, v nichž je látkou pohlcena ještě polovina dopadající energie.

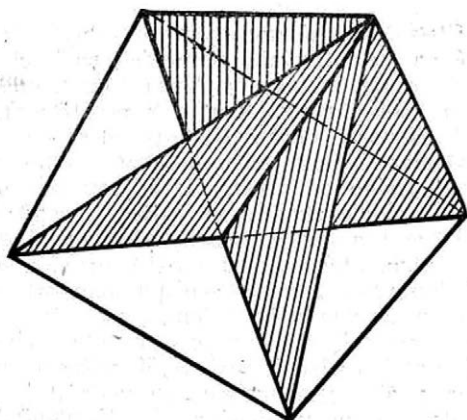
Za druhé světové války byly vyráběny pohlcující látky v Německu a používalo se jich k radiolokačnímu maskování ponorek. Byly to vesměs látky interferenční. Vhodné dielektrické konstanty a permeability bylo dosahováno koncentrací kulových kovových částic karbonylového železa. (Dosahovalo se hodnot dielektrické konstanty $\epsilon = 7$ a permeability $\mu = 3,5$.) Bylo také pracováno i na látkách absorpčních. Tyto absorpční látky obsahovaly jednotlivé vrstvy oddělené od sebe plastickou pěnovou hmotou o dielektrické konstantě $\epsilon = 1$. Vodivost těchto vrstev se zvětšovala rostoucí hloubkou. Těchto látek však nebylo použito, protože pro vyhovující pohlcení pro vlnové pásmo 4 až 13 cm bylo potřeba tloušťky hmoty 6,5 cm.

Účelným prostředkem omezení činnosti nepřátelských radiolokátorů je rušení, t. j. vytváření aktivních a pasivních poruch. Mezi pasivní rušení se zahrnují všechny způsoby vytváření dodatečných značek na indikátorech, které ztěžují činnost operátorů. Na př. je to shazování velkého množství pokovených papírových pásek, jejichž ozvy vytvářejí pak na stínítku indikátoru značky podobné ozvu od letounů.

K aktivnímu rušení nepřátelských radiolokátorů se používá různých method. Je na příklad možno velkým výkonem vysílaným na stejné vlně, jako pracuje radiolokátor, který má být rušen, „zahltit“ přijímač

a tím překrýt ozvy od cílů, nebo namodulovat šum do nosné frekvence, na které pracuje radiolokátor a tím znemožnit zjišťování cílů na stínítku.

Na obranu proti aktivnímu rušení se používá různých metod a způsobů, jako jsou regulace otáček a opakovací frekvence radiolokátoru, laditelná přijímací a vysílací cesta (nepřítel je nucen používat širokopásmových rušičů, ty však nemohou být při omezené váze při použití v letounu tak výkonné), potlačení postranních smyček vyza-

Obr. 4.

řovacích diagramů, v přijímací cestě používání logaritmických zesilovačů a integračních obvodů (t. j. omezování cesty možnosti přehlcení přijímací cesty) a j. Účinným omezením možnosti rušení radiolokátorů je používání většího počtu radiolokačních stanic.

Všeobecně lze říci o radiolokačních stanicích všech typů, že tato zařízení značnou měrou přispívají ke zvýšení bojeschopnosti armády. Jsou to vesměs zařízení složitá a jejich obsluhování je poměrně náročné. Vzhledem k speciálnímu částelem a velkému počtu nelineárních elementů používaných radiolokátorů stále nutno sledovat, zda stanice pracuje za optimálních podmínek a s nejlepšími výsledky. Tato okolnost vede k tomu, že jak operátoři, tak technici radiolokačních stanic musí být se zařízením co nejvíce sžiti a musí mu dobře rozumět. Všichni musí být mistry své zbraně a umět rychle nalézt poruchu, která způsobuje buď úplnou nebo částečnou neschopnost stanice pro provoz.

Vzhledem ke krátkosti doby používání moderních radiolokačních stanic v naší armádě je nutno se zaměřovat na získání poznatků z jejich provozu. Je nutno rozvinout široký provozní výzkum nejen u vývojových orgánů, ale též u vojsk. Výsledky provozního výzkumu je nutno stále vyhodnocovat, doplňovat sovětskými zkušenostmi a používat jich ke zkvalitnění činnosti nynějších stanic a k uplatnění požadavků v dalším vývoji. Při zkvalitňování radiolokační techniky je nutno hledět nejen na otázky systémové, ale i na otázky provozní spolehlivosti. Provozní spolehlivost je u tak složitých zařízení, jako jsou radiolokační stanice, omezoována procentem poruchovosti, které je nutno snižovat zkvalitněním celé součástkové základny v této technice používané.

NĚKTERÉ OTÁZKY ORGANISACE ODSUNU MÍSTNÍHO OBYVATELSTVA Z FRONTOVÉHO PÁSMO

Major Josef Mikulec

Rozdrcení nepřítele lze dosáhnout jen rozhodným útokem. Přesto je však někdy nutné na jednotlivých operačních směrech organisovat na přechodnou dobu i obranu. K tomu je třeba znát a umět provádět všechny druhy zabezpečení obrany. Jedním z prostředků, které mají za účel zabezpečení houževnaté obrany, je provedení odsunu obyvatelstva z přifrontového pásma. Význam odsunu je především v tom, že místní obyvatelstvo je uchráněno od ztrát, které jsou nevyhnutelné, zvláště vzhledem k tomu, že podle zkušeností v Koreji nepřítel se vždy bude snažit vytvořit za frontou pásmo soustavně a hustě ostřelované dělostřelectvem a letectvem, aby isoloval vojska prvních operačních sledů od jejich týlů. K tomu účelu může nepřítel používat nejen klasických zbraní, nýbrž i zbraní hromadného ničení a vytvořit podobných pásem několik. Odsunem obyvatelstva si vojska rovněž vytvářejí lepší podmínky pro využití místních zdrojů, mají větší možnost manévru a mohou být lépe chráněna proti agenturnímu zpravodajství nepřítele. Odsun místního obyvatelstva kromě uvedených důvodů ulehčuje činnost vojsk při přípravě protiofensivy.

Odsun místního obyvatelstva z frontového pásma nařizuje velitel frontu, zpravidla na základě rozhodnutí vojenské rady frontu. Odsun se obvykle provádí z prostorů těch armád, na jejichž směrech se očekává hlavní úder nepřítele. Za provedení odsunu je odpověden velitel armády a přímo jej řídí náčelník týlu.

Při provádění odsunu je třeba těsně spolupracovat s orgány lidové politické správy a plně využívat jejich organizační síť, hlavně orgánů okresních národních výborů. Je třeba se vždy snažit, aby národní výbory převzaly co největší část odpovědnosti a také organizační část práce při zabezpečování odsunu, a podle potřeby těmto orgánům jen pomáhat, jejich práci řídit a usměrňovat. Politický aparát armády i vyšších jednotek musí těsně spolupracovat se stranickými i masově politickými organizacemi, musí provádět vysvětlovací činnost o nutnosti a výhodách odsunu. Je třeba, aby politický aparát armády a vyšších jednotek znal náladu obyvatelstva a ostře zakročoval proti případnému bouření obyvatelstva, je-li odsun prováděn na území nepřítele.

Na základě směrnic frontu a v souhlase s rozkazem velitele armády vejde náčelník týlu ve styk s orgány politické správy, aby se domluvil o následujících otázkách:

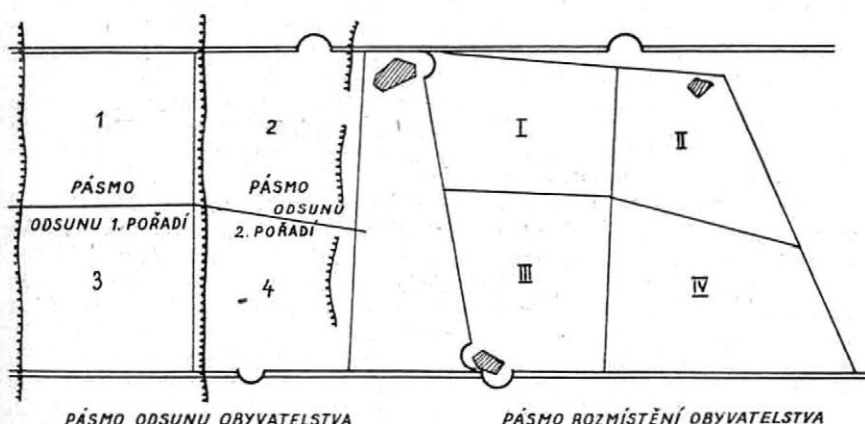
- v kterých prostorech bude odsunutá obyvatelstva rozmístěna a kdo je za jeho rozmístění z orgánů politické správy odpověden;
- jaké množství zásob a movitého majetku si může vzít obyvatelstvo s sebou podle možností dopravních prostředků obyvatelstva a podle toho, kolik dopravních prostředků může přidělit armáda;
- způsob odevzdávání hospodářských zásob obyvatelstva armádě a způsob kompenzace;

- způsob zabezpečení obyvatelstva na shromaždištích a během odsunu;
- upřesnění administrativního dělení prostoru odsunu;
- je-li odsun prováděn na jaře nebo v létě, řeší se otázka sklizně úrody;
- ochrana majetku obyvatelstva, který zůstává v prostorech vysídlení.

Odsunu obyvatelstva může vždy využívat místní reakce k podlamování důvěry k naší armádě. Když byl na příklad ve východním Slovensku nařízen odsun místního obyvatelstva, místní reakce pobuřovala obyvatelstvo demagogickým poukazováním na to, že „Němci nechávali obyvatelstvo spokojeně žít, kdežto osvoboditelská armáda je vyhání z domovů“.

Podle šířky a hloubky pásma, z kterého se odsun provádí, dělí se toto pásmo v rámci armády na několik prostorů. Odsun se obvykle provádí do hloubky třetího pásma obrany, což činí 30 až 40 km i více.

V takovém případě se prostor dělí tímto způsobem:

Obr. 1.

Obyvatelstvo z prostoru 1 se odsunuje do prostoru I, z prostoru 4 do prostoru IV atd. Velikost jednotlivých prostorů jak v pásmu odsunů, tak i v pásmu rozmístění obyvatelstva se určuje podle hustoty obyvatelstva, podle možnosti rozmístění a také podle množství cest jdoucích od fronty do týlu. Příčné dělení pásma odsunu obyvatelstva záleží rovněž na hustotě obyvatelstva a do určité míry může mít na ně vliv i bojová sestava armády. Má-li armáda tři sbory v prvním sledu, může příčné dělení souhlasit s taktickými hranicemi sborů a úseky odsunu mohou být jen tři.

Odsun se provádí zpravidla nejdříve z lichých pásma. Obyvatelstva sudých pásma se může v té době používat k zemním ženíjním pracím na zadním obranném pásmu.

Odsun se provádí na základě rozkazu velitele armády, v kterém se určuje:

1. Zadní hranice pásma, z kterého má být obyvatelstvo odsunuto.
2. Lhůty odsunu obyvatelstva.

3. Prostory rozmístění obyvatelstva po odsunu.

4. Váha zavazadel, které si obyvatelstvo může vzít s sebou, způsob odevzdání zásob obyvatelstva armádě a způsob kompensace, způsob sklizně úrody.

5. Množství armádních dopravních prostředků, kterých může být k odsunu použito, a množství pohonných hmot a mazadel k tomu účelu přidělené.

6. Způsob ochrany majetku obyvatelstva a odpovědnost za ochranu; zabezpečení obyvatelstva během odsunu.

7. Kdo odpovídá za uskutečnění odsunu v jednotlivých prostorech.

Aby se dosáhlo organisovanosti odsunu, organisují se v jednotlivých prostorech sběrná střediska, do kterých se nejdříve shromažďuje obyvatelstvo a odkud se provádí odsun do prostoru rozmístění. Ke shromáždění obyvatelstva i k jeho odsunu se musí plně využívat všech dopravních prostředků obyvatel, hlavně potahů. Obyvatelstvu je dovoleno brát s sebou jakékoli množství zásob a movitého majetku, které si může samo vézt nebo nést, jakož i veškerý skot. Sběrná střediska je třeba organisovat v místech poskytujících skryt, nejlépe v kultivovaných suchých lesích s dostatkem cest. Ve sběrných střediscích je třeba organisovat lékařské zabezpečení, hlavně občanskými lékaři, a také protiletectkou obranu, poněvadž značné soustředění lidí a dopravních prostředků bude vždy přitahovat pozornost nepřátelských letců. Sběrná střediska je nutné určovat v takové vzdálenosti od předního okraje, aby byla mimo dosah nepřátelské dělostřelecké palby.

Aby nedocházelo k zbytečným převozům potravin a dobytka od vojsk, musí zásobovací orgány armády pečovat o to, aby hospodářské přebytky obyvatelstva byly ponechávány na místě a odevzdávány vojskům. Na přijímané potraviny a skot vydávají zásobovací orgány armády (zpravidla se tímto úkolem pověřují orgány kořistního oddělení armády) šekové žádanky a obyvatelstvu se vydávají k stvrzence šekové žádanky ještě kompenzační listy, na základě kterých si stejné množství potravin odebere v prostorech rozmístění od armádních zásobovacích orgánů. Tím se nejen zmenšují vstřícné přísuny materiálu, ale usnadní se i odsun obyvatelstva. Je třeba podotknout, že je nutné všemi prostředky dbát o to, aby odevzdané zásoby byly skutečně kompensovány v plné míře. Takový požadavek vyplývá z charakteru naší armády, v které není možné dopustit, aby obyvatelstvo ať vlastní nebo cizí země bylo šizeno a tím podryvána důvěra v osvoboditelské poslání armády pokrokového státu. Nepodaří-li se obyvatelstvo přesvědčit o výhodách odevzdání vlastních zásob, může dojít k podobným zjevům, jako je zakopávání zásob do skrýší, což vede k jejich znehodnocování, jak tomu bylo u Liptovského Mikuláše na Slovensku při osvobozování těchto území 1. čs. armádním sborem v SSSR.

Plynulý odsun místního obyvatelstva vyžaduje zabezpečení dopravními prostředky. Nehledě na to, že u obyvatelstva, zvláště v zemědělských krajích, bude dostatek potahů, vždy vznikne nutnost určitou část obyvatelstva odsunout dopravními prostředky vojsk. Je třeba vždy předem určit potřebné množství dopravních prostředků, nutné k odsunu, vzít v úvahu dopravní prostředky obyvatelstva a nedostávající se množství poskytnout z prostředků jednotek armádních sborů a armády. Nehledě na požadavek předpisu Týl-I-1, aby odsun obyvatelstva byl prováděn prázdnými vozidly jedoucími od vojsk, jsem toho názoru, že bude téměř ve všech případech nutné vyčlenit k tomuto účelu zvláště určená

vozidla, což je v obraně, vzhledem k jejich menšímu zatížení, plně možné. Při sestavování propočtů a plánu odsunu se musí v plné míře projevit těsná spolupráce s místními orgány lidové správy, které mohou nejlépe posoudit dopravní možnosti obyvatelstva.

Velký význam při odsunu místního obyvatelstva má silniční služba. Aby nebyly rušeny možné přesuny vojsk a také přísun k jednotkám, je nutné pro odsun obyvatelstva určovat zvláštní cesty, které by co nejméně křížovaly přísunové cesty jednotek, hlavně armádní vojenské automobilové silnice (AVAS). Za tím účelem je nutné, aby silniční oddělení provedlo podrobný průzkum cest a navrhlo cesty pro odsun obyvatelstva. Čím větší počet cest, tím je větší možnost rozptýlení proudů obyvatelstva. Na druhé straně je však třeba mít na paměti, že rozptýlení cest vyžaduje značných sil pro regulaci.

Bude velmi účelné, jestliže při organizaci odsunu místního obyvatelstva bude využíváno k pomocným úkonům lehce raněných a rekonvalescentů, hlavně z důstojníků a poddůstojníků, kteří mohou nejen organizovat a zajistit regulační službu, ale mohou být určováni jako vojenští správcové osad.

Všude tam, kde odsunové cesty křížují AVAS nebo armádní příčku, je třeba vytvářet regulační hlídky nebo regulační skupiny pod velením důstojníka.

Provedení odsunu obyvatelstva je velmi složité a vyžaduje podrobného a přesného plánování. K zabezpečení plánování si náčelník štábu týlu může vytvořit dočasnou operační skupinu, jejímž úkolem je organizovat odsun. Operační skupinu je nutno zabezpečit dopravními prostředky a dostatečným počtem lidí a také potřebnou pravomocí. Náčelník operační skupiny je podřízen náčelníkovi týlu armády, kterého pravidelně informuje o průběhu odsunu a předkládá mu své návrhy a požadavky. Náčelníkem skupiny je nutno určovat důstojníka, který je nejen dobrým štábním pracovníkem, ale který má dostatek taktu a je politicky vyspělý. Pracovní dokumenty operační skupiny jsou mapa, přehled zabezpečení a potřeby dopravními prostředky, soupisy obyvatelstva a jiné dokumenty orgánů politické správy.

Operační skupina sestavuje návrh rozkazu pro odsun obyvatelstva z frontového pásma, který schvaluje náčelník týlu a podpisuje velitel armády a náčelník štábu spolu s náčelníkem týlu. Rozkaz pro odsun obyvatelstva je hlavním dokumentem řízení odsunu.

Plán odsunu je možno zpracovávat písemně nebo graficky přímo na mapě nebo na průsvítce. Plán schvaluje velitel armády.

Ve Veliké vlastenecké válce Sovětského svazu byli v některých případech, hlavně na území svazových republik, v prostoru, z kterého bylo odsunováno obyvatelstvo, ponecháni strážníci z místního obyvatelstva, obvykle starší muži. Výběr strážných je třeba provádět co nejpečlivěji v součinnosti se stranickými orgány obcí. Těmto strážným byly vydány dokumenty opravňující je k pobytu v jejich obci bez práva opuštění prostoru obce. Na 10 až 20 domů je nutno počítat s jedním strážným. Před odjezdem obyvatelstvo obvykle své majetek, který nebralo s sebou (nábytek a pod.), shromažďovalo v jedné místnosti domu, která se pevně uzamkla a označila a které nesmělo být nikým z příslušníků jednotek používáno. Při ubytování vojenských jednotek v obci je vždy třeba určit náčelníka posádky, který ručí za nedotknutelnost majetku odsunutého obyvatelstva. Za majetek obyvatelstva v celém prostoru odpovídají ve-

litele jednotek, které v jednotlivých prostorech budují obranu nebo jsou v nich rozmístěny.

Z odsunu se zpravidla vylučuje personál důležitých hospodářských podniků, jejichž chod zabezpečuje činnost vojsk (pily, mlýny, dílny a p.). Tyto osoby je nutné dokonale prověřit a omezit jejich pobyt na prostor nutný k činnosti podniku nebo závodu. Je nutno často měnit průkazy, které je opravňují k pobytu v přífrontovém pásmu, a organisovat kontrolu činnosti uvedených osob.

V přífrontovém pásmu je nutno organisovat přísnou kontrolu, aby bylo izolováno přífrontové pásmo od pásma, do kterého bylo obyvatelstvo odsunuto. Strach o majetek nutí obyvatelstvo k tomu, že se snaží proniknout zpět do svých domovů. Tak v prostoru Liptovského Mikuláše se značná část obyvatelstva vracela v noci lesními pěšinami do svých vesnic a musela být odsunována znovu.

Odsun obyvatelstva z frontového pásma je věc velmi těžká a choulostivá. Je doplňkovým úkolem pro příslušníky týlu jednotek armády, kterému je třeba již při mírové přípravě štábních důstojníků věnovat zvláštní pozornost vzhledem k tomu, že v mírových podmínkách není možno provádět tuto činnost prakticky. Proto je třeba vždy věnovat pozornost i tomuto tematiku při velitelsko-štábních cvičeních na mapách a při výuce našich týlových kádří.

OPERAČNÍ A BOJOVÁ PŘÍPRAVA

PŘESNÉ VOJENSKÉ NÁZVOSLOVÍ, JEDEN Z PŘEDPOKLADŮ RYCHLÉHO A JEDNOZNAČNÉHO VELENÍ

Kapitán František Švarc

I

J. V. Stalin řekl ve svých statích o marxismu v jazykovědě: „Nepřetržitý růst průmyslu a zemědělství, obchodu a dopravy, techniky a vědy vyžaduje od jazyka doplňování jeho slovníku novými slovy a výrazy, nezbytnými pro jejich činnost. A jazyk, bezprostředně odráží tyto potřeby, doplňuje svůj slovník novými slovy...“ (J. V. Stalin, O marxismu v jazykovědě, Svoboda 1950, str. 11).

Tato Stalinova slova platí i pro vojenskou vědu, pro situaci, v níž se ocitáme při zpracování nových řádů a předpisů, které přinášejí nejnovější výsledky vojenské vědy. To před nás leckdy staví úkol tvořit nové názvy tam, kde jde o názvosloví čistě vojenské (organizační, zbrojní, taktické atd.), a zavádět nové, již vytvořené pojmy, kde běží na př. o lékařství, chemii atd.

Tvoření nových názvů se ovšem nemůže dít libovolně a neorganizovaně. Je třeba, aby tu úzce spolupracovali vojenští odborníci a vojenští jazykoví pracovníci - filologové. Úkolem filologů je nalézt, posoudit a schválit slovtvornou stránku nového názvu i jeho terminologickou vhodnost a výstižnost, příslušní odborníci pak dbají o správnou věcnou náplň nového názvu.

Jedině tak se vyhneme názvům, které by sice byly jazykově nezávadné, ale věcně by nevyhovovaly, nebo které by snad vyhovovaly odborníkům, byly by však tvořeny bez nutné účasti jazykového citu nebo by zcela porušovaly soustavu vojenského názvosloví.

Tyto naše zásady se ovšem zcela liší od způsobu tvoření nových názvů v imperialistických armádách, o čemž výstižné příklady přináší Sovětská jazykověda, Praha 1954, str. 102 až 103: „Hitlerovští vojenští konstruktéři, nepřilíhají jistě kvalitou své nové techniky, dávali novým typům zbraní „zastrašovací“ názvy. Stačí vzpomenout fašistickou propagandou vyhlášené a sovětskou armádou po tisících ničené tanky „Tiger“, „Königstiger“, „Panther“, obrněná auta „Luchs“ (Rys) a radiem řízené torpedové tančičky „Goliat“ (Goliáš) (srov. také termín „Panzerschreck“ — pancéřovnice).

„Zastrašovací“ terminologie používají i anglo-američtí konstruktéři. Srov. stíhačky „Aircobra“ (Létající kobra), „Kingaircobra“ (Létající královská kobra), „Maroder“ (Záškodník), „Spitfire“ (Chrlíč ohně), „Typhoon“ (s tryskovým motorem — Tajfun), bombardovací letouny „Flying fortress“ (Létající pevnost), „Mosquito“ (Moskyt) a tank „Ali-gator“.

Některé anglo-americké vojenské termíny si zachovávají žargonový ráz, který přímo ukazuje na jejich původ: „bazooka“ americká raketová protitanková ruční zbraň (podle jednoho z rekvizitních předmětů zná-

mého amerického estrádního umělce); „jeep“ — $\frac{1}{4}$ tunový vůz „Willis“ (Jeep — jméno hrdiny ze stránky humoru v amerických novinách, jehož hranatou hlavu připomíná kapota tohoto vozu); „Kiwi“ — důstojník pozemních služeb letectva (kiwi — rod nelétajících ptáků z třídy pštrosovitých, žije v Australii); „Mae West“ — korková záchranná vesta pro letce (na počest operetní umělkyně, známé svým . . . bujným poprsím).“

Tyto ukázky jistě náležitě ukazují ráz i hodnotu názvosloví imperialistických armád.

II

Vhodnost a výstižnost navrhovaného termínu zkoumáme a určujeme několika měřítky. Každý vědecký termín má být jednoznačný a co nejpresnější. Dvojnásob platí tento požadavek pro vojenské termíny, jejichž nepřesnost či mnohoznačnost by mohla přinést ve válce nenahraditelné škody. Příklad uvádí R. G. Piotrovskij v článku K otázce studia termínu (Sovětská jazykověda, Praha 1954, str. 101): „Je nutno poznamenat, že v kapitalistických zemích vládne všeobecná neuspořádanost odborné terminologie; v tom se zračí neustálé konflikty mezi jednotlivými firmami a koncerny, což je produktem nerovnoměrnosti vývoje kapitalismu a vnitřních rozporů imperialistického systému. Tato neuspořádanost je skutečnou pohromou pro techniky. Náznorným příkladem toho je nekoordinovanost vojenské terminologie anglických a amerických armád, jejichž jednotky byly za druhé světové války pod společným velením. Tato mnohoznačnost vojenských termínů vedla často k operačním nedorozuměním a dokonce měla zhoubné důsledky. Radiogram vyslaný jednou americkým letcem o tom, že se objevila nepřátelská letadla (ships), byl Angličany pochopen jako zpráva o nepřátelských lodích, poněvadž v anglické terminologii označuje slovo (ship) pouze loď, a ve významu letadla se nikdy nevyskytovalo. Málem z toho došlo k vážné katastrofě.“

Jednoznačnost termínů znamená, že nejsou doprovázeny původními, často nežádoucími významy. Na př. zdálo by se na první pohled, že by vyhovoval název kulometník (za střelce z kulometu), protože je tvořen stejnou příponou jako samopalník. Bez přídavného jména tento název vyhovuje, nemůžeme však říci těžký kulometník a lehký kulometník, protože to v nás vyvolává zcela jinou představu. Podobně ženista nemůže dobře říci na př. útočná lávka, ale musí říkat útoková lávka.

Uvedené příklady jsou jen dokladem toho, že i ve vojenském odborném vyjadřování užíváme jako dorozumívacího prostředku a jako nástroje myšlení společného celonárodního jazyka, jeho mluvnické stavby a také jeho základního slovního fondu. Slovní zásoba národního jazyka, jíž užíváme v běžném styku, je tu však rozmnožena o přesná pojmenování potřebná v jednotlivých odvětvích vojenské vědy a techniky.

III

Vojenské odborné názvy nejsou izolovány, ale tvoří ucelenou soustavu, neboť soustavnosti věcné, pojmové, musí odpovídat také soustavné třídění výrazových prostředků.

České vojenské názvosloví bylo v podstatě vybudováno v buržoasní republice po roce 1918. Těsnou spoluprací filologa s vojákem odborníkem vznikla na schůzích tehdejší názvoslovné komise i mimo ni termi-

nologie, které užíváme v podstatě dodnes. Byla vytvořena soustava, v níž na př. přípona -ák byla rezervována pro jména jednoduchých nástrojů, jako škrabák, šroubovák, vytěrák, držák; v názvosloví zbraní byla přípona -dlo rezervována pro složitější mechanismy zbraní (spuštěadlo, mířidlo) a pro výstrojové předměty stojící mezi složitějšími stroji typu „plnička“ a prostými nástroji typu „škrabák“ (viz VI. Šmilauera Vojenské názvosloví ručních střelných zbraní a kulometů, Naše řeč 1936, čís. 2 až 5). Zmíněný již příklad samopalník — kulometník však dokazuje, že praxe někdy brání tomu, aby bylo užíváno názvu, který jinak dobře zapadá do vytvořené soustavy.

Odborné názvosloví každého oboru je spjato s jeho rozvojem. Proto prudký rozvoj naší lidově demokratické armády, kterou budujeme podle vzoru nejlepší armády světa, slavné Sovětské armády, přináší rozsáhlý pohyb do našeho názvosloví, které musíme jednak měnit, jednak doplňovat. Je to zejména taktika a organizace, kde se tento ruch projevuje nejvíce, ale zasahuje to i všechna ostatní odvětví našeho vojenského názvosloví, ať již je to na př. názvosloví ženijní (shrnovač, škrabák, dopravník, srovnavač), nebo zbrojní (samohybné dělo, samopal, raketa).

IV

V současné době se při tvoření nových termínů setkáváme s řadou problémů, z nichž o dvou nejvýznačnějších je nutno zmínit se obsírněji.

1. Vnější podoba ruského slova s českým někdy svádí k tomu, že je prosazováno převzetí ruského termínu. V tomto případě je však nutno postupovat velmi opatrně. Ačkoli mají čeština a ruština stejný praslovanský základ, jejich samostatný vývoj trvající staletí způsobil, že slova, jež v ruštině mají podobné znění jako v češtině, mají mnohdy zcela odlišný význam. Na př. pro slovo zástava uvádí Ožegovův výkladový slovník ruského jazyka z roku 1952 význam „brána, myto, hlídka“; v našem jazyce však zástava znamená „prapor“, dále pak „to, čím se zajišťuje pohledávka“. Podobné jsou rozdíly na př. ve významu slov: dělo, puška, vojna, vor, doklad, lávka, nakázat atd. Jindy se tato podobně znějící slova liší jen určitým významovým odstínem. Slova z ruštiny přejímal s úspěchem do našeho jazyka již Jungmann a ani naše vojenské názvosloví se jim nevyhýbá, na př. zcela již zdomácněly výrazy prověrka, prověřovat, okop a j. Je jen třeba uvědomit si, že ne vždy je možno převzít ruský termín do češtiny.

2. Druhým takovým problémem je otázka přejímání cizích slov. VI. Šmilauer ve zmíněné již stati Vojenské názvosloví ručních střelných zbraní a kulometů říká toto: „Slovům cizím se komise vědomě vyhýbala, a to jak slovům mezinárodním, tak i slovům z jiných slovanských jazyků (což se po vzoru Jungmannově pokládalo za zcela nezavadný zdroj nových slov). Výjimek není mnoho. Purismus nešel tak daleko, aby byla odmítána i slova vžitá (revolver, lafeta, konsola); i v speciálnějších terminologiích zůstala některá cizí slova (na př. u leteckých kulometů: regulátor, synchronizační spuštěadlo). Z ruštiny bylo pak... přejato něco názvů.“ (Na př. zátravka.)

Pro naši nynější činnost je nám vodítkem stanovisko Výboru technické terminologie Akademie věd SSSR, které tlumočí A. M. Terpigorev ve svém článku O uspořádání technické terminologie (Sovětská jazykověda, Praha 1953, str. 459): „V předrevoluční době bylo masové pře-

jímání z cizích jazyků vyvolána technickou zaostalostí. Termíny cizího původu byly zaváděny spolu s technickými předměty a technickými pojmy. Bouřlivý rozvoj techniky v naší zemi odstranil předpoklady pro zavádění takových termínů do ruské technické terminologie. Kromě toho termíny cizího původu mají podstatný nedostatek: vadí jednoduchosti a srozumitelnosti celé terminologické soustavy. — Výbor technické terminologie se proto domnívá, že v současné době se musí technická terminologie rozvíjet hlavně „...rozvíjením a zdokonalováním základních prvků dosavadního jazyka“ (J. V. Stalin, O marxismu v jazykovědě, Svoboda 1950, str. 26). Při uspořádání terminologie té neb oné disciplíny obrací výbor zvláštní pozornost na očištění terminologie od termínů cizího původu neopodstatněně zavedených a na jejich záměnu termíny vytvořenými z prvků vlastního jazyka. Netýká se to ovšem termínů, které trvale vešly do slovní zásoby. Při záměně toho nebo onoho termínu má výbor stále na zřeteli, do jaké míry se termín vžil a jaká je kvalita nově navrhovaného termínu.“

Tento názor nás vedl také při zavádění nových termínů do ženijního názvosloví, jako je shrnovač (dříve bulldozer), škrabák (scraper), dopravník (transportér), srovnavač (grader), rypadlo (bagr).

V

Na závěr bych chtěl nastínit úkoly, které v oboru našeho vojenského názvosloví vojáký filology očekávají.

Má-li být v budoucnu vojenské názvosloví tvořeno plánovitě a má-li být dbáno o kontinuitu v jeho vývoji, je třeba řídit se těmito zásadami (A. M. Terpigorev, O uspořádání technické terminologie, Sovětská jazykověda, Praha 1953, str. 546): „Nezbytná potřeba vytvoření nového termínu vzniká tehdy, když je třeba odstranit mnohoznačnost termínu, nebo zaměnit neuspokojující, zastaralý termín, ale i tehdy, když pro jakýkoli pojem daného systému odpovídající termín vůbec neexistuje. Rozbor existujících technických termínů ukazuje, že se v podstatě tvoří těmito způsoby (nebo jejich kombinací): 1. vytvořením slovního spojení, odvozených, složených nebo zkratkových slov na základě slovní zásoby jazyka, 2. změnou významu existujících slov a 3. zavedením cizích přejatých slov.“

Aby byly odstraněny nahodilé nedostatky v terminologii, „třeba zkoumat její termíny v systému, který odpovídá celému systému pojmů dané disciplíny. Bez toho je nemožné jakékoliv uspořádání, poněvadž nedůsledné nahrazení jednotlivých nevhodných termínů může existující terminologii jenom zkomplikovat, může vést k tvoření mnohoznačných termínů nebo dublet.“

Předpokladem pro zdárné rozvíjení naší terminologie bude uspořádání všech termínů vojenského názvosloví, vzniklých po roce 1945, a značné části termínů vzniklých za první republiky, což dosud pro jiné nálehavé úkoly nemohlo být splněno. Vykonání této velké práce zaručí, že naše československá armáda bude mít tak dokonalou terminologii, jak dokonalé jsou i zbraně, které jí dává náš pracující lid.

VOJENSKO-HISTORICKÁ ČÁST

SEDMÝ DRŤIVÝ ÚDER

Podplukovník Karel Blažek

I. Úvod

Sedmým drtivým úderem jsou operace sovětských vojsk na území Rumunska a Bulharska, jejichž výsledkem bylo rozbití nepřátelského uskupení „Jižní Ukrajina“ a vyřazení Rumunska a Bulharska z války na straně Německa.

Předpoklad pro úder sovětských vojsk na území Rumunska byl vytvořen vítězstvím sovětských vojsk v druhém a třetím úderu. V ohromné bitvě na západobřežní Ukrajině v únoru a březnu 1944 (druhý úder) dosáhla sovětská vojska 2. ukrajinského frontu všeobecně severní části karpatského oblouku, horního toku řeky Seretu, prostorů Jass a Kišinev, a vojska 3. ukrajinského frontu po porážce německých a rumunských vojsk v oděské operaci (spolu s krymskou operací — 3. úder) v dubnu řeky Dněstru. Jižně od Tiraspolu přešla Dněstr a vytvořila významné předmostí.

Tím však nebyly dosud splněny všechny podmínky nutné k úplnému zabezpečení úspěchu operace k rozbití nepřátelských vojsk v Rumunsku.

Německá fašistická vojska byla ještě na Bílé Rusi (skupina armád „Střed“) a v západní Ukrajině (skupina armád „Severní Ukrajina“). Průběh fronty nebyl pro sovětská vojska v západní Ukrajině výhodný. Běloruský oblouk — fronta probíhala na čáře Vitebsk, Bobrujsk, Mozyr, jižně od Pinska, západně od Lucku, západně od Černovic — dával nepříteli určité možnosti ztěžovat situaci sovětských vojsk na Ukrajině.

Sovětská armáda řadou operací v červnu až srpnu 1944 rozhodně změnila situaci ve střední části sovětsko-německé fronty. Německá vojska na Bílé Rusi byla rozdrčena údery sovětských vojsk ve směru do Východního Pruska a ve směru na Varšavu. Byl to pátý drtivý úder. Sovětská vojska jej vedla v červnu a červenci 1944. Šestým úderem rozbila pak sovětská vojska německé uskupení v západní Ukrajině v červenci a srpnu 1944. Sovětská armáda dosáhla po těchto vítězstvích hranic Východního Pruska, řeky Visly v prostoru Varšavy a podél toku na jih až do prostoru Sandoměře a čáry Sandoměř, Krosno. Odtamtud fronta probíhala po severních svazích Karpat a navazovala v severní části karpatského oblouku na frontu 2. ukrajinského frontu.

Těmito dvěma údery dosáhla Sovětská armáda nejen rozhodujícího úspěchu proti severnímu křídlu německých fašistických vojsk sovětsko-německé fronty, ale připravila i strategicky vhodné podmínky pro operace do Rumunska. Vzájemná spolupráce mezi oběma křídly nepřátelských vojsk byla dále podstatně ztěžována a německé fašistické velení nebylo s to rozhodujícím způsobem ovlivnit nebo snad mařit operace Sovětské armády proti jižnímu křídlu svých vojsk.

Sovětská armáda dosáhla v průběhu operací v roce 1944 až do srpna — v rámci strategického plánu roku 1944 — mimořádných úspěchů. Sovětská vojska osvobodila velkou část sovětského území, část Polska,

část Rumunska a dosáhla téměř hranic Československa. Nebyla dosud osvobozena území Estonské, Lotyšské a větší část Litevské sovětské socialistické republiky a nebyla také ještě osvobozena území na severu (oblasti Pečengi) a část Moldavské sovětské socialistické republiky. Sovětská armáda se připravovala dokončit osvobození celého území Sovětského svazu, splnit svou osvobozeneckou úlohu vůči národům Polska, Československa a balkánských zemí a pak přenést dějiště operací na území nepřítele, zničit nepřátelská vojska a dovršit vítězství.

Politický cíl osvobodit lid balkánských zemí od fašistického jha, který plnila sovětská vojska na jižním křídle, vedl současně i k postupné izolaci fašistického Německa. Šlo tedy v bitvách na Balkáně v podstatě o to, vyřadit Rumunsko, Bulharsko a pak i Maďarsko z války na straně Německa a izolovat tak Německo, poskytnout přímou pomoc národně osvobozeneckému hnutí v těchto zemích a zvláště v Jugoslavii, a umožnit lidu všech těchto zemí svrhnout fašismus. Byly tak dány i nejdůležitější podmínky ke vzniku lidových demokracií na Balkánském poloostrově.

Významnou okolností v souvislosti s politickým cílem je i ta skutečnost, že Sovětská armáda provedla operace v rychlém tempu a předešla tak pokusy amerických a anglických vojsk proniknout na Balkán.

Politickému cíli odpovídal i strategický cíl ofensivy do Rumunska a Bulharska, totiž: rozbít velké uskupení německých a rumunských vojsk (uskupení „Jižní Ukrajina“), vyřadit Rumunsko a Bulharsko z války na straně Německa a proniknutím na Balkánský poloostrov provést hluboký obchvat celé německé fronty z jihu.

II. Situace na frontě 2. a 3. ukrajinského frontu

Vojska 2. a 3. ukrajinského frontu byla před zahájením bitvy na čáře: Štraja, Gura Humorului, Pascani, severně od Jassy, Petrești, Bravicea, Orhei, Dubosari, dále na jihovýchod podél toku řeky Dněstru až k ústí řeky do Černého moře.¹⁾

1. Nepřítel

Proti vojskům obou ukrajinských frontů se bránila německá a rumunská vojska čtyř vševojskových armád (dvě německé a dvě rumunské armády), které tvořily dvě skupiny armád. Obě skupiny armád byly podřízeny jednomu velení a tvořily uskupení „Jižní Ukrajina“ (velitel generál Friesner). Celé uskupení mělo celkem padesát jednu divisi a brigádu, z toho 26 divisi rumunských. Počet tankových jednotek byl nízký. Německé vrchní velitelství po rozhodných operacích Sovětské armády v 5. a 6. drtivém úderu přesunulo z Rumunska na severní strategické křídlo kromě čtyř pěších divisi také šest tankových divisi, tedy $\frac{9}{10}$ všech tankových jednotek, které mělo v Rumunsku. Tím značně zeslabilo svou frontu v Rumunsku (z šedesáti jedné divise a brigády na padesát jednu). Přesto měla německá a rumunská vojska v Rumunsku celkem jeden a půl milionu osob, z toho 938 000 Rumunů. Z počtu rumunských vojsk bylo přímo na frontě 538 000 osob.

Rumuni utrpěli v průběhu války mimořádně velké ztráty. Jen v bitvě u Stalingradu ztratili osmnáct divisi, na Krymu sedm divisi a další těžké ztráty utrpěla rumunská armáda na Kavkaze, na Tamanském polo-

¹⁾ Správná výslovnost názorů je uvedena v poznámce na konci článku.

ostrově atd. Počet divisí, který po těchto porážkách v Rumunsku zůstal — celkem jedenáct divisí —, byl na jaře 1944 zvýšen podle německého vzoru totální mobilisací na 26 divisí. Přes drastická opatření byl počet osob v rumunské armádě proti počtu v roce 1941 v době napadení Sovětského svazu o 400 000 osob nižší.

Německé velení si uvědomovalo, že rumunský voják není ochoten bojovat za zájmy německého imperialismu. Proto také uskupilo svá vojska tak, že obě rumunské armády umístilo na křídlech sestavy, obě německé armády ve středu sestavy.

Německé a rumunské síly byly tedy uskupeny takto (od západu): 4. rumunská armáda, 8. německá armáda, které tvořily skupinu armád Wöhler, od Straja po prostor východně od Petresti na frontě 250 km široké. Obě armády měly dvacet šest divisí a brigád, z toho osmnáct rumunských. Hlavní síly této skupiny (patnáct divisí, z kterých byly tři rumunské, tedy víc než polovina sil) byly umístěny v prostoru meziřící mezi Prutem a Seretem. Dále na frontě v šířce asi 280 km byla 6. německá armáda a 3. rumunská armáda sloučeny ve skupinu armád Dumitrescu, a to od prostoru východně od Petresti až k Černému moři. Tato skupina měla dvacet pět divisí a brigád, z toho osm rumunských. Hlavní síly (patnáct výhradně německých divisí) bylo umístěno v prostoru Kišiněv. Hranicí mezi oběma skupinami armád byla všeobecně řeka Prut.

Kromě těchto sil mělo německé velení ještě k dispozici patnáct samostatných pluků a dvaatřicet samostatných oddílů, v celkové hodnotě do dvanácti vyšších jednotek.

Německá a rumunská vojska dosáhla v divisích a v dělostřelectvu této operační hustoty: jedna divise na 12 km, na důležitých směrech v prostorech Jassy, Kišiněv, Bendery jedna divise na 7 až 8 km. V dělostřelectvu 13 hlavní na 1 km, na důležitých směrech 25 až 27 hlavní na 1 km.

Z uskupení sil je zřejmé, že německé velení položilo důraz na střed fronty do prostoru mezi řekami Seret a Prut a mezi Prut a Dněstr. Prostor Kišiněva byl pak prostorem hlavního odporu. Německé velení očekávalo úder sovětských vojsk z prostoru severovýchodně a východně od Kišiněva.

Hranice mezi oběma skupinami armád (Prut) nebyla volena vhodně. Byla tím ve značné míře omezena operační součinnost mezi oběma skupinami.

2. Charakteristika bojiště

Území rozhodujících operací sedmého úderu je na severu vymezeno čarou Pascani, Orhei, na západě východními svahy Karpat, na jihu čarou Focșani, Balaci, delta Dunaje a na východě řekou Dněstr a pobřežím Černého moře.

Řekou Prutem je toto území rozděleno ve dvě meziřící, a to mezi řekami Seret, Prut a mezi řekami Prut, Dněstr. Na území mezi Seretem a Prutem se zvedá Moldavská plošná vyvýšenina, zčásti zalesněná, dosahující výšky 400 až 550 m. Návrší mají většinou směr poledníkový. Hlavní a nejdůležitější komunikace vedou ze severu na jih.

Mezi Prutem a Dněstrem se zvedá Besarabská pahorkatina dosahující nejvyšší nadmořské výšky kolem 450 m. Terén má pahorkovitý ráz přerušovaný hlubokými, úzkými údolími přítoků Prutu a Dněstru. Jižně

od čáry Leovo, Bendery přechází pahorkatina v rozsáhlou přímořskou nížinu, která má v prostoru dunajské delty množství říčních ramen a bažin.

Zvláště důležitým prostorem pro spojení severovýchodních částí s územím jižního a jihozápadního Rumunska, politicky i hospodářsky nejvýznamnějších oblastí Rumunska je prostor města Focšani.

Tímto územím procházejí nejdůležitější komunikace z jihu na sever a na východ. Ovládnutím prostoru „fokšanských vrat“ otvírají se cesty do centrálních oblastí Rumunska.

Pro obranu byla výhodnější fronta orientovaná na východ, vzhledem k poledníkovému toku řek a i převážně poledníkovému směru hřbetů Besarabské vyvýšeniny. K obraně proti směru toku ze severu bylo lze s výhodou využít toku řek, hlavně přítoků Prutu (Bahlui a horního toku Bârladu) v meziříčí mezi Seretem a Prutem. Na kišiněvském směru dávaly ještě dobré možnosti obrany řeky Bâc, Botna a Cogâlnic.

Z charakteristiky terénu vyplývá, že neztěžoval podstatným způsobem činnost a spolupráci vojsk v útočné operaci. Přesto však při současné útočné operaci v obou meziříčích byla zřejmě nutná důkladná příprava součinnosti a stálá pružná koordinace činnosti vojsk v obou prostorech za boje, zvláště pak v operaci s cílem obklíčení nepřátelských vojsk. V průběhu boje bylo třeba neustále doplňovat součinnost rychlých skupin a úderných uskupení útočících západně a východně od toku řeky Prutu.

Pro rozvíjení úspěchu do nitra Rumunska a do Bulharska mělo pak rozhodující význam rychlé ovládnutí prostoru Fokšanských vrat a přechodů přes Dunaj.

3. Obrana nepřítele

Německé velení věnovalo velkou péči vybudování důkladné obrany. Vybudovalo několik pásem obrany. Zastavení vítězného postupu Sovětské armády znamenalo pro Německo udržení vojensky a hospodářsky důležité oblasti. Vždyť právě z Rumunska hradilo Německo největší část spotřeby nafty (z oblasti Pločti) a čerpalo tamodtud i jiné důležité suroviny a výrobky (na př. rudy ze Sedmihradska, obilí a j.). Kromě toho ztráta Rumunska a Bulharska znamenala pro fašistické Německo ztrátu politického vlivu na Balkáně.

Německé velení, očekávající úder sovětských vojsk na jasském a kišiněvském směru, položilo těžiště obranných prací do prostoru Târgu Frumos, Jassy, návrší Dealu Mare trig. 387, dvacet km jihozápadně od Jassy, a do prostoru Kišiněv. Hloubka taktické obrany dosahovala 6 až 8 km, v některých prostorech 10 až 15 km. Hlavní obranné postavení mělo přibližně 2 až 3 zákopy, místy 3 až 4 zákopy. Před předním krajem vybudoval nepřítel zátarasy všech druhů.

K obraně využil jak nejdůležitějších toků řek (Seret, Prut, Dněstr), tak i menších řek Bahlui, Bârlad, Bâc, Botna a Cogâlnic. Také hřbet Dealu Mare mezi řekami Seret a Prut byl opevněn. Rovněž důležitá města byla opevněna, na př. Jassy, Kišiněv, Roman, Bacau, Focšani. Opevněné rajony byly vybudovány v prostorech Jass a Târgu Frumos.

S budováním obrany začali Němci hned na jaře v roce 1944, po celé léto obranu zesilovali a zdokonalovali. Budovali pevnůstky i pevnosti na směrech očekávaných útoků sovětských vojsk.

III. Zámysl sovětského hlavního velitelství a rozhodnutí velitelů frontů. Příprava bitvy

Zámysl

Sovětské hlavní velitelství v souhlase se strategickým cílem bitvy a vzhledem k dané konkrétní situaci zamýšlelo:

Zničit nepřátelské uskupení v prostoru Jassy, Kišiněv, Bendery vojsky 2. a 3. ukrajinského frontu ve vzájemné součinnosti, dosáhnout čáry Bacău, Leovo, Tarutino a pak rozvíjet úspěch ve směrech na Focșani, Galaci, Izmail.

Ze zámyslu vyplýval pro 2. ukrajinský front úkol, silným úderným uskupením prolomit frontu nepřítele severozápadně od Jassy ve všeobecném směru na Huși, vyjit značnými silami na řeku Prutu v úseku Huși, Fălciu, přehradit cesty kišiněvského uskupení nepřítele na západ a spolu s 3. ukrajinským frontem obklíčit a zničit kišiněvské nepřátelské uskupení.

V dalším průběhu měl 2. ukrajinský front rozvíjet úspěch ve směru na Focșani.

Za operace mělo být hlavní úderné uskupení frontu spolehlivě zabezpečeno ze západu.

Vojska 3. ukrajinského frontu měla za úkol mohutným úderným uskupením prolomit nepřátelskou obranu jižně od Bendery a útočit ve všeobecném směru na Huși, vyjit značnými silami na řeku Prut severně od Leovo a ve vzájemné součinnosti s vojsky 2. ukrajinského frontu obklíčit kišiněvské uskupení vojsk nepřítele. V jihozápadním směru měla vojska dosáhnout čáry Leovo, Tarutino.

Potom měla vojska 3. ukrajinského frontu rozvíjet úspěch ve směrech na Reni a na Izmail.

Částmi sil měl front zabezpečovat operaci na křídlech.

Sovětské hlavní velitelství předvíдалo provedení operace ve dvou obdobích. V prvním období měl být proveden oboustranný obchvat nepřátelského kišiněvského uskupení údery ve směrech severozápadně od Jassy, Fălciu a jižně od Bendery, Huși. V druhém období současně s ničením nepřátelského uskupení mělo být provedeno pronásledování zbytků nepřítele s cílem co nejrychleji proniknout do nitra Rumunska.

Tato velká útočná operace s cílem obklíčit a zničit nepřítele, nazývaná jassko-kišiněvskou operací, měla tedy, jak vysvítá ze zámyslu operace, dát rozhodující podmínky k dalším energickým úderům do hlavních oblastí Rumunska a do Bulharska a tím i ke splnění strategického a politického cíle bitvy.

Sovětské hlavní velitelství stanovilo zámysl operace na základě reálného studia situace na frontě.

Nepřítel uskupil svoje hlavní síly ve středu své sestavy, v kišiněvském oblouku. Obloukovitý průběh fronty vzhledem k rozmištění sovětských vojsk dával možnost úderů na obě slabší křídla nepřátelské sestavy na nejkratších směrech, v těživě oblouku, po průlomu fronty co nejrychleji proniknout do týlu nepřátelského uskupení a oboustranně je obchvátit. Řeka Prut, kde měl být uzavřen kruh obklíčení (prostor Leovo a severně až po Cotul Mori), znesnadňovala nepříteli pokusy o uniknutí z obklíčení nebo o probití z prostoru východně od Prutu na západ. Současně s úderem k obklíčení bylo 2. ukrajinskému frontu určeno udeřit do prostoru Focșani, důležitého prostoru pro další postup do již-

ního Rumunska, 3. ukrajinskému frontu současně s rozražením skupiny armád Dumitrescu izolovat 3. rumunskou armádu od obkličovaných hlavních sil nepřítele a zničit ji. Sovětské hlavní velitelství plánovalo současné údery obou frontů, při čemž vzdálenost úseků průlomu, měřeno po frontě, byla 230 km. Operační zálohy nepřítele, umístěné na křídlech kišiněvského uskupení, mohly být rozbity v prvních dnech operace nebo odříznuty od hlavních sil obkličovacím kruhem. Německé velení jich však nemohlo v žádném případě použít k rozhodnému úderu.

Rozhodnutí velitele 2. a 3. ukrajinského frontu

Velitel 2. ukrajinského frontu generál armády Malinovskij se rozhodl vést hlavní úder na nejzranitelnější místo nepřátelské obrany ve směru Larga, Magošești, Vaslui, Fălcu a obejít tak hlavními silami jasské uskupení nepřítele od západu.

Úderné uskupení na pomocném směru mělo za úkol obejít nepřítele v prostoru Târgu Frumos z východu, útočit podél řeky Seret po obou březích a zabezpečit hlavní síly od západu.

Za stykem obou úderných uskupení byly silné zálohy určené k narůstání úderu do hloubky.

Ostatní síly frontu měly za úkol být v obraně; jejich část na vnitřních křídlech byla připravena přejít do útoku.

Provedení operace bylo plánováno na dvě období.

V prvním období v trvání pěti dnů byl plánován průlom fronty a obklíčení nepřítele. Pro druhé období bylo předvídáno jednak pronásledování nepřítele ve směru na Focșani hlavními silami frontu, jednak částí sil likvidace obkličovaného nepřítele.

Průlom měl být proveden na úzké frontě, v úseku, jehož šířka dosahovala jen 5% celkové délky úseku frontu. Pro průlom bylo soustředěno celkem 25% divísi prvního sledu, 76% divísi druhého sledu, 77% tanků a samohybných děl, 50% dělostřelectva a minometů frontů ráže 76 mm a vyšší. V dělostřelectvu bylo dosaženo na směru hlavního úderu hustoty 200 hlavních na 1 km fronty. Ve směru hlavního úderu bylo dosaženo naprosté převahy v silách a prostředcích nad nepřítelem. Jestliže byl v divisích poměr sil na celé frontě 2,2:1 ve prospěch Sovětské armády, byl poměr sil v divisích na směru hlavního úderu 4,15:1 ve prospěch sovětských vojsk. V tancích dosáhla vojska 2. ukrajinského frontu převahy v poměru 3,7:1 a v dělostřelectvu dokonce 10,8:1.

Velitel 3. ukrajinského frontu generál armády Tolbuchin se rozhodl udeřit ve směru předmostí jižně od Bendery, Opaci, Selemet, Huși, obklíčit v součinnosti s 2. ukrajinským frontem kišiněvské uskupení nepřítele a zničit je. Pro splnění tohoto úkolu bylo vytvořeno mohutné úderné uskupení k prolomení fronty a k zabezpečení zasazení rychlé skupiny frontu a k rozvíjení úspěchů do operační hloubky všeobecně ve směru na Huși.

Jednotky levého křídla frontu se většinou svých sil měly účastnit průlomu taktické hloubky obrany na směru hlavního úderu, dále pak obklíčit a zničit 3. rumunskou armádu. Pro splnění tohoto úkolu předvídal plán operace těchto sil po dosažení prostoru Volontir úder ve směru na Tatärești, část sil hlavního uskupení měla třetího dne operace udeřit z prostoru Tarutino na jih a jihozápad. Kromě toho v souhlase s plánem vrchního velitelství Sovětské armády měla část sil na levém křídle v sou-

činnosti s jednotkami černomořského loďstva přejít Dněsterský liman a útočit jihozápadním směrem.

Frontová rychlá skupina měla za úkol dosáhnout třetího dne operace prostoru Leušení (asi 90 km západně od Bendery) a proniknout do prostoru Cahul.

Silám na pravém křídle frontu uložil velitel frontu bránit zaujatá postavení a připravit se k soustředěným úderům ze severu a z východu proti nepříteli v městě Kišiněvě.

Provedení operace bylo plánováno ve dvou obdobích. V prvním období měla vojska 3. ukrajinského frontu prolomit nepřátelskou obranu a obklíčit nepřátelské uskupení, v druhém období likvidovat obklíčeného nepřítele a rozvíjet úspěch ve směru na Reni a Izmail.

Úsek průlomu byl v poměru k celkové délce fronty 3. ukrajinského frontu 6,7% široký. K úderu na hlavním směru se soustředilo 70% divísi frontu, více než 70% děl a minometů, všechny tanky a samohybná děla. Dělostřelectvo dosahovalo hustoty 224 děl a minometů na 1 km fronty. Sovětská vojska dosáhla tohoto poměru sil ve svůj prospěch: v divisích 8:1, v tancích 6:1, v dělostřelectvu 6,7:1.

Představitel hlavního velitelství maršál Sovětského svazu Timošenko měl podle směrnice hlavního velitelství uvádět ve vzájemný soulad operace obou frontů.

Příprava vojsk

Přímá příprava operace počala ihned, jakmile byly doručeny směrnice sovětského hlavního velitelství po provedení operace. Přípravné období trvalo od 2. do 19. srpna 1944.

Hlavní důraz položili velitelé a štáby na přeskupení vojsk, přípravu východiště a nácvik vojsk.

Je třeba si uvědomit, že se přeskupení týkalo většiny sil u obou frontů a že bylo prováděno u obou frontů na rozsáhlém území. Na př. u 2. ukrajinského frontu bylo přeskupení provedeno na 300 km široké frontě a na území hlubokém 60 km. U tohoto frontu bylo nutno přeskupit všechny tankové jednotky, podstatnou část dělostřelectva, čtvrtinu sil pěchoty. Velitelé obou frontů učinili rozsáhlá opatření, aby se přeskupení sil provedlo za důsledného dodržování všech zásad utajení, zvláště aby nebyl soustřeďováním vojsk na směrech hlavních úderů prozrazen nepříteli zámysl operace. Bylo proto využito v rozsáhlé míře všech prostředků zastírání. Především byly prováděny klamné přesuny a klamná soustředění. V opuštěných palebných postaveních byla ponechávána nebo určována děla pro provádění paleb k oklamání nepřítele. V nejširším měřítku v souhlase s plánem zastírání bylo využito kočujících děl. Vojska musila na pochodech zachovávat nejprísnější zastírací kázeň. Pohyb byl dovolen jen v noci. Tvrdě byla prováděna regulace a kontrola přesunů.

Sovětská vojska důsledným prováděním všech opatření směr úderů skutečně utajila. Provedeným klamným soustředěním sovětského mechanizovaného sboru východně od Dubosari byl nepřítel uveden v omyl o směru úderu. Očekával hlavní úder z prostoru severně od Jassy, pomocný na kišiněvském směru. Skutečně připravovaný úder z prostoru jižně od Bendery nečekal.

Po ženijní stránce věnovala vojska hlavní pozornost budování východiště. Vojska budovala hustou síť spojovacích zákopů, doplňovala záko-

pový systém hloubením zákopů co nejbližší před nepřátelskými zákopy.

Nácvik vojsk byl prováděn v terénu podobném terénu na bojišti se všemi obrannými zařízeními odpovídajícími nepřátelským. S veliteli a štáby byly konány různé druhy zaměstnání především s cílem jednotného chápání daného úkolu.

V přípravě operace dbaly štáby na pečlivé vyřešení všech otázek velení, především otázek zabezpečení nepřetržitého a spolehlivého spojení. Velitelská stanoviště a velitelské pozorovatelný byly co nejvíce přiblíženy k přednímu kraji. Pozorovatelná velitele 2. ukrajinského frontu byla od předního kraje vzdálena 5 km, velitele armády 4 km, velitelů sborů 3 až 4 km a velitelů divísi 2 až 3 km. Předsumuté pozorovatelný štábů armád byly na vzdálenost 1 km od předního kraje.

IV. Průběh bitvy

Průběh bitvy lze rozdělit na tři období:

V 1. období od 20. do 24. srpna prolomila sovětská vojska obranu nepřítele na směrech hlavního úderu, rozšířila průlom, pronikla do týlu nepřátelského jassko-kišiněvského uskupení a obklíčila je. Vojska na vnější frontě dosáhla čáry Bacau severně od Tecuci, Cahul. Současně byla likvidována 3. rumunská armáda.

V 2. období bitvy, od 25. do 29. srpna, likvidovala sovětská vojska hlavní síly kišiněvského uskupení. Sovětské síly na vnější frontě ovládly prostor Focșani a přechody v dunajské deltě a rozvíjely úspěch do nitra Rumunska. Osvobodily Bukurešť.

Ve 3. období, od 30. srpna do 9. září pokračovala sovětská vojska v operacích na území Rumunska a vstoupila na území Bulharska.

1. období bitvy (20. až 24. srpna)

Bitva byla zahájena mohutnou dělostřeleckou přípravou, trvající u 2. ukrajinského frontu 90 minut, u 3. ukrajinského frontu 105 minut. Dělostřelecká i letecká příprava byla u obou frontů velmi účinná. Nepřítel utrpěl přípravou značné ztráty na lidech i na technice. Jeho palebný systém byl rozrušen, zákopy a jiná obranná zařízení pobořena.

Vojska 2. ukrajinského frontu během 1. dne operace (t. j. 20. 8.) prolomila hlavní pásmo obrany na jižním břehu řeky Bahlui. Vyšší vševojskové jednotky zabezpečily zasazení tankových jednotek generála Kravčenko a ke konci dne pronikly do hloubky 10 až 16 km. V prvním dnu operace byly rozbity čtyři pěší a jedna jezdecká divise nepřítele. Dne 21. srpna, t. j. druhý den operace, rozšířila vojska 2. ukrajinského frontu průlom na 65 km, pronikla do hloubky 25 km, ovládla Jassy a vklínila se do Târgufrumosského opevněného rajonu. Tanková vojska generála Kravčenko překonala obranu na hřbetě Dealu Mare a pronikla do operační hloubky.

Nepřítel již v průběhu bojů v prvních dvou dnech vyčerpal v četných protiútocích k udržení obranných postavení sedm až osm divísi a brigád operačních záloh, které měl v prostoru mezi řekami Seret a Prut.

Účinnou podporu pozemním vojskům poskytl v těchto bojích letecko frontu. Za dva dny provedlo 2500 letů.

3. ukrajinský front prolomil na hlavním směru úderu taktickou hloubku obrany a jeho vojska pronikla do hloubky 11 až 22 km. Nepřítel se úporně bránil, zvláště proti sovětským jednotkám na pravém

křídle, ale přesto se podařilo těmto jednotkám proniknout do hloubky 11 až 12 km.

Nepřátelské velení mělo za to, že jde o úder směřující k vylákání záloh, a proto se rozhodlo zasadit síly do dvou pěších divisí a jedné tankové divise k přehrazení průlomu.

Během druhého dne operace (t. j. 21. 8.) rozšířila vojska 3. ukrajinského frontu průlom na 65 km a pronikla do hloubky 25 až 30 km. Vojska dosáhla čáry Alexandreni, Volontir. Tanky generála Ždanova pronikly do hloubky 50 km a dosáhly prostoru severně od Tarutina.

Sovětská vojska prolomila tedy v prvních dvou dnech operace na daných směrech taktickou hloubku nepřátelské obrany a rychlé jednotky obou frontů pronikly do operační hloubky. Nepřítel si dosud neuvědomoval hrozící nebezpečí. Jeho kišiněvské uskupení zůstávalo stále v původním prostoru bez jakýchkoli známek k odchodu. Přitom již v podstatě nepřítel svoje operační zálohy vyčerpал, zatím co oba fronty měly ještě více než 25% pěších divisí v záloze. Německé velení nevzalo v úvahu ani hrozící rozdělení sil na pravém křídle a rýsující se izolování rumunské 3. armády. Provádělo svůj obranný plán, jehož hlavním cílem bylo udržet kišiněvský prostor. Nepředvídanou situaci nepochopilo, a proto neučinilo včasná opatření.

Sovětská vojska si připravila mohutnými údery na obou směrech příznivé podmínky k rychlému obklíčení hlavních nepřátelských sil. Ke splnění tohoto úkolu bylo třeba zvýšit tempo operace a plně využít rychlých jednotek v operační hloubce.

Třetí den operace (t. j. 22. 8.) rozšířila vojska 2. ukrajinského frontu průlom na 120 km a pronikla do hloubky 60 km. Vševojskové vyšší jednotky dosáhly čáry Târgufrumosský opevněný prostor, jižně od Negrești, Ungheni. Frontová rychlá skupina pronikla do prostoru severně od Vaslui a Huși.

Vojska 3. ukrajinského frontu rozšířila vševojskovými jednotkami průlom na 130 km a pronikla do hloubky 70 km. Obchvacovala 6. německou armádu z jihu a 3. rumunskou armádu ze severu a severozápadu.

Mechanisované jednotky 3. ukrajinského frontu (generálů Katukova a Ždanova) pronikly hluboko do sestavy nepřátelských vojsk, do hloubky 75 až 90 km. Dosáhly čáry Gura Galbenă, Comrat.

V noci na 22. srpna překročila výsadková skupina jednotek levého křídla 3. ukrajinského frontu v součinnosti s černomořským loďstvem Dněsterský liman a ovládla město Akkerman. Rozvíjela pak úspěch jihozápadním směrem.

Rozhodné úspěchy sovětských vojsk třetího dne operace, hrozící přerušení ústupových cest a přeprav na Prutu německému kišiněvskému uskupení a možnost odříznutí 3. rumunské armády od hlavních sil, přiměly německé velení v noci na 23. srpna k rozhodnutí provést odchod vojsk z kišiněvského prostoru. Zamýšlelo je odvést ve směru Hancești, Huși a přeprava přes Prut měla být provedena v úseku Leușeni, Leovo, Fălcu. Avšak k tomuto rozhodnutí došlo již pozdě. Sovětská vojska byla od přeprav na Prutu vzdálena 35 až 40 km, nepřátelská 80 až 90 km.

V této situaci zbývalo sovětským vojskům k dovršení obklíčení hlavních nepřátelských sil co nejrychleji ovládnout přepravy na Prutu. Kromě toho bylo nutno spolehlivě zabezpečit obklíčovací kruh silami 2. ukrajinského frontu z jihozápadu a silami 3. ukrajinského frontu z jihu.

Čtvrtého dne operace (t. j. 23. 8.) rozšířila vojska 2. ukra-

jinského frontu průlom na 240 km a v hloubce vyšla na čáru Roman, jižně od Vaslui, východně od Codaesti, Onești do hloubky 80 km. Tankové jednotky generála Kravčenka dosáhly prostoru města Bârlad, generála Aleksejeva prostoru Huși.

Frontová rychlá skupina na směru pomocného úderu frontu ovládla Bacău.

Vojska 3. ukrajinského frontu rozšířila průlom čtvrtého dne operace na 350 km a pronikla do hloubky 100 až 110 km na čáru: Kišíněv, Kainari, Tomai, Ceadar Lunga, Arciz, Uspensca, Budachi. Tankové jednotky generála Katukova ovládly ústupové cesty nepřitele k řece Prut v prostoru Leušení a tankové jednotky generála Ždanova vyšly do prostoru Leovo.

Mechanisovaná vojska 3. ukrajinského frontu za tři dny po zasazení do průlomu pronikla do hloubky 100 km a v součinnosti s vojsky 2. ukrajinského frontu téměř uzavřela kruh obklíčení.

Ustupujícím vojskům nepřitele zbývala již jen mezera v šířce 12 km se silnicí Poganești, Stalinești na pravém břehu Prutu a jihovýchodně od Huși směrem k jihozápadu. Do této mezery směřovaly v noci na 24. srpna síly tří nepřátelských armádních sborů.

Vojska generála Šlemina dokončila obklíčení hlavních sil 3. rumunské armády skládající se ze čtyř rumunských a jedné německé divise a pravé křídlo vojsk generála Šlemina se přiblížilo k přepravám přes Dunaj.

Pátého dne operace (24. 8.) byl likvidován úzký průchod k přepravám přes Prut.

Vojska 2. ukrajinského frontu ovládla přechody přes Prut na úseku Cosul Mare, Leovo. Úspěšně bojovala i vojska na pravém křídle hlavního uskupení sil 2. ukrajinského frontu. Vojska ovládla Târgu Neamu, dosáhla Bacău, tankové vyšší jednotky pronikly do hloubky více než 150 km do prostoru Tecuci.

Vojska 3. ukrajinského frontu vedla tuhé boje s ustupujícím nepřítelem o přístupy k přepravám a přecházela do častých protiútoků.

Vojska generála Šlemina rozbila 3. rumunskou armádu. Část vojsk generála Šlemina pronásledovala nepřátelská vojska na jih a jihozápad.

Jednotky vysazené v součinnosti s černomořským loďstvem, v prostoru Jebriemi ovládly důležitý dunajský přístav Vălcov.

Sovětská vojska připravila v prvním období operace podmínky pro konečné rozdrčení nepřátelských vojsk. Dvaadvacet divísi skupiny armád „Wöhler“ a skupiny armád „Dumitrescu“ bylo obklíčeno a byla zničena i 3. rumunská armáda. Z obklíčených sil kišíněvského uskupení se podařilo jen malé části přepravit se na západní břeh Prutu v prostoru Leušení. Hlavní síly byly obklíčeny na území v rozloze asi 1100 až 1200 km².

Obklíčení takových sil bylo značně podmíněno vysokým tempem operace.

Na vnitřních směrech dosahovala vojska tempa 20 až 25 km za den, na vnějších směrech 25 až 30 km za den.

Vnější fronta obklíčení na čáře Bacău, severně od Tecuci prostor Cahul ve vzdálenosti 100 až 120 km od vnitřního obklíčovacího kruhu zaručovala rychlou likvidaci obklíčených sil a současně i podmínky k dalšímu pronikání do nitra Rumunska a k rumunsko-bulharským hranicím.

2. období bitvy (25. až 29. srpna 1944)

Rozhodující úspěchy Sovětské armády změnily od základu i politickou situaci v Rumunsku. Král byl nucen ustavit novou vládu 23. srpna 1944. V noci na 24. srpna bylo vydáno novou vládou svolání rozhlásem, v kterém vyhlásila, že Rumunsko nebude pokračovat ve válce jako spojenec Německa. V noci na 25. srpna byla vyhlášena výzva lidového komisariátu zahraničních věcí Sovětského svazu k rumunskému lidu, aby obrátil zbraně proti fašistickému Německu. Německo chápajíc, že změnou režimu ztrácí v Rumunsku svého pomocníka, mstilo se bombardováním Bukurešti.

Rumunská vláda dala rozkaz rumunským vojskům zahájit boj proti Německu a vyhnat nepřitele ze země. Vyhlásila tedy válku fašistickému Německu a Maďarsku. Od 24. srpna nekladly rumunské jednotky sovětským vojskům odpor.

Za této situace zahájila Sovětská armáda ničení obklíčených nepřátelských sil a zároveň pokračovala v operacích na ostatním území Rumunska.

Likvidace nepřátelského kišiněvského uskupení vojsk byla provedena většinou sil 3. ukrajinského frontu a částí sil 2. ukrajinského frontu.

Německá obklíčená vojska se bránila houževnatě s úmyslem nedovolit zúžit kruh a udržet prostor na východním břehu Prutu zabezpečit si možnost manévru k probití z obklíčení jihozápadním směrem.

Likvidace obklíčeného nepřitele se uskutečnila na obou březích Prutu v prostoru Hancești, Cotul Mare, Huși. Ve dnech 25. a 26. srpna byl obklíčovací kruh čím dál víc zužován. Dne 26. srpna odmítly obklíčené jednotky nabídku sovětského velení vzdát se. Ještě během 27. srpna byla likvidována skupina nepřátelských sil na východním břehu Prutu, 29. srpna skončila likvidace vojska na západním břehu.

Jen jedné skupině vojsk v počtu 10 000 osob se podařilo probít se z obklíčení v prostoru Vutcani, přepravit se přes Bârlad a dosáhnout prostoru mezi řekami Seret a Tortuș. Později byla tato skupina severozápadně od Adjud Nou úplně zničena.

Současně s likvidací nepřátelského kišiněvského uskupení plnila vojska 2. a 3. ukrajinského frontu dalšími směrnici hlavního velitelství Sovětské armády uložené úkoly k osvobození většiny území Rumunska. Šlo v podstatě o tyto dva úkoly:

1. Úderem na západ a jihozápad překročit východní Karpaty a proniknout do Sedmihradska a tam odtud do Maďarska. Směr úderu byl stanoven na Brașov.

2. Úderem „fokšanskými vraty“ proniknout do prostorů Ploesti a Bukurešť.

Úder do Sedmihradska měl také ten význam, že přehrazoval ústupové cesty nepřátelským vojskům z jižního Rumunska na sever a severozápad.

Vojska 2. ukrajinského frontu byla dne 26. srpna na čáře Piatra Neamcu, Târgu Ocna, Adjud Nou, 27. srpna ovládla Focșani. Tím byla otevřena cesta do jižního Rumunska. Současně se sovětská vojska zmocnila měst Râmnicul, Sărat, Galaci a 28. srpna Braila.

Téhož dne sovětské černomořské loďstvo ovládlo města Tulcea a Sulina.

29. srpna osvobodila vojska 2. ukrajinského frontu hlavní město Rumunská Bukurešť a vojska 3. ukrajinského frontu v součinnosti s černo-mořským loďstvem důležitý rumunský přístav Constanca.

3. období bitvy (od 30. srpna do 9. září 1944)

Ve třetím období bitvy očistila sovětská vojska od nepřítele celé území jižního Rumunška, ve směru na Brašov přešla Východní Karpaty a 4. září osvobodila město Brašov. Tím byly dány podmínky k dalšímu rozvíjení operací do Sedmihradská a do Maďarska.

Sovětská armáda ovládla 6. září Turnu Severin a dosáhla rumunsko-jugoslávských hranic.

8. září překročila sovětská vojska rumunsko-bulharské hranice a vstoupila na území Bulharska. Vláda Vlastenecké fronty vyhlásila válku Německu.

Závěr

Sedmý drtivý úder je významným článkem ve studiu vojenského umění Sovětské armády v období Veliké vlastenecké války. Z této bitvy je třeba vyzvednout především tyto poznatky:

1. Jassko-kišiněvská útočná operace s obklíčením velkého uskupení nepřátelských vojsk je dokonale provedenou obklíčovací operací. Bylo využito všech dosavadních zkušeností z dřívějších obklíčovacích operací. Na území 1100 až 1200 km² bylo v pěti dnech obklíčeno 22 nepřátelských divíí. V dalších pěti dnech bylo toto uskupení v podstatě zničeno. Údery byly vedeny v úzkých úsecích fronty, při čemž úseky průlomu byly od sebe vzdáleny 230 km. Oba údery byly vedeny současně. Nepřítel, který po mnoho měsíců připravoval hlubokou obranu, nebyl s to centralisovaně a s rozhodujícím výsledkem použít svých záloh.

Oba údery byly vedeny na křídla hlavního uskupení nepřátelských vojsk.

2. V operaci vyniká dokonalá vzájemná součinnost obou frontů, usměrňovaná hlavním velitelstvím Sovětské armády, hlavně v době uzavírání obklíčovacího kruhu. Třetího dne operace dostávají rychlé jednotky 3. ukrajinského frontu rozkaz během následujícího dne ovládnout přechody přes Prut a tím znemožnit nepříteli provést připravovaný ústup kišiněvského uskupení. Tím také usnadňují situaci vojsk 2. ukrajinského frontu, která tvrdě bojovala v prostoru Huší.

3. Úspěchu mohlo být dosaženo jen při dodržení vysokého tempa operace. Vždyť sovětská vojska, aby dovršila obklíčení, musila překonat z prostoru východiště k přepravám na Prutu vzdálenost až 110 km. Obklíčované síly nepřítele, aby dosáhly za ústupu přeprav na Prutu, musely překonat jen 60 až 80 km. Pro sovětská vojska to znamenalo, dosáhnout průměrného tempa alespoň 25 km, aby ve čtyřech dnech přetala v podstatě všechny ústupové cesty.

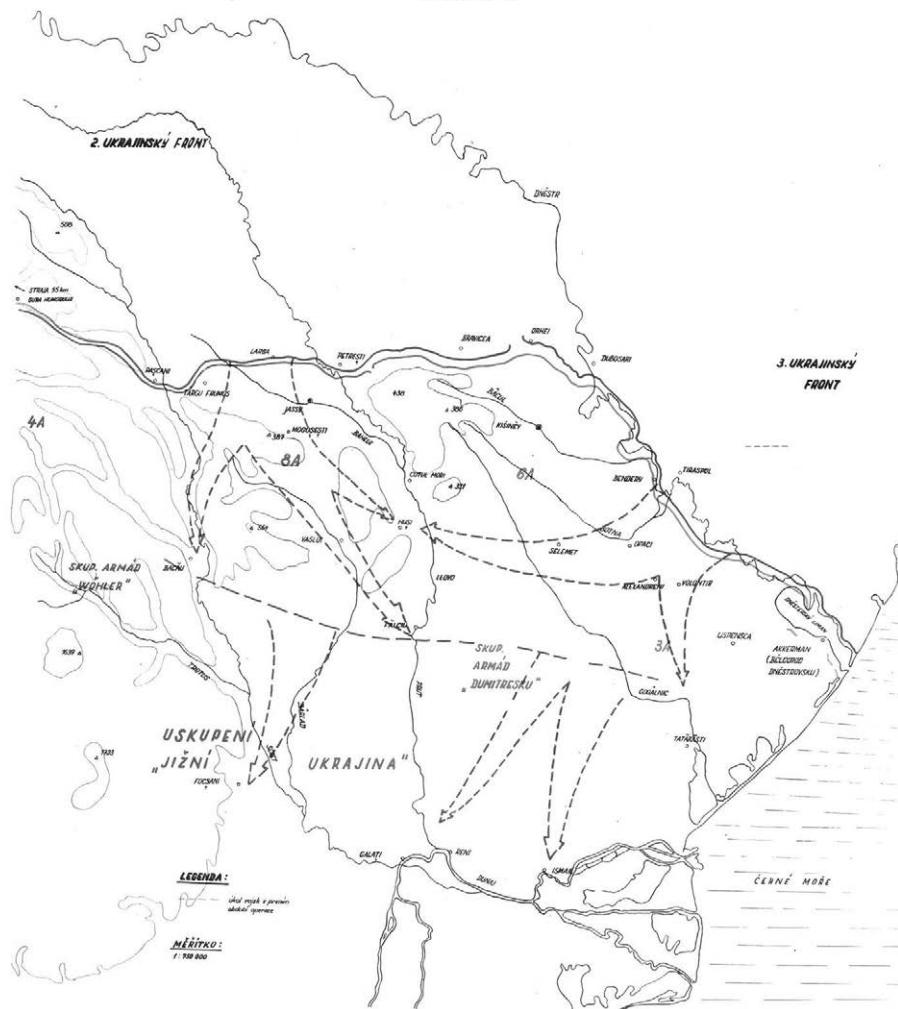
4. Důležitým poznatkem je skutečnost o použitých silách k vytvoření vnitřní a vnější fronty obklíčovacího kruhu. K obklíčení na vnitřní frontě bylo u obou frontů použito asi 50% všech sil. Téměř všechny ostatní síly vytvářely vnější frontu. Poměr sil na vnitřní frontě zaručoval převahu sil ve prospěch sovětských vojsk.

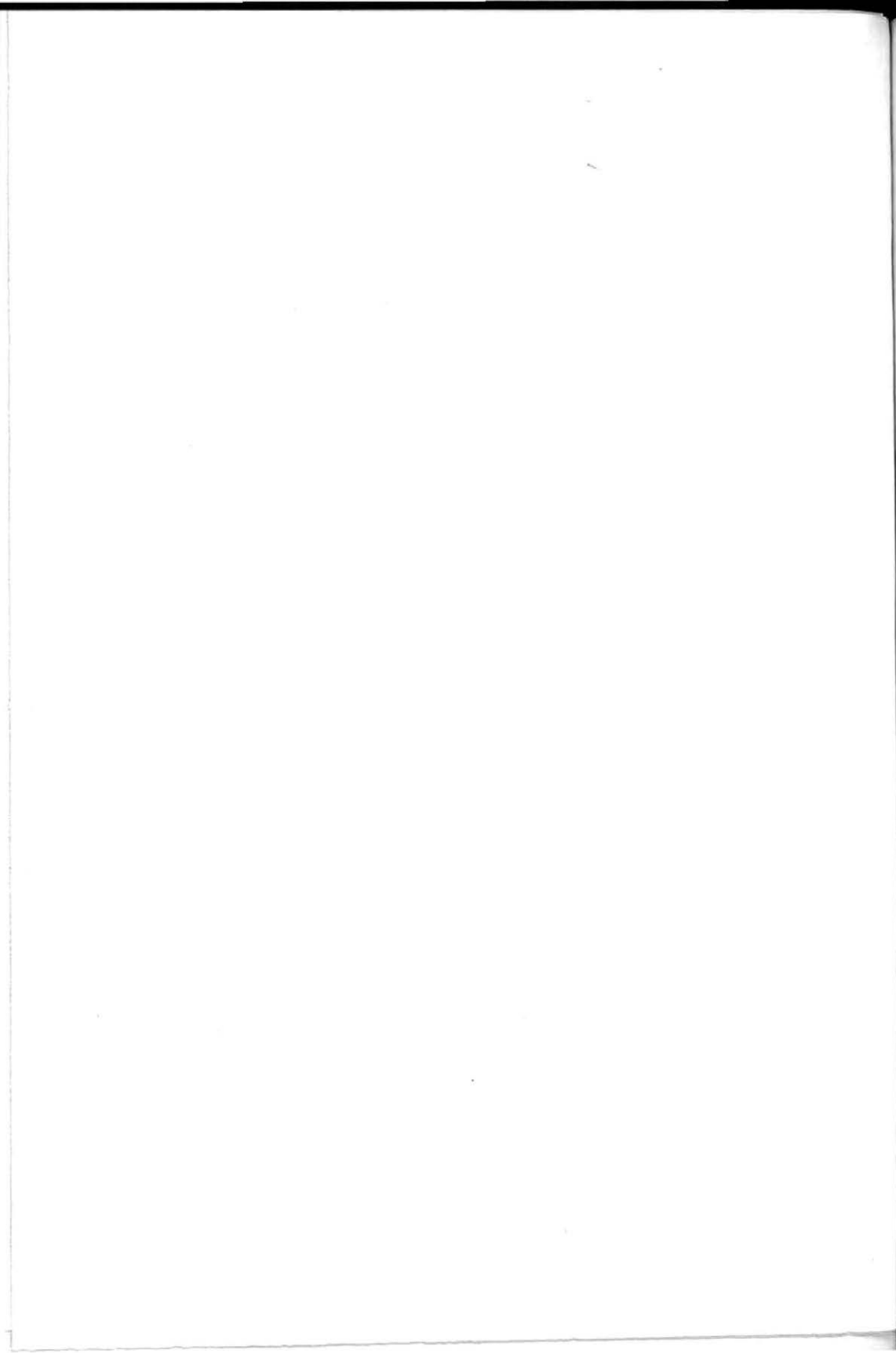
5. Zvláštností jassko-kišiněvské operace je, že vojska na vnější frontě nevytvořila jako na příklad v korsuň-ševčenkovské operaci stabilní

JASSKO-KIŠINEVSKÁ OPERACE

SCHEMA ZÁMYSLU

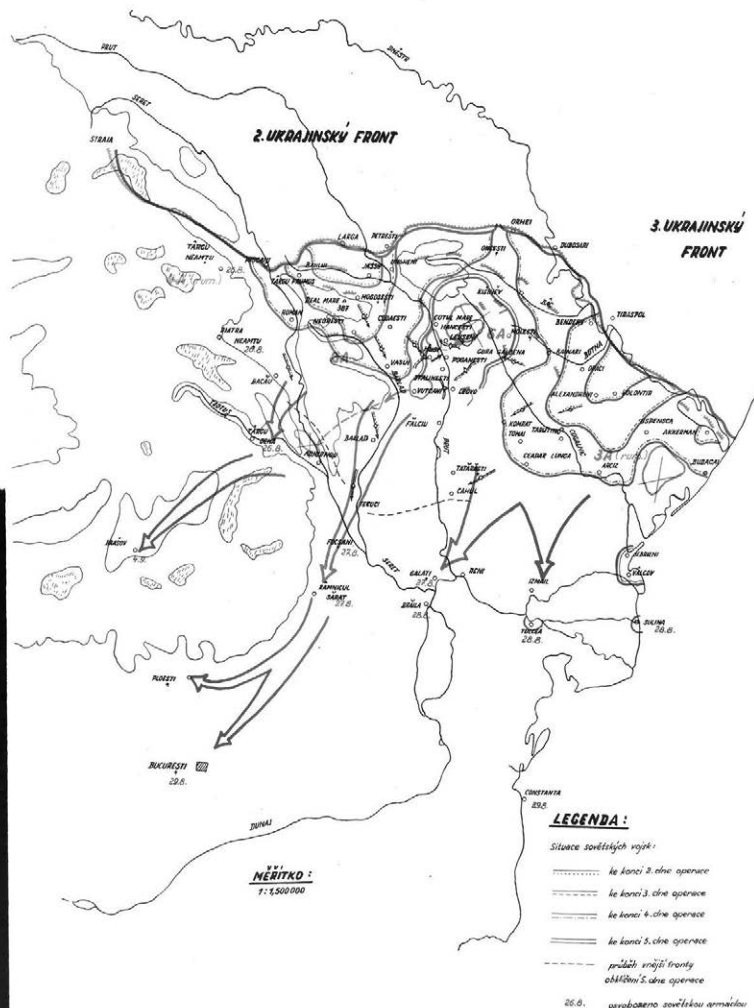
Priloha č. 1

JASSKO - KIŠINEVSKÁ OPERACE - PRŮBĚH

Příloha č. 2

Upozornění tiskárny

V příloze č. 2 k článku podplukovníka Karla Blažka „Sedmý drtivý úder“ byla při tisku posunuta situace sovětských vojsk (vytištěná červenou barvou) asi o 4 mm na-jihozápad, čímž se stává výchozí situace na sovětských místech převrácená. Prosíme čtenáře, aby při studiu náčrtu tuto chybu tisku omluvili.

frontu. Naopak, rychlá vojska zasazená na vnějších křídlech úderných uskupení sovětských vojsk rozvíjela úspěch do hloubky operačního prostoru. V době uzavření obkličovacího kruhu byla vzdálenost mezi vnitřní a vnější frontou 60 až 80 km a pátého dne operace 100 až 120 km. Probití nepřátelských vojsk bylo tím ztíženo, ba znemožněno. Kromě toho byly rozbity těmito údery i ty síly, které mohly provádět údery k vyproštění obkličovaných sil zvenčí.

6. Němci ztratili 256 000 osob, z toho 150 000 mrtvých. Se ztrátami rumunských vojsk dosahoval počet ztrát 600 000 osob. Němci byli oslabeni o dalších 22 divisí německých a 27 rumunských divisí a brigád.

Na technice ztratili 338 letounů, 830 tanků a samohybných děl, 3500 děl různých ráží, 3300 aut.

Sovětské ztráty na osobách nepřesahovaly u obou frontů 11 000 osob.

Sovětská armáda svým skvělým vítězstvím v sedmém drtivém úderu splnila i důležité politické cíle:

- a) byla zcela osvobozena Moldavská sovětská socialistická republika;
- b) z války na straně fašistického Německa bylo vyraženo Rumunsko. Rumunsko pak samo vyhlásilo válku fašistickému Německu a Maďarsku;
- c) z války jako spojenec fašistického Německa bylo vyraženo i Bulharsko a pak samo vyhlásilo válku Německu;
- d) byly dány podmínky pro rozhodný úder proti nepřátelským vojskům na jižním strategickém křídle a k vyrazení posledního spojence Německa — fašistického Maďarska;

e) byly vytvořeny podmínky pro přímou pomoc jugoslávskému lidu v boji proti okupantům.

Přímým pokračováním sedmého úderu v rámci strategického plánu v roce 1944 je devátý drtivý úder. Vítězstvím sovětských vojsk v tomto úderu byla dovršena izolace fašistického Německa a přiblížena konečná porážka nepřátelských vojsk na jižním křídle sovětsko-německé fronty.

Použitá literatura:

- J. V. Stalin, O Veliké vlastenecké válce Sovětského svazu, Naše vojsko, 1949.
S. Golikov, Slavná vítězství Sovětské armády, Naše vojsko, 1953.
Veliká vlastenecká válka 1941—1945, Naše vojsko, 1952.
Deset drtivých úderů, Naše vojsko, 1952.
Plukovník M. M. Minasjan, Sedmý stalinský údar, jassko-kyšiněvská operace, Moskva, 1949.

Poznámky k rumunské výslovnosti:

- ă jako francouzské němé e;
â hrdelní znak blízký y, na př.: Targu čti „Týrgu“;
c = „k“, ale ce čti „č“, ci čti „či“ a ci na konci slova čti „č“, na př. Tecuci čti „Tekuč“;
ch = „k“;
g = „g“, ale ge čti „ž“ a ghe čti „ge“;
j = ž (na př. Straja čti Straža);
koncové i změkčuje předcházející hlásku, na př. Bukuresti čti Bukurešť.

Zeměpisné názvy v textu a v přílohách jsou v prostoru operace uvedeny podle map s rumunskými názvy.

Některé hlásky rumunské abecedy nemohly být správně vytištěny, protože je tiskárna nemá.

Jsou to „a s háčkem“, které se čte jako francouzské němé e, a „a s obráceným háčkem“ — čte se hrdelním způsobem blízkým se „y“, „s cédílem“, t. j. s klíčkou pod písmenem, které se čte jako české š (v rumunských místních názvech vytištěno jako ș) a „t s cédílem“, které se čte jako české c (v některých rumunských místních názvech vytištěno jako c).

Informace o obsahu nových služebních knih a pomůcek

Informace o obsahu služební pomůcky Pom-let-12, „Vývoj zásad bojového použití a organizace letectva“

(Pomůcka byla vydána v prosinci 1953 a má 34 stran textu)

Jde o překlad přednášky »Razvitie osnov bojeвого prumenenija i organizacii vojenno - vozdušnych sil«, kterou vydala r. 1948 sovětská vojenská letecká akademie.

Obsah služební pomůcky je rozdělen na 9 částí:

V úvodní části je čtenář seznámen s účelem služební pomůcky a s hlavními otázkami, které jsou v pomůcce řešeny.

V druhé části je naznačen historický vývoj letectva od roku 1910 do roku 1914 a způsob jeho použití za první světové války. V této části jsou uvedeny počty a druhy letounů používaných jednotlivými bojujícími státy a učiněn závěr ze zkušeností získaných ve válce.

Třetí část pojednává o hlavních etapách rozvoje letectva mezi první a druhou světovou válkou. V přehledné tabulce jsou shrnuty takticko-technické údaje o hlavních typech letounů velmocí v předvečer druhé světové války.

Autor uvádí, že do druhé světové války vstoupilo letectvo jako úplně vyvinutý druh vojska, který byl schopen řešit mnohostranné úkoly.

Čtvrtá část pojednává o rozvoji taktiky sovětského letectva podle zkušeností z Veliké vlastenecké války. Rozvádí zásadu sovětské vojenské vědy, že úspěch války je určen rozdrčením ozbrojených sil nepřítele na frontách, a proto musí letectvo vyvíjet hlavní činnost především ve prospěch vojsk na frontě. Podle toho se řídí konstrukce letounů.

V této části je pojednáno o sovětském stíhacím, bitevním, bombardovacím a průzkumném letectvu a o jeho zdokonalování v letech 1942 až 1945.

Pátá část pojednává o vlastnostech letectva vyzvedává přednost letectva, neboť ono může vždy útočit na pozemní cíle a má velkou manévrovací schopnost.

Nedostatkem letectva je krátká doba nepřetržité činnosti, závislost na ročním počasí a na stavu letišť a nemožnost udržet dobytý terén. V tomto případě musí pracovat s pěchotou a dělostřelectvem.

V stati »Boj o převahu ve vzduchu jako nezbytná podmínka bojových úkolů letectva« je poukazováno na chybný německý názor, že převahy nad nepřitelem lze dosáhnout údery na nepřátelská letiště, a ne tam, kde se rozhoduje o osudu pozemních bojů, t. j. na bojišti. Sovětská vojenská věda považuje letectvo za jeden z hlavních druhů vojsk určených k účasti ve vševojskovém boji, a proto se boj o převahu ve vzduchu musí rozvíjet přímo tam, kde probíhá rozhodující boje na zemi. Zvlášť je pak zdůrazněno, že i různé druhy letectva musí pracovat ve vzájemné součinnosti, mají-li plnit bojové úkoly.

Šestá část pojednává o zásadách cílevědomého využití letectva, o zásadě překvapení a hospodárném využití letectva.

V následující stati se hovoří o zásadách organizace velení letectvu v Sovětské armádě, o podstatě velení a o podmínkách dosažení plynulého velení.

Osmá část pojednává o zásadách organizace letectva a činitelích, kteří je určují. Je pojednáno o bombardovacím letectvu blízkého i dálkového bombardování, o bitevním letectvu, o stíhacím a průzkumném letectvu a o jeho rozdělení vzhledem na jeho určení.

Organizační složení je vynucováno taktikou a operačním uměním. Taktické formy závisí na rozvoji techniky.

Poslední část pomůcky se zabývá perspektivou rozvoje taktiky letectva ve světle nových technických vynálezů. Jsou to radiolokace, televise a proudová technika.

Informace o služební pomůcce Pom týl-7: Týl mechanisované divise

(Pomůcka byla vydána v dubnu 1954 a má 138 stran textu)

Tato služební pomůcka je zpracována na podkladě sovětské služební knihy: Týl mechanisované brigady.

Nová služební pomůcka objasňuje všechny základní otázky organizace a činnosti týlu mechanisované divise. Je upravena pro potřeby mechanisovaných divísi, které jsou ve svazku armádních sborů, nicméně však může být aplikována i pro potřeby tankových divísi. V této služební pomůcce je prakticky zahrnut nejnovější vývoj našeho týlu a může být v řadě otázek použita i náčelníky týlu pěších divísi (zejména pokud jde o hlavu I) pro jejich týlu.

Zásadní změny, které tato pomůcka přináší, se týkají především automobilní služby a služby zásobování PHM. Náčelníci automobilní a traktorové služby jsou na všech stupních podřízení velitelé příslušné jednotky. Je to odůvodněno tím, že v naší armádě automobilní prostředky slouží převážně potřebám taktických velitelů a průměrně jen z 20 až 30% potřebám týlu. Z toho důvodu je náčelník automobilní a traktorové služby důsledně podřízen příslušnému veliteli a jeho postavení je obdobné jako postavení jiného náčelníka nebo velitele druhu vojska. U těch útvarů a vyšších jednotek, kde je organizicky ustanoven zástupce velitele pro technické věci, je tomuto funkcionáři náčelník automobilní a traktorové služby podřízen. A to je typické pro většinu útvarů mechanisované divise. Automobilní náčelník je ve skupině zástupce velitele pro technické věci a jemu předkládá všechny návrhy na organizaci automobilní služby a od něho dostává všechny rozkazy týkající se technického zabezpečení po stránce automobilní.

Dopravní automobilní útvary, které

slouží potřebám týlu, podléhají po taktické stránce náčelníku týlu divise, ZVZ pluku nebo náčelníku štábu na stupni praporu (oddílu). Náčelníku automobilní a traktorové služby podléhají jen po stránce technické. To značí, že rozkazy pro umístění, využití a pod. automobilních dopravních útvarů dostávají jejich velitelé od týlového orgánu, jemuž jsou podřízeny. Automobilní náčelník pečuje o jejich technické zabezpečení a kontroly jejich technického stavu.

Další zásadní změnou je podřízenost náčelníka pro zásobování PHM. Náčelník pro zásobování PHM dosud podléhal u tankových a mechanisovaných jednotek ZVTV. Nyní je však na všech stupních podřízen příslušným týlovým orgánům (náčelníku týlu, ZVZ). V první části pomůcky Pom týl-7 jsou vysvětleny všeobecné otázky organizace a činnosti týlu (týká se hlavy I, II, III a IV).

V další části jsou stanoveny zásady pro organizaci a činnost týlu v různých druzích boje:

při rozmístění za odpočinku,
v útočném boji,
za pronásledování,
za pronásledování se zdoláváním vodního toku,
za útoku v zimě, za podzimního a jarního rozblácení cest, v lesnatém a bažinatém terénu a za útoku v horách,
ve střetném boji,
při zasazení divise do průlomu,
v obraně,
v obklíčení
a v manévrové obraně.

Pomůcka je vybavena četnými vyobrazeními a schematicy, které ukazují organizaci a činnost týlu v různých druzích boje.

Zkušenosti n-tého útvaru lidových dobrovolníků z bojů proti nepřátelským špiónům

Z čínského vojenského odborného časopisu „1. srpen“ čis. 39 — volný překlad

Současný boj s tajným nepřítelem v Koreji je velmi těžký a složitý. Těžko můžeme pomáhat korejským orgánům zneškodňovat špióny a zrádce, jestliže neznáme korejský jazyk a současnou situaci civilního obyvatelstva. Americký imperialismus zvrstvý ničí Koreu, jeho hordy znásilňují a zabíjejí obyvatelstvo, jeho letectvo bombarduje města i vesnice a ničí veškerý majetek lidu. Zvrstvý bombardováním bylo mnoho rodin připraveno o domovy, proto dochází k velkému stěhování civilního obyvatelstva, což umožňuje nepřátelským živlům a špiónům volně se pohybovat a provádět záškodnickou činnost. Následkem válečných hrůz civilní obyvatelstvo velmi strádá a jeho životní úroveň je velmi nízká. Toho nepřítel využívá k tomu, aby získal kolísavé, neuvědomělé nebo nepoctivé živly ke špiónážním a záškodnickým účelům. V době napadení Severní Koreje se mnoho různých živlů přihlásilo do lysinmanovských bezpečnostních oddílů, které po ústupu okupantů buď odešly na jih, ale z části byly ponechány v Severní Koreji s úkolem provádět špiónáž a podvratnickou činnost. Mnozí z nich jsou zavilými nepřáteli lidové demokratické zřízení (jsou to zejména bývalí statkáři a kulaci), druhou část tvoří politicky kolísaví lidé, vojenští zběhové, bývalí trestanci a svedená mládež. Američané a lysinmanovci vysílají špióny a diversanty ve velkém počtu nejen do všech rajonů Severní Koreje, ale i na území Čínské lidové republiky. Každý špión bývá pověřen jen jedním úkolem, při čemž k získání jedné a téže informace bývá obvykle vysláno několik agentů. Podle výpovědí zajatých špiónů jsou špiónážní organizace velmi rozsáhlé a složité.

Dosud se nám podařilo odhalit a zneškodnit špióny několika špiónážních organizací:

1. Špióny „Spojovacího oddílu“ (T. L. O.), špióny „Oddílu pro zvláštní úkoly“ a špióny „Zpravodajského učiliště“. Všechny uvedené organizace jsou v Koreji podřízeny „Zvláštnímu spojovacímu oddělení dálnovýchodního generálního

štábu americké armády“ (F. E. C. L. D. K.).

2. Špióny „Oddílu pro zvláštní úkoly amerického dálnovýchodního letectva“ (F. E. A. F. T. A. G.), který je umístěn v Tokiu, a v Koreji ve městě Tatiju je t. zv. „Spojovací oddíl zvláštního oddělení amerického dálnovýchodního letectva v Koreji“ (F. E. A. F. T. A. G. K. L. O.).

3. Špióny „Spojovacího oddílu amerického ministerstva války“ (D. A. L. D.).

4. Špióny „Informačního oddělení amerického dálnovýchodního štábu námořnictva“ (O. N. T.).

5. Špióny útvaru číslo 8086 osmého amerického sboru, který je speciálním ozbrojeným útvarem podřízeným zvláštnímu americkému orgánu. Kromě toho jsme zajali špióny zpravodajských orgánů jednotlivých druhů vojsk, jakož i špióny zvláštních orgánů čankajškovské kliky v Koreji, t. zv. „Úřadovny agentury vnitřního pátrání“. Ze zachycených špiónů je většina Korejců, část jsou Číňané, Američané a Angličané. Mnozí z nich jsou velmi dobře vyškoleni. Někteří z nich byli vysláni po krátké přípravě a část byla vyslána vůbec bez přípravy (byli poslání na př. s úkolem získat zprávy o počtech dobrovolců atd.). Možno říci, že většina z nich byla k provádění špiónáže přinucena. Jestliže některý z nich odepřel plnit takovéto úkoly nebo se po vyslání vrátil domů, aniž splnil úkoly, byla jeho rodina nebo příbuzní zastřeleni. Ke špiónáži nepřítel nutil naše zajatce a také jich používal.

Způsoby vysílání a činnost nepřátelských špiónů

Nejpoužívanějším způsobem je vysazování z letounů, které bývá prováděno v noci. Špióni bývají vysazováni jednak v týlu fronty, v zápoli na horách, v administrativních centrech, v málo obydlených rajonech nebo rodišti špióna. Jejich návrat bývá často uskutečňován pomocí vrtulníků v doprovodu stíhačů,

dále po moři na loďkách nebo prostě pěšky přes frontovou linii. Způsob jejich činnosti lze charakterizovat takto:

Ozbrojení špióni provádějí zpravidla záškodnickou činnost ve skupinách, a to zásadně v noci. Jejich úkolem bývá ukazovat cíle letectvu, ohrožovat náš týl, ničit menší skupiny vojáků nebo jednotlivé příslušníky naší armády, vnikat do velitelství a zmochovat se důležitých dokumentů a zpráv o naší armádě.

Nepřátelští špióni bývají převlečeni do našich stejnokrojů, pohybují se úplně volně, přicházejí mezi naše jednotky a otevřeně nosí zbraně. Z těchto špiónů Korejci bývají většinou převlečeni za důstojníky a lékaře lidové armády nebo místní kádry. Ti mívají všichni falešné dokumenty, které lze velmi těžko odlišit od pravých proto, že korejská lidově demokratická armáda používá několik druhů dokumentů. Všechno bedlivě pozorují, vyptávají se, poslouchají, přičleňují se k nižším jednotkám nebo pochodujícím proudům a pohybují se všude tam, kde mohou získat jakékoli informace. Jakmile dosáhnou svého cíle, rychle a nepozorovaně odcházejí. Získané informace odesílají ihned rádiem nebo je podávají ústně až po svém návratu. Čináné se převlékají za důstojníky štábů, průzkumníky nebo dobrovolníky. Velmi těžko lze odhalovat a zneškodňovat špióny ukrývající se mezi civilním obyvatelstvem. Ti se uchylují k různým reakcím žitím mezi obyvatelstvem a pomocí nich organizují protistátní organizace, rozšiřují letáky a šeptanou propagandu, sbírají informace a provádějí záškodnickou činnost. Takto se mohou ukrývat po dlouhou dobu, protože svoji činnost provádějí v noci. Používají radia a j. odposlouchacích zařízení a zjišťují naše telefonní rozhovory, odeslané telegramy a jiné zprávy.

Používaná protiopatření

Nejdůležitějším protiopatřením je aktivní obrana za součinnosti všech sil a prostředků. Především je nutno provádět ve všech jednotkách školení a přednášky o úkolech a činnosti nepřátelských špiónů, organisovat výstavy zabaveného materiálu a neustále zvyšovat politické uvědomění mas, zachovávat bdělost a ostrážitost a dodržovat přísnou kázeň. Všechny jednotky musí dobře znát své příslušníky. Při přemísťování jednotek je třeba zabezpečit odevzdání zbloudilců a opozdilců příslušným jednotkám. Až do doby odevzdání musí být pod bedlivou kontrolou. Neznámé osoby

zjištěné ve vlastních prostorech musí být podrobně vyslechnuty. Vlastní obranná pásma musí být přísně strážena, nutno zesílit a zvýšit úroveň výkonu služby strážných, zejména na předních liniích. Hlídkování v noci je třeba provádět velmi bedlivě, ve vhodnou dobu stavět hlídky v léčkách, které mohou přebíhání špiónů nejen zamezit a diversanty zneškodnit, ale též znemožnit nepevným žitím zrazovat. Naše obranná zařízení je nutno neustále chránit a nedovolit cizím žitím do nich vcházet ani z nich odcházet. Vojenské osoby i civilní obyvatelstvo musí mít řádné dokumenty a při cestování používat jen vyhrazených cest.

Důležité je zřízení kontrolních stanic a kontrolních hlídek jednak veřejných, jednak tajných, pohyblivých i stálých, civilních i vojenských. Ty se umísťují na křižovatkách, důležitých komunikacích, mostech, v mezilehlých obranných pásmech a p. Každá stanice má mít jednoho tlumočnicka. Úkolem těchto stanic a hlídek je nejen protišpiónážní činnost, nýbrž také upevňování kázně a stmelování vlastních jednotek. Práci těchto hlídek třeba neustále kontrolovat a provádět vhodné školení příslušníků těchto stanic a hlídek, aby správně pochopili své úkoly a důležitost své práce. V nepravděpodobných časových intervalech je nutno provádět očistné akce na horách, jakož i prověrku civilního obyvatelstva. Tyto akce nutno provádět v těsné součinnosti s korejskými orgány bezpečnosti. Aby bylo zajištěno úspěšné provedení těchto akcí, musí být prováděny utajeně. Musíme udržovat neustálé a těsné spojení s místními civilními úřady, s orgány bezpečnosti, stranickými organizacemi, lidovou domobranou atd. Byla-li zjištěna přítomnost podezřelých osob a jejich místo úkrytu, je nutno provést jejich výslech a zneškodnění co nejdříve za účasti místních úřadů. Do boje proti nepřátelským špiónům musí být zapojeno všechno civilní obyvatelstvo. Při výslechu ať již špiónů nebo civilního obyvatelstva nutno dodržovat naši politickou linii a kázeň. Nesmíme dopustit bezúčelné vyslýchání, po případě zajišťování osob, což poškozuje dobré vztahy mezi námi a korejským civilním obyvatelstvem a taktéž by mělo vliv na účast mas v boji proti našim nepřátelům, špiónům a diversantům. Korejským orgánům nutno odevzdat všechn ziskávaný materiál, zbraně a j. prostředky společně s odhalenými zrádci, špióny a diversanty, s nimiž provádějí další řízení korejské orgány samy.

Mobilisace vojsk k boji proti hromadnému útoku tanků a leteckým výsádkám

Z čínského vojenského odborného časopisu „1. srpen“ — volný překlad

Odrazení útoku tanků a leteckých výsádků je důležitou součástí boje za odrazení nepřátelského útoku po provedení výsádkové akce. Při frontálních útocích spojených s výsádkovou akcí se nepřítel snaží rozbit naše jednotky, obklíčit je, s cílem podepřít jiné druhy vojsk při útoku na naše pozice, prolomit naši obranu, vtrhnout do hloubky naší obrany, způsobit zmatek a využít ho k soustředění sil a k provedení mohutného soustředěného útoku za součinnosti se silami leteckého výsádku.

Proti našim pozemním jednotkám nepřítel zasazuje hlavně tankové jednotky. Leteckého výsádku používá teprve ve vhodnou chvíli v průběhu boje nebo k neočekávanému překvapujícímu zásahu do důležitých a rozhodujících rájů. Proto nejdůležitějším úkolem v boji za rozdrčení nepřátelského útoku je způsobit velké ztráty nepřátelským tankům a leteckým výsádkám. Naše jednotky dosud nemají bojových zkušeností s odražením hromadného útoku tanků a leteckých výsádků. Dosud útočily nepřátelské tanky nesoustředěně. Často s nimi bojovaly jen kočující protitankové zbraně, při čemž boj s tanky byl jen dočasným úkolem menších, nepočetných jednotek.

V současné době — vedení dlouhodobé války, boj s tanky a leteckými výsádky je úkolem nejen protitankových a protivýsádkových jednotek, je úkolem všech druhů vojsk. Proto je nutno všechny jednotky v tom neustále cvičit, neustále zvyšovat bojeschopnost vojsk a vychovávat u vojáků sebevědomí a přesvědčení, že nepřítel lze porazit. Přes to, že některé naše jednotky již bojovaly s nepřátelskými tanky, dosud nechápou správně vážnost tohoto boje a mnohdy dokonce podceňují nepřítel. Proto je nutno důkladně seznámit všechny jednotky (všech druhů vojsk) s kladnými i zápornými stránkami tankových a výsádkových vojsk.

Základní výhody tankových vojsk jsou:

Mohutnost palby, rychlost pohybu, silné pancéřování.

Taktická charakteristika: Objevují se s překvapením a neočekávaně zaútočí na naše jednotky, posilují a rozšiřují útok vlastních jednotek a získávají iniciativu na svou stranu.

Nevýhody:

Ztížené spojení, omezení povětrnostními podmínkami, ztížené pozorování, velký hluchý prostor, při součinnosti s pěchotou snadno se odtrhují od vlastních jednotek, omezené zásoby střeliva a pohonných hmot jim znemožňují vést nepřetržitý dlouhotrvající boj.

Výhody výsádkových vojsk:

Opírají se o dočasnou převahu ve vzduchu, mohou během krátké doby vést útok ve velkém prostoru, mohou být vysazeny v prostorech, kam se nemohou v krátké době jiné jednotky přemístit, mohou napadat ty, důležité objekty a takticky obklíčovát naše jednotky.

Nevýhody výsádkových vojsk:

Nemohou bojovat během seskoků. Po přistání jsou vojska, jakož i materiál značně rozptýleny, a proto nemohou okamžitě zasahovat do boje, mají ztížené zásobování, nemají podporu vlastních jednotek, a proto také nemohou vést delší boj.

Když všechny jednotky byly seznámeny s výhodami i nevýhodami uvedených druhů vojsk, nutno provádět školení, cvičení a přistoupit k budování obranných zařízení, abychom byli všestranně připraveni na včasné znemožnění a rozdrčení jakéhokoli pokusu nepřítel o průlom vlastní obrany. Nutno provádět přípravu k vedení aktivní obrany, zkoumat a analyzovat nepřátelskou činnost a s plnou odpovědností přistoupit k vypracování bojového plánu. V souhlase s požadavky kladenými na protitankovou obranu je třeba budovat opevnění. Taktéž na výhodných úsecích je nutno vybudovat východiště zásahu proti výsádku vzhledem na možnosti vzniku různých situací. Je třeba takticky přeměnit vzhled terénu, stavět překážky, studovat organizaci paleb a rozšiřovat palbu k podpoře protitankových jednotek, připravit dostatečné množství střeliva a materiálu, které nutno stále proěřovat, aby bylo kdykoli k použití, důsledně provádět organizaci a přípravu všech prací, budovat pozorovatelný, organizovat pozorování a hláskou službu v důležitých prostorech a mít v pohotovosti rychlé jednotky schopné manévrování.

Politická práce musí zajistit důsledné vykonávání nejen příprav, ale i pohotovost jednotek. Taktéž všechny orgány i složky týlu musí být připraveny kdykoliv zasáhnout do boje. Proto je třeba, aby měly na základě plánu boje přiděleny úkoly, organisovanou obranu a aby byly schopny vést samostatně boj.

Všemi silami je třeba zajistit zvýšení takticko-technické úrovně protitankových a protivýsadkových vojsk, v době příprav provádět takticko-technická školení, a to jak jednotek na frontě, tak i v týlu. Politická práce musí být zaměřena k tomu, aby všechny jednotky a všichni velitelé pochopili, že takticko-technická převaha je základem úspěchů v boji a že jen smělostí a bojovým nadšením nelze zvítězit, že je nutno ovládat bojovou techniku, řízení boje, znát a organisovat palbu a stát se mistry svých zbraní. Bylo by nesprávné podceňovat školení a spoléhat na to, že protiopatření lze provádět během boje i v sebevážnější situaci. Takové chápání úkolů je nutno tvrdě kritizovat a bojovat proti němu, neboť narušuje a hrubě podkopává bojeschopnost a aktivitu příprav.

Když jsme provedli protiopatření v těch důležitých rajonech, kde lze předpokládat možný útok tanků a letecké výsadky, neznamená to ještě, že by nepřítel nemohl zaútočit v různých jiných rajonech, které my považujeme pro podobné akce za nevyhovující. Rozdrtit nepřátelský útok tanků a leteckých výsadků je úkolem nejen proti-

tankových a protivýsadkových jednotek, nýbrž je úkolem všech druhů vojsk. Proto musí být v tomto směru provedeny všestranné přípravy.

V politické práci nutno věnovat pozornost zejména těmto několika otázkám:

1. Podle situace a daných úkolů musí politické orgány spolupracovat s veliteli všech stupňů a pomáhat jim při řešení důležitých úkolů. Nutno zhodnotit naše nevýhody a těžkosti, pracovat klidně a rozvážně, zejména v těžkých situacích. V boji s leteckými výsadky je důležité nepropást vhodnou dobu a způsobit nepříteli těžké ztráty ještě předtím, nežli se soustředí.

2. Jednotky musí být neustále v pohotovosti, musí být připraveny k přinášení obětí a nébát se těžkostí a strádání. V boji s tanky rozhoduje klid a rozvaha, které umožňují volbu účinných opatření. Letecký výsadek musí být zneškodněn ihned po přistání obklopením, rychlými a rozhodnými údery, po případě bojem zblízka v době, kdy ještě není schopen organisovaného odporu.

3. Je třeba upevnit a vyžadovat přísnou kázeň jednotek. Ve vážné situaci je každý jednotlivý vedený boj součástí větších akcí. Proto by bylo nesprávné vidět jen vlastní zájmy a nechápat společné úkoly. Na př. jediný proniknuvší nepřátelský tank může mít vliv na celý boj, úspěch nebo neúspěch a může narušit celkovou sestavu. Proto všechny jednotky i jednotlivci musí plnit rozkazy rozhodně a důsledně ve vědomí, že úkol musí být splněn — že ustoupit nelze.

Činnost týlové služby n-té divise v době protiútoků na kimsunské frontě

Z čínského vojenského odborného časopisu „1. srpen“ čis. 41 — volný překlad

A. Otázky uskupení týlových složek divise a pluku a velení jim

Na kimsunské frontě v létě 1952 přišla severokorejská vojska spolu s vojsky čínských lidových dobrovolníků do protiofensivy. Předtím byla prováděna aktivní obrana a protiútoky se neustále zesilovaly. V této operaci byla zasažena i n-tá severokorejská divise spolu se sousední divisi lidových dobrovolců na střední linii fronty. Podle plánu boje bylo použito hlavního obranného postavení n-tého pluku jako východiště k útoku. Po průlomu nepřátelské obrany dostaly dva pluky úkol rozvíjet útok a druhé dva pluky měly postupovat v druhém sledu a po dobytí nepřátelského postavení divisních záloh budovat opevnění

dobytého postavení a odrážet nepřátelské protiútoky.

Na podkladě plánu boje vypracovala týlová služba uvedené divise vlastní plán zásobování a bojového uskupení s úkolem do zahájení vlastní činnosti připravit zásoby bojových prostředků, střeliva a j. potřebného materiálu u každého pluku i praporu tak, aby bylo zajištěno plynulé zásobování dobytých posic nejméně na 5 až 7 dní. Týlové jednotky divise i pluku musí být v neustálém styku s bojujícími jednotkami, musí je zásobovat veškerým potřebným materiálem, během postupu prodlužovat neustále zásobovací linii, odsunovat raněné a pohřbívat padlé. V období přípravných prací vyskytly se mnohé překážky a

těžkosti. Prostor týlu n-tého pluku (asi 9 km²) byl určen jako prostor k soustředění několika pěších pluků a přidělených jim posilových jednotek, čímž došlo k přeplnění uvedeného prostoru a ke ztížení prací týlových složek. Tyto jednotky vyřešily situaci tím, že zřídily velitelství a sklady v prostoru n-tého pluku, čímž současně získaly přehled o zásobách a přepravě materiálu všech pluků. Postupně byly zasazeny do boje čtyři pluky, první dva vybudovaly společné velitelství a zřídily pomocné sklady v blízkosti předních linií fronty a druhé dva zřídily sklady technického materiálu pomocí vlastních dopravních prostředků za současného postupu s bojovými jednotkami. Současně se přemístilo velitelství týlové služby divise do prostoru velitelství postupujícího n-tého pluku a řídilo zásobování čtyř pluků. Taktéž týlové složky divise se přemístily do prostorů, kde byly předtím týlové složky pluků. Byly zřízeny pomocné sklady a zajištěna zásobovací linie divise a pluků.

Zkušenosti ukázaly, že tím byla vyřešena nejen otázka spojení s týlovými složkami všech pluků, ale hlavně bylo zabezpečeno plynulé zásobování předních jednotek. Vyskytly se však ještě i jiné problémy a úkoly, které bylo nutno řešit ještě před bojem i během plnění úkolů. Na př. pro nedostatek vhodného místa nebylo možno soustředit nutný materiál. Otázka byla vyřešena tím, že týlové složky divise provedly postupně přepravu materiálu společně s týlovými složkami sousední divise a uložily jej v galerijním opevnění praporů a rot. Před obdobím dešťů jsme soustředili všechny síly a prostředky na zajištění přepravy zásob na půl měsíce. Současně jsme připravili všechny potřebný materiál k násilnému přechodu řeky Tinčencuanczjan.

Plán první pomoci raněným a jejich odvoz do nemocnic

Během bojů v hloubce nepřátelské obrany je třeba prodlužovat linii nosičů raněných, neboť za útoku jsou ztráty větší nežli v obraně. Divise proto včlenila dvě rot z podřízených praporů a včlenila je do sestavy dvou pluků prvního sledu. Také sbor včlenil dva prapory nosičů do organizace divise. Přesto však ještě byl nedostatek nosičů. Proto zřídila divise dočasný oddíl nosičů z jednotek týlu a k přepravě raněných bylo použito i civilního obyvatelstva.

Úkoly nosičů byly rozděleny tak, že se rota nosičů rozdělela na skupiny, které měly za úkol odnášet raněné přímo z předních linií. Pluk velel přímo dvěma rotám nosičů, které odvážely raněné a padlé příslušníky rot pluku z pole do zápolí. Kromě toho prováděla divise od-sun raněných sama vlastními prostředky. Mezi plukem a divisi je nutno zřizovat sběrné úsekové stanice, odkud jsou ranění odváženi do nemocnic. Tyto stanice musí mít stále spojení se stanicemi sousedními. Po zkušenostech můžeme říci, že se tato organizace osvědčila, pomoc raněným a jejich přeprava se značně zlepšila.

Zabezpečením daného úkolu se zabývaly politické orgány divise, které vyslaly své kádry k jednotkám, s úkoly společně s politickými orgány týlu divise provádět agitační práce, při plnění úkolů organisovat kontrolní skupiny s hlavním cílem pomáhat velitelům úspěšně plnit úkoly. Plán týlové služby uvedené divise byl vypracován velmi důsledně a tak bylo zabezpečeno úspěšné splnění daných úkolů.

B. Organizace a zabezpečení dopravních sil a prostředků

Získané bojové zkušenosti potvrdily nutnost jednotného velení dopravním silám, které je velmi důležité zejména při plnění náležitých úkolů. Během bojů se ukázalo, že zásobování předních linií vyžaduje nejen lidské síly, zejména u jednotek od pluku níže. U vyšších jednotek, kde doprava je prováděna různými prostředky, je nutno zabezpečovat dopravu lidskými silami, zejména v těch úsecích, kde je poškozená nebo nesjízdná komunikace. Na př. po průlomu nepřátelské linie postoupila jedna naše divise za 18 hodin o 15 km. Tím se nečekaně prodloužila zásobovací linie. Vznikly velké překážky, zejména proto, že všechny mosty byly zničeny a cesty velmi poškozeny. K opravě těchto cest bylo třeba nejméně doby jednoho týdne. Zásobování jednotek bylo velmi ohroženo, neboť spočívalo jen na dopravě lidskými silami. Za této situace rozhodlo velitelství divise organisovat zásobování pomocí oddílů nosičů. Roty zřídily oddíly nosičů v počtu 25 osob, prapory v počtu 18 osob a pluk, aby zabezpečil zásobování praporů, musel zřídil oddíl nosičů o 300 osobách. Praxe nakonec potvrdila, že tento způsob organizace dopravy odpovídá potřebám soudobého boje.

Zkušenosti z práce se zajatci

Z čínského vojenského odborného časopisu „1. srpen“

Všeobecné poznatky

Národnostní a rasové složení zajatců bylo velmi pestré: Američané (běloši i černoši), Angličané, Turci, Francouzi, Filipinci, Australané, Kanaďané, Řekové, národnosti Latinské Ameriky, Japonci, Jihokorejci a jiní.

Následkem rozdílnosti v jejich státních systémech, v stupni národnostní nezávislosti a práv, třídního složení, civilního zaměstnání, náboženství, hodností, funkcí atd. vyznačovalo se myšlení zajatců mnohými zvláštnostmi. Avšak společným rysem většiny zajatců byla touha po skončení války, vyvolaná znechucením války i porážkami.

Výchovná práce se zajatci měla vliv na pozvednutí třídního uvědomění části zajatců. Vždyť 60% mezi nimi tvořili dělníci a rolníci. Mnozí nám aktivně pomáhali při provádění politické masové práce. Avšak v celku jsou všichni prodchnuti shnilou morálkou kapitalistického světa. Nejpatrnější to bylo u Američanů a Angličanů, kteří žili jen pro své osobní sobecké zájmy. Nejdopornějšími sobci jsou američtí zajatci. Většina z nich neměla v zajetí smyslu, pro nic jiného než pro stále přepočítávání svých peněžních záležitostí. Morálně jsou zcela zkažení — jsou to hazardní karbaníci, jeden druhého šidí a okrádá. Skoro každý z nich má pornografické fotografie a ve volném čase se baví jen o jídle a ženách. Mnozí ve svých denících přesně zapisovali jídelní lístek po celou dobu zajetí.

Vládnoucí třída otravuje všemi možnými způsoby morálku amerického lidu. Proto američtí zajatci vychvalují americký způsob života, věří, že tam existuje zásada rovnosti a že se každý může stát milionářem, že hájí svobodu Západu proti Sovětskému svazu a komunistům a p. Při tom dělesloužící vojáci jsou reakčnější než nováčkové. Čím vyšší hodnost důstojníků, tím jsou reakčnější. Američtí a angličtí zajatci projevují nadřazenost své země vůči ostatním. Zejména pohrdají lidmi z východu a barevnými. Američané slepě věří moci a nadvládě Ameriky. Při tom pokládají američtí i angličtí zajatci jakoukoli kritiku jejich společenského pořádku za urážku svých osob a země.

Kapitalistické zákony jejich zemí jsou v nich hluboko zakořeněny pomocí různých metod používaných v armádě: srážkami z platů, peněžními pokutami, nucenými pracemi v neděli, vězení a j. To jsou metody, pomocí kterých se

v jejich armádách zajišťuje kázeň a provedení rozkazu. Proto zajatci nechápou naše metody práce a výchovy, kritiku a sebekritiku, a mají k nim odmitavý poměr.

Většina amerických a anglických zajatců jsou vyznavači křesťanství, Turci — islamu, ale skoro všichni jsou spiritualisty a fatalisty. Američtí černošští zajatci se přes určité rozdíly vyznačují v celku stejnými vlastnostmi jako bílí, ale mezi prvními a druhými jsou rozpory. Mezi černochoy je hluboce zakořeněn pocit méněcennosti. Stále si dávají pozor, neexistuje-li u nás rasová diskriminace.

V důsledku různých provokací, krutého útisku a zrady ve vlastních řadách (černošští špioni) jsou černošští zajatci k sobě nedůvěřiví a uzavření. Ze strachu tají své pravé smýšlení a názory. Černoši-aktivisté se obávají o svůj osud po návratu, prohlašují, že za stejný přestupek je bílý trestán dvěma a černocho 8 až 10 lety vězení nebo smrti.

V zajateckých tábořích se rovněž projevují velmi ostré rozpory mezi americkými a anglickými zajatci. Nesnášejí se mezi sebou. Nikdy nejsou k sobě přátelští, tajně spílají jeden druhému a tají nenávist. Důstojníci a starší vojáci byli v různých místech světa, mají velký rozhled a zkušenosti. Dvě třetiny anglických zajatců se zúčastnily druhé světové války. Hluboko se jich dotklo válečné strádání. Jsou také o něco uvědomilejší než Američané. Angličtí zajatci jsou velmi zklamaní a nespokojení podřadnou úlohou, kterou hraje Anglie ve světové politice. Více méně je ovlivňovalo světové hnutí za mír a dopisy z Anglie, ve kterých příbuzní oznamovali, že životní úroveň se snižuje, že sílí hnutí za mír a že některé ženy a matky zajatců se tohoto hnutí zúčastnily.

Zajatci z koloniálních, polokoloniálních a závislých zemí (Turecko a j.) a lysinmanovci jsou pokornými a závislivými ctiteli Ameriky a jejího způsobu života a současně slepě uctívají americké zbraně a válečnou moc jako nejmohutnější. Vychvalují Ameriku a moc atomové pumy. Neočekávají osvození svých zemí a národů.

Některé otázky výchovy válečných zajatců

Na základě uvedených poznatků a zkušeností z práce se zajatci považujeme za důležitou správnou volbu pro-

středků k politickému působení na zajatce. Internacionalismus našich vojáků a důsledná politická masová práce se zajatci má na ně značný vliv. Naše praktická činnost působení na zajatce spočívala v tom, že po zajetí se naši vojáci se zajatci pozdravili podáním ruky, za nejtěžších podmínek se s nimi dělili o stravu, za mrazu o přikrývky a teplé oděv a při nepřátelských leteckých útocích se s nimi dokonce dělili i o místo v úkrytech. Tim zmizel u zajatců strach a byl položen základ pro vhodný poměr k nim. Proto někteří, i ti nejreakčnější, později vyslovili svou vděčnost našim dobrovolníkům za jejich politiku a pracovní styl. Vedení zajateckých táborů a výchovu zajatců nelze vykonávat ani příliš shovívavě, ani příliš přísně. Jestliže klademe vysoké požadavky, budou myšlenkově klást odpor a naopak shovívavé nakládání s nimi považují za strach a slabost vedení tábora a nepodřizují se. My jsme neanalysovali a nezkoumali na příklad dost konkrétní osobnosti jejich myšlení, které se vytvářelo dlouhou dobu v reakčním prostředí — buď jsme je podceňovali nebo přeceňovali. Proto jsme si také z počátku kladli vysoké požadavky při jejich převýchově a uplatňovali prostředky vypočítané na rychlé výsledky. Tak jsme přikročovali ihned ke školení o rozporech mezi lidem a vládnoucí třídou, mezi prací a kapitálem, aby porozuměli rozdílu ve společenském zřízení Ameriky a Anglie s jedné strany, Sovětského svazu a Číny s druhé. Dále jsme vysvětlovali charakter válek, aby pochopili příčiny jejich vzniku. Při tom jsme mechanicky uplatňovali metody dlouhodobého školení a ostrých diskusí, následkem čehož zajatci nejen že se stávali nepřístupnými, nýbrž i krajně zaujatými vůči nám. Takovou výchovu přijímali jako nepřátelský akt vůči sobě a na každé slovo reagovali jako na výpad proti své vládě a svému státnímu zřízení. Proto naši výchovnou práci považovali za duševní znásilňování a většina zajatců se nechťela učit a dokonce kladli odpor.

Na základě těchto zkušeností svolala politická správa dobrovolnické armády pracovní schůzi o práci s protivníkem, která položila základ novým metodám v politické výchově zajatců. Pochopili jsme, že se musíme zříci vysokých požadavků v převýchově průměrných amerických a anglických zajatců, že je zapotřebí především zmírnit a paralyzovat jejich nepřátelskou ideologii a pohrdavý poměr k nám. Proto jsme přikročili k výchově zajatců na podkladě faktů, aby pochopili, že jedni mají z války prospěch a pro druhé je neštěstím, kdo

si přeje mír a kdo je proti, že existuje a roste velká myšlenka a síla míru v celém světě, že je možno mezinárodní spory řešit mírovou cestou. Kromě názorné metody přesvědčováním na událostech se doporučuje uplatnit i základní theoretické školení pokrokovějších zajatců, kteří jsou přístupnější a vni-mavější. Pokud jde o metodu, nejvíce umožňujeme a napomáháme, aby zajatci samostatně četli a rozpravili. Omezili jsme úřední, povinné školení. Velmi nám pomáhají kulturně zábavné veselé podniky, které zpřístupňují politickou výchovu a zvyšují její efekt. Kromě toho využíváme pokrokovějších a aktivnějších zajatců pro práci mezi zaostalejšími, na příklad přednášeli na různá témata, dělili se o poznatky svého způsobu četní knih. Tak rostl počet zájemců o lecke a o knihy. Promítali jsme jim filmy o životě čínského a sovětského lidu, které hodně přispěly ke stírání protisovětského smýšlení a pomohly překonat nesprávné představy o naší zemi a lidu. Dále jsme plně využili rozhlas, zejména vysílání v anglické řeči z Pekinu, z Moskvy, z Prahy atd. Důležité události jsme nejdříve sami komentovali, potom zajatci měli možnost svobodně o nich rozprávět, načež jsme zkoumali jejich otázky, odpověděli na ně a vrátili jejich chybné názory.

V průběhu této práce, zejména po druhé pracovní schůzi svolané politickou správou armády, jsme dospěli k názoru, že je nutno důkladně se zabývat zajatci — aktivisty. Především je musíme dobře znát po stránce kladné i záporné a zaujmout k nim správný poměr. Někteří naši soudruzi tyto pokrokovější zajatce hýčkali, osvobozovali je od služebních úkonů, promíjeli jim různé přestupky atd., následkem čehož mnozí zpychli, vyhýbali se práci a porušovali kázeň. Někteří ze strachu před reakcemi zajatci báli se projevovat otevřeně své smýšlení. Začali jsme odstraňovat své nedostatky a napravovat práci tím, že jsme především zaměřili úsilí na prohloubení a upevnění uvědomění pokrokovějších živůt a efektivnější využití. Věnovali jsme jim všemožnou výchovnou péči, podpořili jejich autoritu a těsný styk s masou atd. a dosáhli jsme určitých úspěchů. Podařilo se nám získat letce, kteří shazovali pumy naplněné infikovaným hmyzem.

Ve své přednášce před shromážděním zajatců doznal, že byli na bludné cestě a jak došli k poznání mírového hnutí v zajateckém táboře. Jejich přednášky velmi pozvedly sebevědomí aktivistů a nadchly je k práci. Značně nám pomohla dvě shromáždění s aktivisty. Pohovor s nimi je přesvědčil, že nejsou

osamocení, že mají podporu, a upevnil jejich jistotu a sebevědomí. Stejný vliv na práci aktivistů měly návštěvy manželů u některých amerických zajatců.

Rovněž v administrativní činnosti máme některé úspěchy. Životní režim zajatců byl pečlivě regulován a usměrňován kázeňským řádem, trestní záležitosti jsme projednávali velmi opatrně, ale důsledně. Velkou pozornost jsme věnovali národnostním a rasovým problémům s hlediska pečlivého respektování různých národních osobitostí, které se v táborech vyskytovaly. Dbali jsme o to, aby s naší strany ani se strany zajatců v žádném případě a při jakýchkoliv úkonech nebyly uráženy národní sebe-

vědomí nebo náboženské city a trpělivě jsme vštěpovali zásadu národní a rasové rovnoprávnosti a vzájemné úcty.

Obezřetně jsme využívali zajatců pro administrativní úkony. Na př. různé pracovní a jiné úkoly zajatců většinou byly ukládány zástupci velitele jednotek a velitele správního oddělení. Takový způsob nejen že zajišťoval větší aktivnost, ale i hodnotné plnění úkolů.

V každém praporu (asi 200 osob) jsme vytvořili klub, kterému byly podřízeny různé výbory, jako kulturní, sportovní, čtenářský a j. A zajatci — aktivisté jako přední kádry organizovali činnost těchto výborů. To nám značně ulehčilo a zlepšilo práci.

Z obsahu polského vojenského odborného časopisu „Myśl wojskowa“ číslo 2 až 5/1954

Číslo 2/1954

V čísle je otištěn referát člena politického byra polské sjednocené dělnické strany, Eduarda Ochaba, na slavnostním shromáždění ve Varšavě při příležitosti 30. výročí smrti V. J. Lenina.

Podplukovník Puchov rozebírá v úvodním článku faktory nepřekonatelné obranné schopnosti Sovětského svazu.

Plukovník A. Špaizer se zabývá zvláštnostmi organizace útočného boje v hornatém a v hornatém zalesněném terénu.

Článek plukovníka W. Scepuchy je zaměřen na otázky organizace účinné protivzdušné obrany vojsk při násilném přechodu vodní překážky.

O zvláštnostech radiového spojení na ultrakrátkých vlnách pojednává článek kapitána Č. Szymańskiego.

Major B. Kulinczyk vysvětluje metodu studia terénu a zpracování vojenských geografických popisů. Ukazuje, co má obsahovat vojenský topografický

popis terénu a co popis bojiště. Podrobně rozebírá metodu a obsah vojenského geografického popisu, který se zpracovává ve dvou částech: ve vojensko-geografické a vojensko-taktické.

V rubrice o cizích armádách je článek majora A. Ostrowicze o amerických zásadách organizace obrany na široké frontě.

Rubrika „Diskuse a polemika“ obsahuje diskusní příspěvek podplukovníka Z. Zelińskiego k otázkám organizace práce na VS a VP v době vedení boje, především k zpracování dokumentace na VS a VP a k organizaci přemístování VS a VP v průběhu boje.

V rubrice „Kritika a bibliografie“ jsou recenze dvou publikací vydaných vojensko-historickou komisí polského ministerstva národní obrany — sborníku „Bojová cesta polské lidové armády“ a knihy S. Nalencza „Nad Nisou a Sprévou“, pojednávající o bojové činnosti 2. polské armády za druhé světové války.

Číslo 3/1954

Úvodník je věnován 1. výročí smrti J. V. Stalina. Další článek objasňuje historii organizace a zřízení 2. polské armády generálem Karlem Swerczewskim.

V článku „O družích, účelu, obsahu a organizaci válečných her“ jsou uvedeny závěry redakce MW k diskusi rozvinuté na uvedeném thema na stránkách Myśli wojskowej.

Plukovník Z. Stompor rozvádí otázky násilného přechodu vodního toku z chodu.

Otázkami zvláštností organizace a vedení boje v zimě se zabývá článek majora M. Glińskiego.

Další článek se zabývá dělostřelečným zabezpečením útoku s plánovitým násilným přechodem vodní překážky.

Kapitán J. Gogol vysvětluje zvláštnosti ženijního zabezpečení bojové činnosti vojsk v zimě.

V dalším článku vysvětluje podplukovník O. Krzczal organizaci a vedení průzkumu dělostřeleckými protitankovými zálohami.

V rubrice „O cizích armádách“ je článek plukovníka Libery, pojednávající o některých aspektech vojenské doktri-

ny Spojených států amerických podle vyjádření amerického a západoevropského tisku.

V rubrice „Diskuse a polemika“ je zařazen článek plukovníka S. Sczulezińskiego, obsahující několik poznámek o původuací o historii polské armády.

V rubrice „Kritika a bibliografie“ je recenze knihy M. Krwawicza „Obrana polského přimoří a boje pod Olisou v roce 1627“.

Číslo 4/1954

V čele čísla jsou otištěny referáty, které proslovili první tajemník Polské sjednocené dělnické strany Boleslav Bierut, ministr národní obrany maršál Polska K. Rokossowski a zástupce ministra národní obrany generál-major K. Witaszewski na II. sjezdu Polské sjednocené dělnické strany.

Major M. Berezowski pojednává o otázce doby, rychlosti a tempa v soudobém útočném a obranném boji.

O zvláštnostech organizace obrany v lesnatém bažinatém terénu pojednává článek majora E. Zultowského.

Další článek se zabývá otázkami automobilních převozů vojsk. Vysvětluje účel, druhy a charakteristické zvláštnosti přesunů, způsob organizace a provedení automobilních přesunů. Rozebírá práci vševojskového velitele při přípravě rozhodování k automobilovému převozu. Ukazuje dále učlenění vyšší jednotky v době převozu, organizaci a plánování převozu, rozmístění dělostřelctva, tanků, samohybných děl a ženistů v proudech za automobilního převozu, organizaci průzkumu a zajištění, organizaci protitankové, protiletické, protivýsadkové a protichemické obrany a maskování, organizaci velení a spojení za převozu a způsob provedení převozu.

Major S. Soroka rozebírá otázky ženijního zabezpečení násilného přechodu vodní překážky mechanizovanými vyššími jednotkami v taktické hloubce nepřátelské obrany.

Otázkám přípravy válečných her a velitelsko-štábních cvičení je věnován článek podplukovníka V. Vydry. Autor se zaměřuje zejména na otázky stano-

vení námětu, učebních cílů válečné hry nebo velitelsko-štábního cvičení, studia odborné vojenské literatury nebo jiných potřebných materiálů souvisejících s tematem hry nebo cvičení, určení osob zařazených do cvičení, zpracování zámyslu cvičení, učení období cvičení, cílů, cvičebních otázek pro každé období cvičení, dále na otázky výběru terénu pro provedení cvičení, sestavení ředitelství cvičení a sboru rozhodčích, zpracování dokumentů pro ředitelství, rozhodčí a cvičící; na přípravu příslušníků ředitelství cvičení a sboru rozhodčích k provedení cvičení, na vytvoření odpovídajících podmínek pro práci a oddech příslušníků ředitelství cvičení a sboru rozhodčích a konečně na přípravu účastníků cvičení.

Historii reaktivního motoru se zabývá plukovník M. Szynalszykow.

V rubrice „O cizích armádách“ je článek o organizaci, úkolech a způsobech boje námořní pěchoty Spojených států amerických. V článku jsou ukázány zásady vedení námořních výsadkových operací podle amerických názorů a na podkladě četných historických příkladů.

V rubrice „Diskuse a polemika“ je otištěn diskusní příspěvek k úkolům vojenské geografie.

Rubrika „Kritika a bibliografie“ obsahuje recenzi knihy V. Piliňského „Polští ženisté — bojová cesta ženijního vojska polské lidové armády“.

Další recenze je věnována knize Kristiny Peracké „Boj Slovanů na Baltu v X. až XII. století“.

Obsah 2. čísla bulharského vojenského odborného časopisu „Vojenna mysl“ 1954

Generál-poručík Atanasov Ant., Sovětská armáda — osvoboditelka národů a strážkyně míru.
Podplukovník Načev Iv., Význam ekonomiky v soudobé válce.
Podplukovník Rajkov P., Velení rychlé skupině při jejím zasazení do průlomu a bojové činnosti v operační hloubce.
Plukovník Canev A., Zpracování zpráv o nepříteli.

Kapitán MUDr. Vasilev St., Krátce o účincích atomové pumy.

Vojensko-historická část

Kapitán Pejčev A., Porážka německo-maďarského uskupení u Budapešti.

Z cizích armád

Bojová činnost interventů v Koreji.

Obsah 3. čísla bulharského vojenského odborného časopisu „Vojenna mysl“ 1954

Referát ministra národní obrany generál-plukovníka Pančevského ze VI. sjezdu komunistické strany Bulharska.
Úvodník, Šestý sjezd Bulharské komunistické strany.
Generál-poručík Kinov Iv., Rok od smrti J. V. Stalina.
Podplukovník Gastilničarov H., Některé otázky vojenské přípravy a výuky.
Plukovník Mitev N., Za součinnost mezi druhy vojsk.
Podplukovník Tomov Sv., Některé otázky obkličení a zničení nepřítele podle zkušeností z Veliké vlastenecké války Sovětského svazu.
Plukovník Tomov R., Zenijní zabezpečení východiště útoku.
Plukovník Getovski M., Dělostřelecké zabezpečení zasazení rychlé skupiny do průlomu.

Vojensko-historická část

Plukovník Rusčev G. a major Janačkov V., Boje na řece Drávě (v březnu 1945).

Z cizích armád

Bojová činnost interventů v Koreji (pokračování).

Vojenský vědecký život

Vědecká konference ve Vysoké vojenské akademii G. S. Rakovského.
Slavnostní zasedání ve Vysoké vojenské akademii G. S. Rakovského, věnované výročí osvobození Sovětskou armádou. Přednesen referát na thema »Rozvoj Sovětské armády v průběhu Veliké vlastenecké války«.

Obsah rumunského vojenského odborného časopisu Cultura militara čis. 2/1954

Úvodník, První máj, den mezinárodní solidarity pracujících.
Velké výročí vítězství a nezávislosti naší vlasti.

Otázky vojenské ideologie a vědy

Vilcu Ch., Převaha sovětské vojenské vědy nad buržoasními vojenskými teoriemi.

Vojensko-historická část

..., Porážka německo-fašistických vojsk na Krymu a v oděské oblasti v dubnu a květnu 1944 (třetí úder).

Cucu M. a Atanasu V., Rumunské vojenské umění v 15. století.
Cupsa J., Příspěvek Stěpána Velikého k rozvoji rumunského vojenského umění.

O cizích armádách

..., Některé otázky spojené s ideologickou přípravou vojáků.

Obsah amerického časopisu „Armor“, 1953 červenec—srpen, čís. 4

V obsahu časopisu se projevuje kolísání v doposud hlášených zásadách americké vojenské doktriny v důsledku neúspěchu americké armády ve válce v Koreji. Hledají se příčiny neúspěchů a cesty k jejich odstranění. Provádí se i reorganizace samého vrchního velitelství ozbrojených sil. Američtí generálové a imperialisté jsou zklamáni, že jejich „nejdokonalejší technika“ neměla úspěchu proti lidovým armádám. Hledají nové formy boje tanků a letectva. Hlavní východisko ze situace vidí v používání atomových zbraní, o čemž svědčí tyto články:

Brown Rothwell H.: Budoucí válka (Commung war).

Theorie, že letectvo samo může strategickým a taktickým bombardováním zničit nepřítele, byla v Koreji oslabena, ne-li úplně poražena. Navzdory veškerému úsilí amerického letectva stačila Severokorejská armáda a čínští dobrovolníci neustále doplňovat své zálohy jak lidmi tak zásobami. Bylo-li to možné na malém a úzkém korejském poloostrově, pak je nemožné způsobit letectvem oslabení vojenského potenciálu takové rozsáhlé a mocné země, jakou je Sovětský svaz.

Velká část amerických ideologů a důstojníků na vedoucích místech se pokusila dosáhnout rozhodujícího úspěchu v Koreji výsadkovými operacemi, ale marně. Přesto, že počítala s možností výsadků v hloubce nepřátelského území až kolem 1600 km, nebylo jich použito. Ojedinelé pokusy prokázaly, že americká armáda není s to provést velké operační výsadky. Pisatel uvádí, že není opravdu důvodu věřit v úspěch podobných operací proti sovětským leteckým silám, kdy bude prakticky nemožné vysadit jednotky ve větší hloubce na území kontrolovaném nepřítelem. Každý pokus o velký operační výsadek, při kterém nebude předem získána absolutní převaha ve vzduchu, znamená jen postupné opotřebování osob a materiálu. Převaha ve vzduchu nemůže být získána, dokud nebudou zničeny nepřátelské výrobní možnosti. I kdyby se takové výsadky podařily při převaze ve vzduchu, nemohou se udržet proti ohromnému počtu mechanizovaných jednotek, které má dnes Sovětský svaz k dispozici. Z toho vyplývá, že výsadkové jednotky mohou být shozeny jen tam, kde mohou být v zápětí podporovány mechanizovanými vojsky. Takový názor mají americké vojenské kruhy, pokud se týče výsadků. Výsadkové jednotky jsou vlastně lehkými pěšími jednotkami a jsou-li

posíleny ostatními druhy vojsk, mohou se jen po omezenou dobu bránit na místě. Proto musí být podporovány velmi pohyblivými pozemními vojsky.

Pokud se týká účinku protitankových zbraní, autor píše, že proti každé válečné zbraní, která byla vynalezena, byla zkonstruována obrana. Každá armáda a země vynakládá úsilí, aby sestrojila účinné zbraně proti tankům. Protitankové zbraně se vyvíjejí postupně od protitankové miny, přes různé druhy tarasnic, samohodných děl až k těžkým tankům. Všechny tyto zbraně mohou zpomalit postup tanků, ale nemohou vytlačit mechanizovaná vojska z bojiště. Nejlepší zbraní proti tankům je zase tank. Se zřetelem na vzrůstající počet protitankových zbraní se stává použití tanků na bojišti velmi problematickým. Jejich zasazení bude vyžadovat velkých znalostí o použití a účinku atomových zbraní a nepochybně bude vyžadovat větší součinnost všech druhů vojsk než tomu bylo dosud. Jedině hromadné použití tanků v součinnosti s výsadkovou pěchotou, dělostřelctvem, letectvem, železničním vojskem a atomovými zbraněmi může ovládnout soudobé bojiště. Je však velmi dobře známo, že sovětská věda správně zhodnotila pojem moderní války a rozvinula do největší hloubky zásady o použití nejmodernějších mechanizovaných jednotek. A dojde-li k použití atomových zbraní, pak možnosti socialistické výroby jsou mnohem větší, než kapitalistické, jak tomu bylo v minulé válce u tanků a dělostřelctva.

Pokud se týká doktriny o použití tanků, dělí autor americké tanky do tří skupin. Lehké tanky jsou určeny pro průzkum; střední tanky jsou zbraní obrněných divísi a přiděluje se pěším divísim; těžké tanky podporují střední tanky obrněných divísi, jakož i pěších divísi a je jich z velké části používáno v boji proti tankům. Tankové jednotky jsou organizovány v obrněné divise, sbory a armády. Američanům podle jejich vlastního doznání dělá potíže konstrukce a organické zařazení tanků, protože mají velký respekt k tankům série „Josef Stalin“, které jsou nejdokonalejšími typy na světě. Takticko-technické vlastnosti těžkých tanků nejsou Američanům ještě jasné. Mají dosud nerozřešená dva problémy: dělo, které by mohlo prorazit pancíř tohoto nejlepšího tanku a pancíř, který by odolal střelám ráže 100 mm používaným sovětskými těžkými tanky.

Tanková úderná síla obrněných divísi, sborů a armád bude spočívat na

středních tancích. Tyto tanky mají však omezenou pohyblivost a nemohou podle zkušenosti z války v Koreji plnit úkoly kladené v pohyblivé válce, ani nemohou provádět hluboké údery. Ještě dodnes není rozřešen poměr lehkých, středních a těžkých tanků v amerických obrněných jednotkách. Střední tank má operační radius jen asi 150 km, což klade na zásobování velké požadavky. Takticko-technické vlastnosti tohoto tanku nedovolují žádného dalšího zlepšení; to by bylo možné jen snížením množství pohonných hmot. Američané jasně vidí přednosti sovětských tanků a protitankových zbraní, a proto se snaží zesílit pancíř svých tanků. Tím však bude značně zvýšena váha a zmenšeny manévrovací možnosti tanků. Američané nemají dosud vyřešen správný poměr mezi váhou a pancéřovou ochranou tanků, jakož i mezi jejich pohyblivostí a materiálním zabezpečením.

Na základě zkušenosti z války v Koreji, kde se tanky v pěší divisi neosvědčily, je zřejmá snaha včlenit do pěší divise jen tolik tanků, kolik je jich zapotřebí k protitankové obraně. Tento počet nemohou Američané dosud stanovit a podle jejich názorů nemůže dnes tento úkol plnit střední tank. Tanky v pěší divisi musí postupovat mimo komunikace, napříč terénem a toho americké tanky nejsou dosud plně schopny.

Vedoucí americké vojenské kruhy jsou toho názoru, že budování těžkých tanků je velmi nákladné, a proto vševojskový štáb doporučuje, aby byly vyráběny jen v minimálním počtu, aby však byla připravena jejich výroba tak, aby v případě války mohly být dodány armádě v dostatečném počtu. Těžký tank, který by mohl odolat sovětským tankům, není dosud vyráběn, ani vyřešen.

Taktické použití tanků je projednáno v článku s hlediska historického od počátku první světové války až do války v Koreji. Autor to vysvětluje, že v druhé světové válce bylo tanků používáno jen k podpoře vševojskových jednotek armádního sboru. Dnešní americká doktrína nevyužívá plně zásady masového soustředění tanků. Z toho důvodu došlo zatím jen k pokusům postavit obrněný sbor, ale nikoliv obrněnou armádu. Sovětská armáda používala masových tankových úderů již v druhé světové válce. Americké tankové útoky nemohly být proto v Koreji podnikány do větší hloubky než taktické. Nutno však podotknout, že hitlerovská armáda se pokoušela již v roce 1941 v Sovětském svazu o tankové strategické průlomové, avšak výbornou sovětskou manévrovou obranou byly jejich „panzerdivise“ úplně

potřeny. Kindall tvrdí, že nacistické hluboké tankové průlomové byly sovětskou armádou úplně vyčerpané, a proto podle dnešní americké doktriny je nutno podporovat obrněné jednotky při operačním nebo strategickém průlomu leteckými výsadky a jejich zásobování po ose a železnici nahradit dopravou vzduchem. V závěru autor tvrdí, že zejména strategické tankové průlomové musí být bezpodmínečně uskutečňovány ve spolupráci s bojovým letectvem, které při použití atomových zbraní může na bojišti razit tankům cestu vpřed.

Pokud se týká amerického průmyslu na výrobu tanků, Kindall jej všemožně chválí, ale prohlašuje, že dnešní hospodářské poměry v Americe nedovolují plně vyzbrojení americké armády podle nejnovější vojenské doktriny. Žádá však, aby americký lid v případě války vynaložil veškeré úsilí a umožnil vyzbrojení armády. Tvrdí, že americký průmysl by měl vyrábět zbraně, které by kvalitou převyšovaly sovětské zbraně. V Sovětském svazu je účinnost na prvním místě. Americké zbraně jsou přepychově vybavené a uhlazené, ale nemají tu výkonnost jako sovětské, které jsou jednoduché, hrubé a někdy mají dokonce pancíře lité z jednoho kusu. Sovětské tanky vypadají neotesané, ale jedou všude a za všech povětrnostních podmínek. Bude-li chtít americký průmysl zvýšit odolnost a účinnost tanků, musí najít zlatou střední cestu mezi přepychem a účelností.

V závěru o tancích tvrdí autor, že lidské rezervy mírumilovného světa jsou nejméně dvakrát tak velké, jako Spojených států amerických (se 150 000 000 obyvatel) a jejich spojenců. Konečně konstatuje, že konstrukce tanků se, dala po druhé světové válce špatným směrem, což bylo prokázáno ve válce v Koreji. Doporučuje, aby další vývoj ve výrobě tanků byl řízen přímo nařizením kongresu a nebyl ponecháván volnému uvážení monopolů. To by mělo platit také zvláště pokud se týká dalšího vývoje atomových zbraní.

Pokud jde o množství tanků vzhledem k použití atomových zbraní, pisatel uvádí, že podle amerického mínění mohou tanky obstát na bojišti proti nepřátelským běžným zbraním jen za podpory atomových zbraní. V atomové válce může být tanků použito s větší vyhlídkou na úspěch než pěchoty, protože mají větší možnosti rozptýlení v terénu. Jejich pohyblivost umožňuje soustředění k útoku ve velmi krátké době a kromě toho pancíř chrání posádku proti pronikavému záření. Tyto tři vlastnosti umožňují zasazení tanků přímo po útoku nepřátelských atomových zbraní. Pěchota.

může sice být chráněna zakopáním do země, ale veškeré její bojové prostředky budou zničeny atomovým výbuchem a tak pěší divise ztratí veškerou svoji bojovou hodnotu a bojeschopnost. Při použití vlastních taktických atomových zbraní mohou tanky postupovat rychle vpřed, aby co nejvíce využily účinku atomového úderu. Za tanky pak může po určité době postupovat pěchota, která v součinnosti s tanky a taktickými atomovými zbraněmi jediné může zajistit terén dobytý tanky. Autor je toho názoru, že tvůrci americké vojenské doktriny přehlížejí význam masového použití tanků a přehodnocují význam atomových zbraní. Jediné tanky při hromadném použití mohou dobytý a obsadit terén za předpokladu, že budou pracovat s atomovým dělostřelectvem a řízenými střelami. Při dnešním poměru sil je vyloučeno porazit Sovětský svaz a proto se američtí vojáci přimlouvají za rychlý vývoj a konstrukci atomových zbraní, v kterých vidí spásu svých dobrodružných imperialistických cílů.

Burney John C.: Výsadkové a tankové jednotky (Armor and Airborne).

Autor uvádí, že výsadková divise má podle orgánů tabulek dva prapory tanků se 140 tanky, ale je vyzbrojena nedostatečným počtem protitankových zbraní, zejména děl ráže 105 mm, které jsou vezeny na podvozku Bren. Těchto děl může být použito i proti pozemním cílům.

Výsadková divise je po přistání ohrožena nepřátelskými tanky a proto potřebuje protitankovou obranu. Protože ji nemá, musí být ve velmi krátké době vybavena 105mm bezzákluzovými děly výsadkové divise. Americké dopravní letadlo C-119 může toto bezzákluzové dělo přepravovat i s podvozem. Organizaci výsadkové divise je třeba změnit ve prospěch těchto děl a na úkor tanků. Takto uvolněných tanků může být použito k vybavení obrněných sborů a armád, aby jich mohlo být používáno hromadně po sovětském vzoru. Po vyřazení tanků z výsadkové divise bude při výsadkových operacích vyžadována větší součinnost s pěchotou, dělostřelectvem a tanky.

Obrněný tankový sbor a obrněná armáda nejsou organickými svazky, ale polními. Největší samostatné organické tankové svazky jsou obrněné divise, z kterých se podle potřeby teprve na bojišti sestavuje obrněný sbor nebo armáda.

Cochran Archie L.: Výpočty a prostředky (Sum and substance).

Ve výsadkové divisi jsou dva prapory středních tanků. Americká armáda však dosud neměla letoun, který by mohl dopravovat střední tanky a těch proto nemohlo být využito při výsadce. Pisatel líčí své zkušenosti a přimlouvá se, aby tanky ve výsadkové divisi byly zrušeny. Také ve válce v Koreji nemohly být tanky výsadkových divisi zasazeny s výsadkem, protože nebylo letadel pro jejich přepravu. Organické tanky výsadkové divise byly proto ponechávány za frontou a postupovaly potom s tankovými jednotkami a pěchotou, aby navázaly spojení s výsadkovou divisi. K článku jsou připojeny obdobné posudky důstojníků, kteří se účastnili války v Koreji a různých cvičení v americké armádě.

Ridd Robert B.: Tanky na křižovatce (Armor at the crossroads).

Jde o úvahu o přednostech tanků nebo atomové pumy při ničení nepřitele. Autor dochází k závěru, že podle zkušeností ve válce v Koreji přes všechny výhody letectva a námořnictva byla to nakonec pěchota s tanky, která musila zajistit dobytý terén, třeba i úplně rozbitý. Pisatel byl přítomen několika pokusům s atomovými zbraněmi a přimlouvá se, aby byli američtí velitelé tankových jednotek postupně přibíráni k těmto pokusům, aby si dovedli učinit představu o tom, co je může očekávat na bojišti před nepřitelem, který použije atomových zbraní. Konstatuje, že pancíř skýtá tankistům větší ochranu než košile pěšákům. Americká doktrína musí velmi rozvážně zvolit poměr mezi počtem tanků a taktických atomových zbraní, aby mohlo být plně využito účinku atomových zbraní na bojišti.

V čísle jsou otištěny fotografie amerických velitelů v Evropě, z kterých je možno usoudit rozdělení amerických vojsk. Vrchní velitelství označované zkratkou SHAPE je spojovacím článkem k armádám atlantického paktu. Toto velitelství má dvě podřízené skupiny. Zvláštní velitelství pro Rakousko a Terst. Evropskému velitelství podléhá 7. americká armáda s velitelstvím V. a VII. sboru, ke kterým patří 1. pěší divise, 2. mechanizovaná divise, 4. pěší divise, 28. pěší divise a 43. pěší divise.

V čísle jsou také otištěny fotografie vedoucích osob štábu ozbrojených sil americké armády. Náčelník štábu ozbrojených sil a velitelé pozemních armád, námořnictva a letectva s uvedením krátkého životopisu u každého z nich.

Redakce Vojenské mysli upozorňuje své čtenáře na Sborník Vojensko-historického ústavu „Historie a vojenství“.

Sborník »Historie a vojenství« přináší články, zprávy a recenze, které se týkají dějin vojenství a revolučních bojů pracujícího lidu. Články zaměřené ke zkušenostem Sovětské armády jsou důležitou pomůckou v práci politických pracovníků v armádě a zaujmou svým obsahem i všechny ostatní čtenáře, kteří se zajímají o dějiny a vojenské otázky.

V prvním čísle Sborníku, vydaném v únoru 1954, jsou tyto články:
Bedřich Engels, Pěchota.

Brig. gen. Stan. Okečí, Polská lidová armáda.

Zdeněk Coufal, Vojenské umění krymské války (1853 až 1856).

Vlastimil Vávra, Z Masarykovy kontrarevoluční činnosti v Rusku.

J. N. Cvetajev, Vojensko-theoretická práce M. V. Frunze po občanské válce.

Recenze:

Drahomíra Weisová, Klement Gottwald o otázkách války a obrany vlasti.

Vlastimil Vávra, M. V. Frunze, Vybraná díla.

Jan Beránek, B. V. Karpovič, Armáda USA.

V druhém čísle Sborníku, vydaném v květnu 1954, jsou tyto články:

Bedřich Engels, Jezdeckto.

Maďarská lidová armáda.

I. G. Bor-Ramenskij, Krach hitlerovské letecké ofensivy na Moskvu v r. 1941.

Jan Durdík, Poznámky k etapám ve vývoji husitských (táborských) branných sil.

Jan Beránek, Oportunistické stanovisko vedení československé sociální demokracie v otázce militarismu před první světovou válkou.

Recenze:

Zdeněk Coufal, P. A. Žilin, Kutuzovova protiofensiva v roce 1812.

Jiří Vlčko, S. Golikov, Slavná vítězství Sovětské armády 1941—45.

Vlastimil Vávra, Norimberský proces.

V třetím čísle Sborníku, které vyjde asi v srpnu t. r., budou vedle zpráv a recenzí tyto články:

Bedřich Engels, Dělostřelectvo.

Bulharská lidová armáda.

Miloš Gosiorovský, KSS v Slovenskom národnom povstání.

Josef Hrozič, Význam pomoci Sovětského svazu ve Slovenském národním povstání.

Vlastimil Vávra, Americký imperialismus v pozadí čs. intervence na Sibiři.

Sborník je volně prodejný v knihkupectvích Naše vojsko.

Vydává MNO. Řídí redakční rada: Jaroslav Dočkal, Jaroslav Kučera, Václav Voneš, Josef Haman, Jaromír Vyhnanek, Zdeněk Malý, František Haura, Ján Lipový, Eduard Ureš, Josef Slabý, Ing. Jan Bělohoubek, Stanislav Hruška, Karel Pavelka (redaktor).

Adresa redakce: Redakce časopisu „Vojenská mysl“ Praha, pošt. úřad 190, poštovní příhrádka 19120/T. — Vydává MNO v Našem vojsku, vydavatelství, n. p., Praha. — Tiskne Naše vojsko, tiskárna, n. p. — V roce 1954 vyjde šest čísel.

Časopis nelze předplácet, přiděluje se jen službě.

